COMPVTVS
ECCLESIASTICVS
PER DIGITORVM ARTICVLOS,
& Tabulas traditus.

AVCTORE

CHRISTOPHORO CLAVIO
Bambergensi è Societate
IESV.

ROMAE,
Apud Aloysium Zannettum.
MDCIII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Franc.° Piccolomineo. Ex dono authoris.

QVONIAM in explicatione Calendarij nō solum rationes ac fundamenta correctionis vberrimè exposuimus, verum etiam argumentis aduersariorum quam cumulatissimè satisfecimus, non erit à nostro instituto alienum, si seorsum etiam regulas nonnullas proponamus, quibus omnia, quæ in Calendario Gregoriano continentur, vel in digitorū articulis memoriter, vel in tabulis dicto citius reperiantur: Ita enim fiet, vt nihil amplius desiderari posse videatur, quod ad Calēdarij explicationem pertineat. Eo autem libentius hasce regulas explicandas seorsum suscepimus, quod multos, qui ante restitutionem Calendarij Computum Ecclesiasticum memoriter per articulos digitorum nouerant, permoleste tulisse accepi, se eisdem nunc regulis in Calendario nouo vti non posse; vt hæc res non possit illis non iucunda accidere, præsertim quando intelligent, nostras hasce regulas Calendario perpetuo, vbi centesimo quoque fermè anno dies vnus

omittitur, accomodatas, longè esse faciliores antiquis Computistarum regulis. Pro rudioribus quoque adiunximus tabellas aliquot, maiori ex parte nouas omnino, & adhuc inusitatas, quamuis aliquæ in explicatione quoque Calendarij exaratæ sunt, per quas breuissimè, & sine vlla molestia, ac labore, omnia, quæ in Ecclesiastico Computo possunt desiderari, inueniuntur. Hanc ob causam totū Computum in duas secuimus partes. Prior regulas complectitur, quibus omnia memoriter inuestigantur, quæ ad Computum Ecclesiasticum spectant: Posterior autem tabulas ad eandem rem pertinentes continet.

IN-

INDEX CAPITVM
Primæ partis Computi Ecclesiastici.

I.

DE *Aureo numero.*

I.

DE *Epactis, Nouilunijs, Aetate Lunæ, & litera Martyrologij.*

I I I.

DE *Cyclo Solari, siue literarum Dominicalium* 28. *annorum.*

I I I I.

DE *Litera Dominicali.*

V.

DE *Annis Bissextilibus, communibusque tum centesimis, tum non centesimis, & numero dierum, ob æquationem anni Solaris, vsque ad datum quodcumque tempus exemptorum.*

V I.

DE *Festis mobilibus.*

V I I.

DE *Aduentu Domini.*

V I I I.

DE *numero Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum.*

I X.

A quo die hebdomadæ quilibet dies mensis anno quouis proposito denominetur, siue primus is sit, siue non.

X.

DE *Nonis, Idibus, & Calendis.*

X I.

DE *Indictione.*

X I I.

DE *loco Solis in Zodiaco.*

XIII.

DE loco Lunæ in Zodiaco, & quot horis noctu luceat.

INDEX REGVLARVM, & Tabularum secundæ partis Computi Ecclesiastici.

I.

AVREI numeri inuentio ex tabula 1.

II.

Epactæ inuentio ex tabula 2.

III.

Literæ Martyrologij inuentio ex Cyclo Epactarum perpetuo.

IIII.

Nouiluniorum, & ætatis Lunæ inuentio ex tabula 3.

V.

Cycli Solaris inuentio ex tabula 4.

VI.

Literæ Dominicalis inuentio tum ex 5. tum ex 6. tabula.

VII.

Indictionis inuentio ex tabula 7.

VIII.

Festorum Mobilium inuentio ex tabula 8.

IX.

Inuentio temporis, quo Luna noctu lucet, ex tabula 9.

COMPVTI ECCLESIASTICI PARS PRIMA.

PER DIGITORVM ARTICVLOS memoriter.

De Aureo numero. Cap. I.

CYCLVS decemnouennalis aurei numeri est reuolutio annorum 19. ab 1. vsque ad 19. qua reuolutione peracta, iterum ad 1. reditur: ita vt quolibet anno aliquis ex nouemdecim aureis numeris sit in vsu. Quo pacto autem hi 19. aurei numeri ad Nouilunia indicanda descripti olim fuerint in Calẽdario, & cur non plures sint, vel pauciores quàm 19. copiose exposuimus in explicatione Calendarij Gregoriani cap. 8. Qui ergo aureus numerus quolibet anno sit in vsu, hoc modo memoriter cognoscemus. — Cyclus aurei numeri quid.

IN articulis quatuor digitorum sinistræ manus, Pollice omisso (Nomine articulorum intelligimus etiam digitorum extremitates; ita vt in quolibet digito, dempto Pollice, septem articulos numeremus, initio facto à radice interiore cuiusuis digiti, appellando exteriorem proxime sub vngue, quintum, &c.) collocandi sunt anni centesimi ab ortu Christi Domini, hoc modo. In radice, siue primo articulo Indicis interiori, collocatur annus 0. In radice digiti Medij ponitur annus 100. In radice digiti Annularis 200. In radice digiti Auricularis 300. In secundo deinde ar- — Collocatio annorum centesimorum in articulis digitorum ad aureum numerum cuiuslibet anni inueniendum.

ticulo Indicis ponitur annus 400. In articulo ſecundo digiti Medij, 500. In articulo ſecundo Annularis 600. In articulo ſecundo Auricularis, 700. In tertio poſtea articulo Indicis, 800. In tertio articulo Medij, 900. In tertio articulo Annularis, 1000. In articulo tertio Auricularis 1100. Poſt hæc in quarto articulo Indicis, hoc eſt, in extremitate, 1200. In extremo Medij, 1300. In extremo Annularis, 1400. In extremo Auricularis, 1500. Deinde in quinto articulo Indicis, qui eſt exterior proxime ſub vngue 1600. in articulo quinto Medij, 1700. In quinto articulo Annularis, 1800. Et quoniam centeſimi anni collocati iam ſunt in 19. articulis, quot nimirum ſunt aurei numeri, redeundum eſt ad radicem Indicis interiorem, ibiq. ponendus annus 1900. In radice deinde digiti Medij, 2000. & ſic deinceps, reuertendo ſemper poſt articulum 19. ad radicem Indicis interiorem.

Inuentio facilis ſedis cuiuſuis centeſimi quamuis magni in digitorũ articulis.

CAETERVM ne cogamur ſæpius illos 19. quos diximus, articulos ſiniſtræ manus percurrere, ſatis eſt, ſi diligenter ediſcantur ſedes 19. centeſimorum ab anno 0. vſque ad annum 1900. vt dictum eſt. His enim accurate cognitis, facili negotio ſedem cuiuſuis centeſimi, quamuis magni, inueniemus hac ratione. Ex numero annorum centeſimorum auferantur 20. quoties fieri poteſt, & reliquo numero tot vnitates addantur, quoties ablata ſunt 20. Nam vbi centeſimus huius ſummæ ſedem habet, ibi ſedes quoque erit centeſimi propoſiti. Exempli cauſa, quærenda ſit ſedes anni 4900. Ex numero 49. centeſimorum (ſemper autem numerus centeſimorum exprimitur per figuras numeri, demptis duabus vltimis ad dexteram, vt in anno

34561. numerus centesimorum est 345. expressus per figuras reliquas, si duæ ad dexteram, nimirum 61. abijciantur, &c.) auferuntur 20. bis. Reliquo ergo numero 9. addenda sunt 2. vt fiant 11. Et quia vndecimus centesimus, id est, annus 1100. sedem habet in tertio articulo interiore Auricularis digiti, collocabitur ibidem annus 4900.

ITEM desideret quis sedem anni 9700. Ex numero 97. centesimorum detrahuntur 20. quater, & supersunt 17. quibus si addantur illa 4. fient 21. Et ablatis rursum 20. semel, remanet 1. additaque 1. propter vnicam illam ablationem, fiunt 2. Quoniam igitur annus 200. locatur in radice Annularis digiti, ponendus erit ibidem annus 9700. propositus.

RVRSVS, quia ex 20. centesimis, hoc est, ex anno 2000. detrahi possunt 20. semel, & superest 0. addita ergo 1. propter vnicam illam detractionem, fit 1. Vbi ergo primus centesimus collocatur, videlicet in radice digiti Medij, ibi annus 2000. sedem quoque habebit.

Quoties continenantur 20. in quantumuis magno numero centenariorũ, quo pacto cognoscatur.

NON erit autem difficile ei, qui vel mediocriter in Arithmeticis versatus est, cognoscere, quoties 20. in quolibet numero centesimorum contineantur, ac proinde quo in articulo centesimus ille locandus sit. Nam si, dempta prima figura centesimorum ad dextram, reliquus numerus per 2. diuidatur, hoc est, dimidietur, (quod facile fit memoriter) indicabit dimidium numeri, quoties 20. in dato numero centenariorum comprehendantur. Quare si sumatur vnitas, si qua forte remanserit in dimidiatione, pro dena, præponenda est hæc dena figuræ demptæ, & totus hic numerus dimidiato illi numero adijciendus. Quod si conflatus hic numerus superet

numerum 20. idem cum eo faciendum erit, hoc eſt, dempta prima figura ad dexteram, dimidiandus, &c. atque ita deinceps progrediendum, donec numerus habeatur minor, quàm 20. Verbi gratia, ſi annus proponatur 57800. vbi numerus centenariorum eſt 578. Dempta prima figura 8. dimidium reliqui numeri 57. eſt 28. Toties ergo continentur 20. in 578 quoties vnitas eſt in 28. & quia in dimidiatione ſupereſt 1. præponenda ea erit figuræ demptæ 8. vt fiat numerus 18. qui additus ad dimidium prædictum 28. facit 46. numerum maiorem, quàm 20. Quare dempta prima figura 6. dimidium reliqui numeri 4. eſt 2. & nil remanet: cui dimidio ſi addatur dempta figura 6. fiet numerus 8. minor, quàm 20. Cum ergo octauus centeſimus ponatur in tertio articulo interiore Indicis, erit ibidem ſedes anni propoſiti 57800. Atque ita de cæteris.

In quo articulo collocetur quilibet cẽteſimus nõ maior, quam 1800.

VT quoque facile ſcias ſedem centeſimi, qui maior non eſt, quàm 1800. adde 1. ad numerum centeſimorum. Articulus enim, quem numerus conflatus ſignificat, ſedes erit dati centeſimi. Vt ſi detur annus 900. Addita 1. ad 9. numerum centeſimorum, fit numerus 10. Ergo annus 900. ſedem habet in decimo articulo, hoc eſt, in articulo tertio Medij. & ſic de cæteris.

Collocatio aureorum numerorum indigitorum articulis, ad aureum numerum cuiuſuis anni reperiẽdum.

COLLOCATIS hac arte annis centeſimis in prædictis 19. articulis, diſponendi ſunt in eiſdem omnes 19. aurei numeri, hoc ordine. Quia proximo anno ante Chriſtum natum fuit aureus numerus 1. collocandus eſt hic aureus numerus 1. in radice Indicis, vbi poſitus fuit annus Domini 0. hoc eſt, annus, qui Chriſti ortum proxime anteceſsit. Quoniam verò Cyclus aurei numeri quinquies in

100.

100. annis continetur, supersuntque 5. si aureo numero 1 in radice Indicis collocato addantur 5. fiunt 6. pro aureo numero in radice digiti Medij collocando, qui quidem debetur anno 100. post Christum natum, & omnibus alijs centesimis, qui in eam radicem secundum superiorem dispositionem cadunt. Si rursus ad 6. adijciantur 5. fient 11. pro aureo numero in radice interiori digiti Annularis ponendo, qui anno 200. & alijs omnibus centesimis ibi collocatis respondet. Eodem modo si ad 11. apponantur iterum 5. fient 16. pro aureo numero in radice interiore digiti Auricularis reponendo, qui debetur anno 300. & alijs centesimis ibi positis. Rursus addendo 5. ad 16. fient 21. abiectis autem 19. (quòd nullus aureus numerus possit esse maior, quàm 19.) remanebunt 2. pro aureo numero in secundo articulo Indicis supra radicem collocando. Atque ita deinceps omnes aureos numeros reperies in 19. articulis reponendos, qui quidem illis centesimis debentur, qui in eosdem articulos incidunt. Inuenies enim hac ratione in secundo articulo Medij locari 7. In articulo secundo Annularis 12. In articulo secundo Auricularis 17. In tertio articulo Indicis 3. In tertio Medij 8. In tertio Annularis 13. In tertio Auricularis 18. In quarto Indicis, hoc est, in eius extremitate 4. In extremo Medij 9. In extremitate Annularis 14. In extremo Auricularis 19. In quinto articulo Indicis, qui est exterior proxime sub vngue, 5. In quinto articulo Medij 10. In quinto denique articulo Annularis 15. Atq; hoc modo collocati sunt omnes 19. aurei numeri in 19. articulis, in quibus centesimos annos reposuimus.

SED satis est, inuenisse hac arte quatuor

aureos numeros 1.6.11.16. in quatuor radicibus digitorum interioribus collocatos. Nam si ab aureo numero cuiusuis radicis progrediaris per seriem naturalem numerorum versus secundum articulum eiusdem digiti, vsque ad quintum, qui exterior est proxime sub vngue, (excepto digito Auriculari, in quo solo ad extremitatem vsque procedendum tantum modo est) habebis aureos numeros in reliquis articulis reponendos. Ita reperies in secundo articulo Auricularis digiti, in cuius radice ponitur aureus numerus 16. collocandum esse aureum numerum 17. in tertio 18, & in extremitate 19. Item in secundo articulo digiti Medij, in cuius radice ponitur aureus numerus 6. locandum esse aureum numerum 7. in tertio 8. in extremitate 9. & in quinto articulo, qui exterior est proximè sub vngue, 10. & sic de cæteris, vt prius.

Facillima collocatio aureorum numerorum in articulis digitorum.

FACILIVS tamen eosdem aureos numeros in digitorum articulis collocabis, si ab aureo numero 1. in radice interiori Indicis posito, progrediaris per seriem naturalem numerorum versus secundum articulum eiusdē, vsque ad quintum articulum, qui est exterior proxime sub vngue, & post hunc ad radicem interiorem digiti Medij regrediaris, deinde versus secundum articulum eiusdem vsque ad quintum articulum, qui est exterior proxime sub vngue, & sic deinceps. Ita enim collocabitur aureus numerus 2. in secundo articulo interiori Indicis, & 3. in tertio, &c. Ita vt aureus numerus 19. in extremitatem digiti Auricularis cadat, vt prius. Ratio huius rei hæc est. Quoniam quilibet articulus cuiusuis digiti ab articulo proximo eiusdem digiti, vel alterius proxime antecedentis, (si articulos à radice Indicis per secundum articulum,

culum, tertium, & quartum progrediendo, vsque ad articulum quintũ, numeremus,) distat annis 400. ex superiori collocatione centesimorum annorum, continetur autem Cyclus aurei numeri in annis 400. vicies, ac semel, superestque vnitas: fit, vt vnitas addita aureo numero cuiusuis articuli faciat aureum numerum proxime insequentis articuli in eodem digito, vel alio proxime insequente, vna vnitate maiorem; ita vt aurei numeri per seriem naturalem numerorum progrediantur à radice Indicis versus secundum articulum, tertium, quartum, quintum eiusdem digiti, & hinc versus radicem Medij, secundum articulum, tertium, & alios, &c.

EX his facile aureus numerus cuiusuis anni reperietur. Nam si datus sit annus aliquis centesimus, inuenienda est eius sedes inter superiores 19. articulos, vna cum aureo numero ibi collocato. Is enim aureus numerus illi centesimo debetur. Si vero datus sit annus quilibet non centesimus, inuestigandus est aureus numerus illius centesimi, qui proxime antecedit datum annum, vt iam docuimus. Deinde quoniam quolibet anno aureus numerus vnitate augetur, adijciendæ sunt tot vnitates aureo numero illius centesimi inuento, quotus annus datus est post illum centesimum. Conficietur enim hac ratione aureus numerus propositi anni. Quòd si numerus compositus maior fuerit, quam 19. reijciendus erit numerus 19. toties, quoties reijci potest. Reliquus enim numerus dabit aureum numerum quæsitum. Si autem remanserint 19. aut nihil, erit aureus numerus 19.

Inuentio aurei numeri cuiuslibet anni.

PORRO vt facilius ex magno numero reijcias 19. reijce 20. quoties fieri potest, & pro singulis abiectionibus singulas vnitates re-

Qua ratione facile abijciatur 19. ex maiore numero.

posce,

poſce, quas nimirum vna cum 19. abiecisti.

RECTIVS quoque feceris, ſi prius eo modo, quo proximè diximus, reijcias 19. ex numero annorum poſt centeſimum proximè antecedentem, ſi reijci poſſunt, & reſiduum aureo numero illius centeſimi adijcias, vt aureum numerum propoſiti anni componas.

EXEMPLI cauſa. Anno 2500. aureus numerus eſt 12. quoniam ſedes illius anni eſt ſecundus articulus interior digiti Annularis, vbi aureus numerus 12. collocatur, vt patet, ſi ab 1. numeres, incipiendo à radice Indicis, vſque ad illum articulum, qui eſt duodecimus eo ordine, quem diximus, nimirum à radice cuiuſque digiti progrediendo verſus extremitatem vſque ad quintum articulum, hoc eſt, ad exteriorem ſub vngue: Vel certe, ſi ab aureo numero 11. in radice digiti Annularis collocato progrediaris per ſeriem naturalem numerorum aſcendendo, vſque ad eundem ſecundum articulum, in quo ſedes eſt anni 2500.

QVAERATVR rurſum aureus numerus anni 2507. Sedes anni 2500. eſt in ſecundo articulo digiti Annularis, ibique aureus numerus 12. ei debitus ponitur, vt modo diximus, cui ſi addas 7. (ſeptimus enim annus poſt annum 2500. proponitur) efficies 19. pro aureo numero anni 2507.

ITEM inquirendus ſit aureus numerus annis 983. Sedes anni 900. eſt in tertio articulo digiti Medij, ibique collocatur aureus numerus 8. anno 900. debitus. Quoniam vero ex annis 83. quater abijci poſſunt 20. addemus quatuor vnitates, propter quatuor illas abiectiones, ad 3. annos reliquos, conflatumque numerum 7. ad aureũ numerum 8. anno 900.

debi-

debitum adijciemus, vt conficiamus aureum numerum 15. anni 983.

RVRSVS sit inueniendus aureus numerus anni 1604. Sedes anni 1600. est in articulo quinto Indicis, id est, in exteriore sub vngue, vbi aureus numerus 5. ponitur; ad quem si adijciamus annos 4. residuos, efficiemus 9. pro aureo numero anni 1604.

DATVS præterea sit annus 2108. Sedes anni 2100. est in radice digiti Annularis, vbi ponitur aureus numerus 11. cui si addamus reliquos 8. annos, conflabimus aureum numerum 19. anni 2108.

POSTREMO detur annus 3003. Sedes anni 3000. est in tertio articulo interiori digiti Auricularis, vbi aureus numerus 18. positus est, cui si apponamus annos 3. reliquos, conflabimus 21. abiectisque 19. remanebunt 2. pro aureo numero anni 3003.

AVREVS numerus facili quoque negotio per præcepta Arithmetices reperietur quolibet anno hac ratione. Anno Domini proposito addatur 1. & numerus collectus per 19. diuidatur. Numerus enim, qui ex diuisione relinquitur, (nulla habita ratione Quotientis numeri; hic enim solum ostendit, quot reuolutiones Cycli aureorum numerorum à Christo vsque ad annum propositum peractæ sint) erit aureus numerus anni propositi. Et si ex diuisione nihil remanet, aureus numerus erit 19. V. g. si quæratur aureus numerus anni 1589. addo 1. & collectum numerum 1590. diuido per 19. inuenioque ex diuisione relinqui 13. Fuit ergo anno 1589. aureus numerus 13. Rursus si anno 1614. quærendus sit aureus numerus, addita 1, fit numerus 1615. quo diuiso per 19. nihil superest. Anno igitur 1614. aureus numerus erit 19. Atque ita de cæteris.

Inuentio aurei numeri per præcepta Arithmetices.

PO-

POTES etiam diuidere annos Domini per 19. non adiecta prius vnitate: dummodo ad Quotientem addas vnitatem.

De Epactis, Nouilunijs, Aetate Lunæ, & litera Martyrologij. Cap. II.

Epactæ quid.

EPACTAE sunt dies, quibus Solaris annus Lunarem superat, vt in explicatione Calendarij cap. 9. Num. 14. ostendimus. Primo enim anno supersunt dies 11. secundo, 22. Tertio 33. hoc est, 3. (numerus enim 30. abijciendus est.) Quarto 14. &c. Respondent autem singulis 19. aureis numeris, varijs temporibus, variæ 19. Epactæ, vt in eadem explicatione cap. 11. Num. 1. & cap. 12. Num. 11. docuimus. Epactam igitur cuiuslibet anni, quæ currenti aureo numero respondet, quæque in Calendario Nouilunia demonstrat, hac ratione tum ante correctionem anni, tum post, in Pollice manus sinistræ inueniemus.

Quo pacto aurei numeri in Pollice locētur, ad Epactas inueniēdas.

IN Pollicis sinistri extremitate, articulo medio, & infimo, collocandi sunt aurei numeri hoc ordine. In extremitate ponitur 1. in medio articulo, 2. In imo, 3. Deinde rursus in extremo, 4. In articulo medio, 5. In imo, 6. In summo item Pollice, 7. & sic deinceps, ita vt vltimus aureus numerus 19. cadat in extremum Pollicis.

Quid addendū sit aureis numeris in Pollice collocatis, vt fiant Epactæ ante Calēdarium restitutum.

POST hæc aureo numero in Pollicis extremitate collocato addantur 10. Aureo numero vero posito in articulo medio adiungantur 20. Numero denique aureo, qui in imo articulo locatur, nihil apponatur. Numeri enim ita compositi (abiectis 30. si numerus conflatus maior fuerit, quam 30.) sunt Epactæ, quæ vna cum illis aureis numeris, à quibus in Pollice formatæ sunt, in vsu fuerunt

ante Calendarij correctionem.

SI autem à singulis Epactis hoc modo inuentis subtrahantur 10.(quoniam propter 10. dies simul exemptos, Lunationes decem diebus serius contingunt, quam ante correctionem)relinquentur Epactæ cum eisdem aureis numeris currentes post emendationem Calendarij, ad annum vsque 1700. exclusiue. Tunc enim quia, propter omissionem bissexti, Lunationes adhuc vno die serius contingunt, auferenda sunt 11.vsque ad annum 1900. exclusiue. Nam post hunc detrahenda sunt 12. propter aliam bissexti omissionem. At anno 1800 quamquam dies intercalaris omittitur, tamen non fit mutatio in Epactis, Lunæ æquatione id ita exigente, vt declaratum est in explicatione Calendarij cap.11. Num.8. Quare tunc idem numerus 11.detrahendus est, quem anno 1700. demendum esse diximus. Atque in hunc modum semper tot vnitates vltra 10.detrahendæ erunt, per quot dies Lunationes in Calendario descenderint. Quod si subtractio fieri nequeat, addenda erunt 30. ad Epactam inuentam, vt fieri possit subtractio.

Quid ex Epactis, quæ ante correctionem vsurpabãtur, auferẽdũ sit, vt reliquæ fiant Epactæ post anni restitutionem.

ITAQVE inuenturus Epactam ab anno correctionis vsque ad annum 1700. exclusiue; quære ex cap,1. aureum numerum anni propositi, eumque in Pollice colloca, vt dictum est. Et deinde adde 10. si est in summo Pollice, aut 20. si est in medio articulo, aut denique 0. hoc est, nihil, si in imo. Ex numero enim conflato si detrahas 10. (additis prius 30. si detractio fieri nequeat) dabit reliquus numerus Epactam currentem, quam quæris.

Quo pacto inuestigentur Epactæ ab anno correctionis vsque ad annum 1700. exclusiue.

EXEMPLI causa. Anno 1599.aureus numerus est 4. qui cadit in extremitatem Pollicis. Quare ei addo 10.& facio 14.Abla-

tis

tis autem 10. relinquuntur 4. pro Epacta anni 1599.

ITEM anno 1609. aureus numerus est 14. cadens in articulum Pollicis medium. Additis ergo 20. fiunt 34. & ablatis 10. relinquuntur 24. pro Epacta anni 1609.

RVRSVS anno 1617. aureus numerus est 3. sedem habens in imo articulo Pollicis. Quare ei nihil addendum est; sed quia ex 3. auferri non possunt 10. adiungemus 30. vt habeamus 33. à quibus si demantur 10. reliqua fient 23. pro Epacta anni 1617.

PRAETEREA anno 2314. aureus numerus est 16. incidens in extremitatem Pollicis. Additis ergo 10. fiunt 26. Ablatis autem 14. (quia ad eum annum vsque inclusiue descensus factus erit in Lunationibus per 4. dies vltra decem illos, per quos anno correctionis factus est descensus) remanent 12. pro Epacta anni 2314.

POSTREMO anno 3129. aureus numerus est 14. cadens in medium articulum Pollicis. Additis ergo 20. fiunt 34. & ablatis 17. (quod ad eum annum vsque inclusiue septem mutationes factæ sint in Lunationibus descendendo) relinquuntur 17. pro Epacta anni 3129.

Quando Epacta 25. diuersi characteris colorisue sumenda sit. Item quando Epacta 19. vltimo die Decembris scripta in vsu sit.

SCIENDVM tamen est, Epactam 25. sumendam esse diuerso colore, aut charactere notatam, quando procreatur ab aureo numero maiore, quàm 11. Item Epactam 19. diuerso quoque charactere, aut colore, vltimo diei Decembris ascriptam, esse quoque in vsu, quando ab aureo nemero 19. gignitur, vt contigit anno 1595. contingetque iterum annis 1614. 1633. 1652. 1671. 1690. & numquam amplius, nisi post vsum 30. linearum Epactarum Tabulæ expansæ: cuius rei causam exposui-

posuimus in Calendarij explicatione cap. 12. Num. 14.

VT autem scias, quot vnitates vltra 10. auferendæ sint quolibet anno post Calendarij restitutionem proposito, vt Epacta quæsita relinquatur: hoc est, per quotnam dies post correctionem factus sit descensus in Lunationibus vltra illos 10. anni correctionis; & (quod raro fit) quando iterum factus sit ascensus, edi scendi sunt duodecim hi versiculi. Quo pacto inuestigetur Epactæ post annum 1700.

Cuius chara bono bonitas, bonitatis amantẽ
Vrit amor, vitij turpia tela terens.
Subiectusque sibi regitur ratione, regitque,
Quam prafert quoties, pralia nulla nocẽt:
Nec mentis lædit lethali lamina krimen
Kuspide: iustitia iuraque iustus habet;
Gaudet habens, gaudens fruitur, felixque fruendo
Excipit excelso dogmata digna Deo.
Certa bono cuius bonitas accommoda paucis:
At plures nectit noxia noxa malos:
Mens hebet his, horrensque gemit, frustraque gemendo
Flet, donec Diuum dulcia castra colat.

PRIMA vox, [Cuius,] horum carminum tribuitur anno 1700. secunda, [chara] anno 1800. tertia, [bono,] anno 1900. & ita deinceps cæteræ insequentibus annis centesimis; ita vt vltimum vocabulum, [colat] quod est septuagesimum, respondeat anno 8600. Illa etenim carmina vsum tantum habent vsque ad annum 8700. exclusiue.

VIDE ergo, cui voci propositus quiuis centesimus annus respondeat. Deinde articulis interioribus manus sinistræ (Pollice omisso) in transuersum omnes voces vsque ad illam inclusiue, quæ dato centesimo respondet,

accommoda hoc ordine, vt voces ab eadem litera incipientes eidem articulo tribuas, & quando proxime antecedens litera initialis (liceat nobis necessitatis causa ita appellare) repetitur, vocem illam proxime antecedenti articulo iterum adscribas. Quot enim articulos hac ratione percurreris, tot vnitates vltra 10. auferendæ erunt, vt Epacta propositi anni relinquatur: hoc est, per tot dies, vltra illos 10. anni correctionis, factus erit descensus in Lunationibus.

VERBI gratia. Vis scire, quot vnitates vltra 10. auferre debeas anno 2100. & alijs annis insequentibus vsque ad annum 2200. exclusiue? Quoniam ab anno 1700. inclusiue vsque ad annum 2100. inclusiue sunt quinque centesimi, numerandæ erunt quinque primæ voces [Cuiuis chara bono bonitas, bonitatis] in articulis sinistræ manus hoc ordine. Hæ duæ [Cuiuis chara] quia ab eadem litera incipiunt, collocandæ sunt in primo articulo: & aliæ tres [bono bonitas, bonitatis] in articulo secundo, quod eandem literam initialem habeant. Quoniam igitur duos tantum articulos percurrimus, auferendæ erunt vltra 10. vnitates, aliæ duæ, nimirum 12. in vniuersum.

ITEM anno 2300. ad quem inclusiue ab anno 1700. inclusiue sunt septem centesimi, numerandæ erunt primæ septem voces [Cuiuis chara bono bonitas, bonitatis amantem Vrit] in articulis manus hac ratione, vt primæ duæ [Cuiuis chara] dentur primo articulo, sequentes tres [bono bonitas, bonitatis] secundo; insequens sola, [amantem,] tertio; & vltima quoque sola, [Vrit] quarto: ita vt quatuor articuli percurrantur. Quatuor ergo vnitates vltra 10. auferendæ erunt ab an-

no 2300. inclusiue vsque ad annum 2400. exclusiue. Et quoniam subsequens vox octaua, [amor,] incipit ab eadem litera A, quæ dedit initium voci sextæ, [amantem] quæ vocem [Vrit] antecedit, collocanda est octaua vox [amor] iterum in tertio articulo, in quo prior vox [amantem] collocabatur, ita vt anno 2400. vltra 10. auferenda sint tantum 3. atque ita de reliquis.

IAM vero si numerus vnitatum detrahendarum, quas carmina exhibent, vna cum 10. diebus anno correctionis exemptis, fuerit 30. nihil auferendum erit ex Epactis ante correctionem inuentis, sed eædem prorsus tunc Epactæ aureis numeris respondebunt, quæ ante anni restitutionem cum eisdem aureis numeris erant in vsu. Si vero idem numerus fuerit maior, quam 30. abijciantur 30. quoties fieri potest, & reliquus numerus ex Epactis ante correctionem inuentis detrahatur. Reliquæ enim fient Epactæ, quæ tempore proposito vsurpandæ erunt. Quid agendum, quando numerus ex Epactis auferendus est 30 vel maior.

QVONIAM verò post vocem [Flet] in postremo versiculo fit transitus ad literam d, propter vocem [donec] omissa litera e, in medio, cum tamen in alijs semper fiat transitus ad literam proximam: addenda erit diebus auferendis insuper vnitas in dictionibus post dictionem [Flet] ab anno 8200. & deinceps; quandoquidem ab f, ad d, Luna descendit per duos dies, non autem per vnum. V.g. dictio [colat] respondet anno 8600. & percurruntur 30. articuli, additis 10. fiunt 40. & detractis 30. supersunt 10. ergo auferenda essent 10. ab Epactis ante correctionem inuentis: Sed quia dictio [colat] sequitur dictionem [Flet] addenda erit vnitas, ita vt tunc auferenda sint 11.

AD finem huius cap. tradam aliam regulam satis expeditam ad Epactam cuiusuis anni inquirendam.

Nouilunia vbi notata sint in Calendario.

INVENTA Epacta cuiusque anni, doceamus, qua arte per eam Nouilunia memoriter inquirenda sint, hoc est, quomodo cognoscatur, quibus diebus mensium Epacta dati cuiusuis anni præfigatur. Ijs enim diebus fiunt Nouilunia, ex vsu Ecclesiæ, quamquam secundum calculum Astronomicum plerumque contingant vno die citius, ita vt non male feceris, si Nouilunium quodcumque per Epactam inuentum tribuas antecedenti diei, si coniunctionem Luminarium habere velis, non ex vsu Ecclesiæ, sed quando ea in cælo fit. Nam cum Ecclesia maiorem rationem habeat Lunæ quartædecimæ, & plenilunij, quam Nouilunij, propter solemnia Paschæ, postposita sunt de industria Nouilunia per Epactas vno fere semper die in Calendario, vt in explicatione Calendarij cap. 11. Nu. 5. & cap. 18. Num. 4. declaratum est. Eodem modo ante correctionem Ecclesia illis diebus celebrabat Nouilunia, quibus aurei numeri præfixi erant.

Quæ Epactæ Calendis mensium ascribantur.

SED ante omnia discendum erit, quænam Epactæ in principijs mensium, siue Calendis sint positæ. Quod facile scies hoc pacto. Ianuarius habet in ipsis Calendis Epactam ✳, seu xxx. Februarius. xxix. Martius rursus ✳, seu xxx. Aprilis iterum xxix. Maius xxviij. Iunius xxvij. & sic deinceps alij menses ordine semper vno minus; Augustus tamen solus habet in principio duas hasce Epactas xxv. xxiiij. ac proinde Calendis Septembris Epacta xxiij. apposita est, & Calendis Octobris xxij. &c. Quare si duodecim articulis digitorum sinistræ manus (Pollice omis-

omiſſo) tribuas 12. menſes ordine, progrediendo à radice Indicis per radices digiti Medij, Annularis, & Auricularis, ſtatuendoque quintum articulum eum, qui in Indice ſecundus eſt, & ſextum eum, qui ſecundus eſt in Medio, &c. adeo vt articulus tertius Auricularis digiti, ſit duodecimus, & in primo articulo, qui Ianuario reſpondet, mente reponas Epactam ✳, vel xxx. in ſecundo autem xxix. & in tertio rurſus ✳. vel xxx. in quarto iterum xxix. & in quinto xxviij. atque ita deinceps, ſemper vno minus, dum modo in octauo, qui Auguſto reſpondet, ponas duas has xxv. & xxiiij. ſimul: ſine magno labore cognoſces Epactam Calendis cuiuſuis menſis appoſitam. Quam tamen fortaſſis facilius cognoſces, ſi ſolum memoria retineas, Epactam xx. collocari in duodecimo articulo, id eſt, in principio Decembris. Nam ſi ab hac Epacta progrediaris per ſeriem naturalem numerorum, tribuendo vndecimo articulo, hoc eſt, menſi Nouembris xxj. Decimo vero xxij. Nono xxiij. & ita deinceps (modo des Auguſto in octauo articulo duas has Epactas, xxiiij. xxv. atque in Februario, & Ianuario Epactas Aprilis, ac Martij, hoc eſt, xxix. & ✳, repetas) habebis omnes Epactas menſium initijs, hoc eſt, Calendis adſcriptas. Vbi hoc notandum eſt, in omnibus menſibus (Februario excepto) eaſdem Epactas in fine poni, quæ in principio poſitæ ſunt; in Auguſto tamen, qui duas has Epactas xxiiij. xxv. in ipſis Calendis habet, ſola Epacta xxiiij. repetitur in fine.

Menſes oẽs, præter Februariũ, eandem Epactam habent in principio ac fine.

DEINDE ſciendum quoque eſt, in ſex menſibus, quorum vnus eſt Auguſtus, vt diximus, duas has Epactas xxiiij. xxv. ſimul eidẽ diei adſcribi: quales ſunt menſes locorum parium vſque ad Auguſtum incluſiuè, hoc

Qui menſes habeãt duas Epactas 24. 25. ſimul eidem diei aſcriptas.

eſt,

est, secũdus, quartus, sextus, & octauus, cuius- modi sunt Februarius, Aprilis, Iunius, Augustus: & post Augustum duo menses locorũ impariũ, vt nonus atq; vndecimus, hoc est, Septẽber, & Nouember. In quibus quidẽ mẽsibus scribitur quoque Epacta 25. diuerso colore, vel charactere notata, prope Epactam xxvj. quæ duas illas xxiiij. xxv. antecedit. In solo Augusto Epacta 25. diuersæ figuræ non scribitur prope Epactam xxvj. sed vltimo die Iulij, vbi posita est Epacta xxvj. duas Epactas xxv. xxiiij. Calendis Augusti adscriptas antecedens. In septem verò mensibus, videlicet, Ianuario, Martio, Maio, Iulio, Augusto, Octobri, ac Decembri, eadem Epacta 25. diuersi coloris, aut characteris prope Epactam xxv. scribenda est: ita vt Epacta 25. diuersæ figuræ mense Iulio bis scribatur, semel die secundo prope Epactam xxv. deinde iterum prope Epactã xxvj. postremo diei adscriptã.

Quo pacto facile per digitos manus sinistræ sciatur, qui menses habeant dies 30. & qui 31. vel 28. ac proinde, qui eidẽ diei adscriptas habeant Epactas 24. 25.

HI porro sex menses, qui duas Epactas xxv. xxiiij. eidem diei adscriptas habẽt, sunt ij omnes, qui continent tantum dies 30. aut 28. vno Augusto excepto, qui dies 31. habet. Itaque si Indicem, & Annularem digitum manus sinistræ deprimas, cæteros autem tres digitos, Pollicem, Medium, & Auricularem erigas, & per quinque hos digitos omnes menses enumeres, initio facto à Martio, & Pollice, cadent quinque menses dierum 30. vel 28. in duos illos digitos depressos, Indicem, & Annularem, in quibus ijsdem duæ illæ Epactæ xxiiij. xxv. eidem diei adscribuntur, & 25. alterius coloris, aut characteris propè Epactam xxvj. quibus si addas Augustum, habebis omnes sex menses, quos diximus. Qui ijdem sex menses hoc etiam versiculo comprehenduntur.

Bella decent fortes: humiles ieiunia laudēt.

NAM initiales literæ sex vocum huius versiculi indicant eos menses duas Epactas xxiiij. xxv. eodem die scriptas continere, qui ea loca in mensibus occupant, quæ ab initialibus illis literis in alphabeto occupantur, quales sunt menses 2. 4. 6. 8. 9. 11. Ita enim vides literas initiales B, D, F, H, I, L, eadem loca occupare in alphabeto, nimirum B, secundum; D, quartum; F, sextum; H, octauum; I, nonum; & L, vndecimum.

Nouilunia quo modo p Epactas memoriter reperiātur, prout in Calēdario nouo annotantur.

HIS præmissis, ita Nouilunia indagabis. Numera in transuersum per triginta articulos sinistræ manus (sumendo duos in pollice, & alios in quatuor reliquis digitis, quorum 12. sunt interiores, 4. in extremitatibus, & 12. exteriores.) ab Epacta currente inclusiue, (cuius videlicet Nouilunium inquiris) vsque ad Epactam item inclusiue Calendis propositi mensis appositam, tribuendo tamen mensi Februario, Aprili, Iunio, Augusto, Septembri, ac Nouembri, eidem articulo duas hasce Epactas xxiiij. xxv. & insequenti articulo duas has, 25 diuerso colore, aut charactere notatam, & xxvj. Numerus enim articulorum, quos percurreris, dabit diem Nouilunij, hoc est, diem, cui adscripta est in Calendario Epacta currens. Perfacilis autem erit hæc numeratio, etiamsi Epacta currens maior sit, quam ea, quæ in principio mensis ponitur. Nam quando peruentum erit ad ✱. adijcienda erit Epacta primi diei mensis ad articulos, quos percurreris vsque ad ✱. vt habeatur dies Nouilunij In mensibus tamen, in quibus duæ Epactæ xxiiij. xxv. eidem diei adscriptæ, existunt inter ✱. & Epactam primi diei, adijcienda erit Epacta primi diei, dempta prius vnitate.

BREVIVS eundem diem Nouilunij repẽries, si Epactam currentem ab Epacta primi diei mẽsis auferas: vel si illa maior est, quàm hæc, à xxx. & reliquo numero Epactam primi diei adiicias. Numerus enim reliquus, vel coaceruatus, addita prius vnitate, dabit diem Nouilunii. In mensibus tamen, in quibus Epacta xxv. Epactæ xxiiii. ascripta existit inter Epactam currentem, & Epactam primi diei, nihil addendum est numero illi reliquo, vel conflato.

EVNDEM diem etiam habebis, si ab Epacta inclusiue, quæ in principio mensis posita est, numeres in articulis retrogrado ordine vsque ad Epactam currentem inclusiue, tribuẽdo duas Epactas xxv. xxiiii. Item duas has; 25. diuersi characteris, aut coloris, & xxvj. eidem diei, vbi in Calendario eundem diem occupant. Sed priores rationes magis expeditæ sunt.

POTES etiam, si placet, præsertim quando Epacta currens maior est ea, quæ Calendis propositi mensis apponitur, vel minor multo, numerare per articulos ab Epacta vltimi diei mensis (quæ eadem est, vt diximus, quæ primi diei, Februario excepto) vsque ad Epactam currentem, tribuendo duas Epactas xxiiii. xxv. Item 25. xxvj. eidem articulo, quando eidem diei adscriptæ sunt. Numerus enim articulorum, quos percurreris, dempta prius vnitate, ex numero dierum mensis propositi detractus, relinquet diem Nouilunii, hoc est, diem cui Epacta currens adscripta est.

PORRO quando Epacta xix. & aureus numerus 19. concurrunt, fit mense Decembri primum insequentis anni Nouilunium die vltimo, vt supra dictum est; quod alioquin

quin in primum diem Ianuarii caderet.

SED exemplis rem totam illustremus. Currente Epacta x. si mense Nouembri, qui in principio habet Epactam xxi. Nouiluniũ desideres, numera ab Epacta x. inclusiue, per xi. xii. &c. progrediendo, vsque ad xxi. inclusiue, percurresque 12. articulos. Die ergo 12. notatum est Nouilunium per Epactã x. mense Nouembri. Vel aufer 10. a xxj. remanentque 11. additaque vnitate, fiunt 12. pro die Nouilunii, vt ante. Vel ab Epacta xxi. inclusiue Calendis adscripta retrogredere per xx. xix. &c. vsque ad x. in articulis, percurresque 12. articulos, vt prius. Vel denique numera in articulis ab Epacta xxi. inclusiue postremo diei apposita, naturali ordine vsque ad x. procedẽdo per xxij. xxiij. &c. tribuendoq; Epactas xxiiij. xxv vni eidemq; articulo. Percurres enim 19. articulos, quos si, dempta prius vnitate, detrahas ex 30. diebus mensis Nouembris, reliquus fiet dies 12. Nouembris, quo Nouilunium continget, vt antea.

ITEM mense Iunio, qui ad Calendas habet Epactam xxvii. numera ab Epacta x. vsque ad xxvii. tribuendo vni, eidemque articulo Epactas xxiiij. xxv. percurresque 17. articulos. Die ergo 17 in Iunio notatum est Nouilunium. Vel detrahe Epactam x. ex xxvij. relinquenturque dies 17. pro die Nouilunij, vt ante: quia hic nihil additur, propterea q̃d Epacta xxv. Epactæ xxiiij. ascripta interponitur in Iunio inter propositam Epactam x. & Epactam xxvij. Calendis appositam. Vel ab Epacta xxvij. primo diei præfixa. numera ordine retrogrado in articulis, per xxvj. xxv. xxiiij. &c. vsque ad Epactam x. tribuendo vni, eidemque articulo Epactas xxv.

xxiiij. Percurres enim 17. articulos, vt prius. Vel denique ab Epacta xxvij. ad extremum Iunij diem posita numera in articulis ordine naturali vsque ad x. progrediendo per xxviij. xxix. ✳. 1. ij. &c. Percurres enim 14. articulos, quos, dempta prius vnitate, si auferas ex 30. diebus mensis Iunij, reliquus erit dies 17. Iunij, quo Nouilunium fiet, vt ante.

RVRSVS currente Epacta xxix. in Iunio percurruntur (tribuendo Epactas xxiiij. xxv. vni, eidemque articulo) 28. articuli ab Epacta xxix. per ✳. 1. ij. &c. vsque ad xxvij. quæ Epacta Calendis adscripta est. Vel si auferatur Epacta xxix. à xxx. & reliquæ vnitati addatur Epacta xxvij. primi diei, conficiuntur 28. pro die Nouilunij. Hic enim non additur vnitas, propter Epactam xxv. Epactæ xxiiij. ascriptam, quæ posita est inter Epactã xxix. currẽtem, & Epactam xxvij. primi diei. Sic etiam si numeratio fiat ab Epacta xxvij. primi diei ordine retrogrado, per xxvj. xxv. xxiiij. &c. vsque ad Epactam xxix. propositã (tribuendo Epactas xxv. xxiiij. vni, & eidẽ articulo) percurremus 28. articulos, vt antea. Denique si numeres ab Epacta xxvij. vltimi diei, per xxviii. xxix. &c. vsque ad xxix. Epactam currentem, percurrentur 3. articuli, qui, dempta prius vnitate, ablati ex diebus 30. mensis Iunij, relinquunt 28. pro die Nouilunij.

Aetas Lunæ quo pacto deprehẽdatur.

COGNITO die Nouilunij, facile ætatem Lunæ quolibet die deprehendemus, si a die proximi elapsi Nouilunij inclusiue numeremus insequẽtes dies vsque ad diem propositum inclusiue elapsos. Vt currente Epacta x. si desideretur ætas Lunæ die 3. Iulij, quoniam Nouilunium antecedens factum est die 17. Iunij, numerabimus a die 17. Iunij

inclu-

inclusiue vsque ad diē 3. Iulij inclusiue,percurremusq;17.articulos.Erit igitur die 3.Iulij, qui propositus est,Luna xvij.& sic de cæteris.

VERVM hac,quam exposuimus,ratione inuestigantur dies Nouiluniorum, atque ætatis Lunæ ex vsu Ecclesiæ, quæ hac in re de veris motibus non admodum laborat,hoc est,prout Epactæ per Calendarij dies digestę eam exhibent, quamquam vt plurimum res aliter se habeat in cælo. Cuius rei causam in explicatione Calendarij cap.11. Num.5. & cap.18. Num.4. attulimus.

IMMO si ætatem Lunæ vltimo die mensis præcedentis inquires, inuenies quolibet die ætatem Lunæ, si ad diem propositū adijcias ætatē vltimi diei præcedentis mensis. Quod si numerus conflatus superet integram Lunationem, demenda ea est, siue sit 29. dierum, siue 30. Vt quoniam currente Epacta 1. ætas Lunæ postremo die Nouembris est 10. si ad diem 22. Decembris adijcias 10.& ex conflato numero 32 auferas 29. (Nam ea Lunatio dies 29.complectitur) reliqua fiet die 22.Decembris Luna iij.Similiter si diei 11. Decembris addas 10. inuenies die 11.Lunam xxj. & sic de cæteris.

VT autem cognoscas, quænam Lunationes Epactarum contineant 30.dies,& quænā 29.diligenter memoriæ infigenda sunt sex illa loca,vbi duæ Epactæ xxiiij. xxv.eidē diei adscriptæ sunt. Lunationes enim incipientes a 30.Epactis,quæ Epactam xxiiij.eidem diei cum Epacta xxv,adscriptam proxime antecedunt,vt à xxiiij.xxiij.xxij.& a cæteris præcedentis mensis vsque ad illam xxiiij. quæ eidem diei cum xxv.ascribitur,continent 29. dies,in quocunque mense id contingat. Excipiuntur Lunationes Epactæ 25. diuersi colo-

Quę Lunationes in Calendario sint 30.dierum,& quæ 29.

ris eidem diei cum Epacta xxvj. ascriptæ. Hæ etenim dies 30. continent, quemadmodum & aliæ omnes Lunationes dies 30. complectuntur, exceptis Lunationibus eiusdem Epactæ 25. diuersi coloris characterisue, quando ea e regione Epactæ xxv. reperitur. Hæ enim Lunationes dies tantū 29. cōtinēt.

DENIQVE quotiescunque inter Epactā propositam, cuius quantitas Lunationis inquiritur, & eius similem in mense sequente interponitur Epacta xxv. eidem diei cum xxiiij. ascripta, continebit propositæ Epactæ Lunatio dies 29. quod tunc similis illa Epacta sequentis mensis per vnum diem sursum promota sit extra proprium locum: Si vero non interijciatur Epacta xxv. eidem diei cū xxiiij. ascripta, complectetur Epactæ propositæ Lunatio dies 30. Epacta vero xxv. eundē diem cum xxiiij. occupans habebit Lunationem semper dierum 29. quod insequentis mensis Epacta xxv. per vnum diem ascenderit in Calendario. Idem dicendum de Epacta 25. diuersi characteris e regione Epactæ xxv. posita. Nam sequens quoque Epacta 25. diuersi characteris per vnum diem est promota sursum e regione Epactæ xxvj. Verum Lunatio huius Epactæ 25. ita promotæ, vt Epactæ xxv. non eundem diem cum xxiiij. occupantis, semper continet dies 30.

Quid agendum, vt Epactæ vltra annum 8699. reperiantur.

QVONIAM vero supra proposuimus duodecim carmina ad inueniendas Epactas vsque ad annum 8699. inclusiue, si quis vltra prædictum annum velit progredi, inspicienda erit tabula æquationis Epactarum cap. 12. in explicatione Calendarii posita, & ex eius literis carmina alia condenda, quorum videlicet dictiones ab ijs literis incipiant, quemadmodum superiorum duodecim carminum

voces a literis tabulæ æquationis capitis 11. initium capiunt. Hanc enim ob causam duas hasce voces [krimen kuspide] per k, scripsimus, quamquam id contra rectam orthographiam factum sit.

CAETERVM inuenta Epacta cuiuslibet anni, formabitur facili negotio sequentis anni Epacta, si ad illam adiiciantur 11. & ex summa, si maior, quam 30. fuerit, abiiciantur 30. vel si fuerit 30. pro Epacta sumatur signum ✱. Solum ad Epactam illius anni, in quo aureus numerus est 19. addenda sunt 12. non autem 11. vt sequentis anni, in quo aureus numerus est 1. Epacta componatur. Huius rei causa a nobis reddita est in explicatione Calendarii Cap. 12. Num. 12. & 13. Obseruandum tamen est, quando Epacta ita composita fuerit xxv. aureusque numerus illius anni, in quo Epacta illa est in vsu, extiterit maior, quam 11. assumatur Epacta 25. quæ diuerso ab aliis colore, aut charactere est insignita. id quod ad initium huius capitis quoque diximus.

Quo pacto ex qualibet Epacta insequentis anni Epacta formetur.

IAM vero si quis velit veras Epactas memoriter inuenire a 1. anno Domini vsque ad annum 1582. correctionis, obseruanda erunt hæc quæ sequuntur. Primũ quoniã ante correctionẽ annus Solaris nõ æquabatur, vt æquinoctiũ in sua sede retineretur, æquanda fuit Luna quouis anno trecentesimo, nimirum post annũ 1. Christi, anno 300. licet in tabula æquationis scripserimus annum 320. tanquam viciniorem Cõcilio Nicæno. Deinde de anno 500. tempore scilicet Iustiniani Imperatoris, aut circiter, non æquatur Luna, vt in explicatione Calendarii cap. 11. Num. 7. docui. Post hæc annis 800. 1100. 1400. fit æquatio, vt in tabula æquationis

Epactæ veræ ante annicorrectionẽ, quo pacto reperiantur.

apparet. literæ autem dictis annis aſcriptæ in tabula æquationis hoc carmine memoriter teneri poſſunt.

Nerua Potẽs Princeps animoſe bella ciebat.

Primæ enim literæ harum dictionũ (quarum priores tres maiuſculæ, & tres poſteriores minuſculæ) ſunt illæ, quæ in tabula æquationis prædictis annis ſunt affixæ, ita vt prima dictio correſpondeat anno 1. Chriſti, ſecunda anno 320. tertia anno 550. quarta anno 800. quinta anno 1100. & ſexta anno 1400.

Quo pacto formẽtur numeri in articulis pollicis, qui aureis numeris addendi ſunt vt conficiantur Epactæ.

ITAQVE quotum locum quælibet litera in alphabeto occupat (initio facto ab a, minuſcula, & omiſſa litera o, minuſcula cum maiuſculis I, K, L, O,: ita tamen; vt literæ minuſculæ vltra u, non progrediantur) tot vnitates habet Epacta in tabula expanſa cum aureo numero 3. concurrens. Si igitur ab ea demantur 3. (additis prius 30. ſi detractio fieri nequit) relinquetur numerus, qui in radice Pollicis aureo numero addendus eſt, vt formetur Epacta: in medio Pollice collocandus erit numerus decem vnitatibus minor: & in ſummitate numerus iterum decem vnitatibus minor, quam in medio, additis prius ſemper 30. quando decem vnitates nequeũt ſubtrahi. Exempli gratia. Litera N, maiuſcula occupat locum 29. Igitur quando litera N, maiuſcula eſt in vſu, concurret Epacta 29. cũ aureo numero 3. ac proinde addi debent 26. ad aureum numerum 3. vt Epacta 29. formetur: In medio Pollice addenda erunt 16. & in ſummitate 6 Rurſus quoniã b, minuſcula eſt ſecunda litera in alphabeto; concurret Epacta 2. cum aureo numero 3. Si igitur ab Epacta 32. tollantur 3. remanent 29. qui numerus in radice pollicis aureo numero addendus

eſt,

est, vt Epacta illi aureo numero respondens conflетur: In medio Pollicis addendus erit numerus 19. & in summitate 9. quemadmodum hoc seculo ante correctionem in summitate addebantur 10. in medio 20. atque in radice 30. vel 0. Hac arte, cognito quæ litera tabulæ expansæ est in vsu, facile formabuntur numeri, qui in articulis Pollicis addi debent aureis numeris, vt Epactæ fiãt. Vt quoniam ab anno 1582. vsque ad annum 1700. D, maiuscula est in vsu, quæ locum 23. obtinet, concurret Epacta 23. cum aureo numero 3. Igitur in radice Pollicis, vbi locatur aureus numerus 3. addenda sunt 20. ad aureum numerum 3. vt fiat Epacta 23. ideoq; in medio Pollice addenda sunt 10. & in summitate 0.

FACILIVS fortasse, inuento numero, qui in radice Pollicis aureo numero addẽdus est, vt Epacta cõficiatur, inuenies alios numeros in summitate Pollicis, & medio articulo addendos, per additionem, hoc modo. Adde 10. ad numerum, qui in radice Pollicis addendus est. Ita namque habebis numerum in extremo Pollice addendum. Et si ad hunc iterum adijcias 10. conflabitur numerus in medio Pollice addendus. Abijcienda tamen semper erunt 30. ex summa, si ea maior fuerit, quam 30.

POSTREMO vt litera Martyrologij memoriter quolibet anno reperiatur, inueniẽda prius est Epacta illius anni. Quot. n. vnitates ea Epacta continet, tot literæ numerandæ erunt ab a, minuscula, progrediendo per b, c, d, &c. ita tamen vt omittatur o, minuscula, cum l, K, L, O, maiusculis, & literæ minusculæ vltra u, non progrediantur, vt paulo ante dictum est. Nam vltima litera erit ea, Inuentio literæ Martyrologij.

quæ in Martyrologio eo anno ætatem Lunæ indicabit. Itaque quando Epacta est. I. litera Martyrologii erit a, minuscula: quando Epacta est 20. litera Martyrologii erit A, maiuscula: quando Epacta est 19. litera Martyrologij erit u, minuscula: quando vero Epacta est 30. litera Martyrologii erit P, maiuscula, & sic de cæteris.

QVINQVE porro illæ literæ, o, minuscula, & I, K, L, O, maiusculæ, quæ omittuntur, hoc versiculo memoriæ inhærebunt.

Ornabit Iustos Κύριος Laudabilis Omnes.

Nam primæ literæ harum dictionum sunt illæ, quæ omitti debent, sumendo primam literam o, pro minuscula, & alias initiales pro maiusculis.

AD pleniorem Epactarum cognitionem, explicanda videntur hæc, quæ sequuntur. Primum quemadmodum regulam tradidimus ad cognoscendum, cui diei mensis propositi Epacta currens sit præfixa, vt dies Nouilunii inueniatur; ita vicissim tradenda erit regula, ad cognoscendum, quæ Epacta cuiuis diei mensis propositi præfixa sit, quæ talis est. Dies datus detrahatur ex Epacta Calendis mensis ascripta, additis prius 30. si detractio fieri nequeat: Relicto numero addatur 1. si inter diem datum, & primam Epactã mensis non existit Epacta xxv. associata Epactæ xxiiij. Conflatus enim numerus erit Epacta diei proposito ascripta. Vt si proponatur dies xxiij. Augusti: detractis 23. ex 25. supersunt ij. pro Epacta diei 23. Augusti præfixa. Hic enim non additur 1. quia prima Epacta mensis est xxv. Epactæ xxiiii. associata. Rursus proponatur dies 23. Decẽbris. Quoniam igitur 23. ex xx. prima Epacta Decembris auferri nequit, auferemus 23. ex 30. & residuo 7.

Quæ Epacta proposito diei mensis cuius uis sit præfixa.

primam

primam Epactam xx. addemus, vna cum 1. propterea quod inter diem 23.& primam illā Epactā non continetur Epacta xxv.Epactæ xxiiii.ascripta,efficiemusque Epactā xxviii. diei 23.Decembris appositam.& sic de cæteris. Itaque prius perspectum esse debet, quibusnam diebus duæ Epactæ xxv.xxiiii. simul præfixæ sint:qui quidē sunt 5.Feb.& Apr.Itē 3.Iunii: 1 Augusti:29. Sept. & 27.Nouemb.

COGNITA Epacta, quæ dato diei præfigitur, cognoscemus eius ope ætatem Lunæ eadem illa die, si eam ex Epacta currente detrahemus, adiectis prius 30. si subtractio fieri nequit, & reliquo numero addemus insuper 1.si Epacta xxv.eundem diem occupās cum xxiiii.non existit inter Epactam propositi diei, & Epactam currentem, quæ propositum diem antecedit,non autem,quæ sequitur. Vt currente Epacta vii. si desideretur ætas Lunæ die 27.Augusti,cui præfixa est Epacta xxviii.Quoniam 28.ex 7.auferri non possunt,auferemus ea ex 30.& residuo 2. adiiciemus Epactam vii.& insuper 1.quod inter 28. & 7. non reperiatur Epacta xxv. vna cum xxiiii.conflabiturque ætas Lunæ dierum 10. & sic de cæteris.

Aetas Lunæ quomodo aliter inueniatur.

DEINDE commodissimam aliam regulam tcademus ad inueniendam Epactam, si prius cognouerimus,quæ litera tabulæ expansæ proposito centesimo respondeat. Hāc dabunt 70. dictiones superiorum 12. carminum.singulæ namque dictiones singulis centesimis respondent,initio facto a 1700.ita vt dictio [regitque] tribuenda sit anno 3300. & sic de reliquis. Priores autē literæ initiales illarū vsque ad a, maiusculæ sunt,sequentes deinde ab u, vsque ad a, minusculæ; aliæ denique iterum maiusculæ sunt. Litera

Alia inuentio Epactæ.

porro quælibet exhibet Epactam respondentem aureo numero 3. tot vnitatum, quotum ipsa locum occupat in alphabeto. Vt litera u, significat Epactam xix. Litera D, xxiij. &c. Si igitur ad Epactā literæ, quæ in seculo proposito currit, addamus continue 3. inuentæ erunt Epactæ aureis numeris debitæ, quos ternarius metitur. Quod si à qualibet Epacta ita inuentā, detrahentur 11. adiectis prius 30. si fieri nequit detractio, reliqua erit Epacta præcedenti aureo numero congruens. Si vero addantur 11. conficietur Epactā sequenti aureo numero respondens. Abijcienda autem semper sunt 30. quando summa maior est.

EXEMPLVM. Anno 3300. respondet litera r, minuscula propter dictionem [regitque] locum 16. occupans in alphabeto. Igitur Epactā xvj. curret tunc cum aureo numeri 3. & xix. cum 6. & xxij. cum 9. &c. Quare cum aureo numero 8. curret Epacta xj. & cum aureo numero 10. Epacta xxxiij. hoc est, iij. Item cum aureo numero 7. curret Epacta xxx. vel ✠. &c. Itaque quando aureus numerus datus numeratur à ternario, conflabitur eius Epacta per continuam additionem 3. ad Epactam cum aureo numero 3. currentem, vt diximus. Quando vero aureus numerus à ternario non numeratur, inuenienda est primum Epacta aurei numeri proxime maioris, vel proxime minoris, quem ternarius metitur, & ab ea auferenda 11. vel addenda, vt propositi aurei numeri Epacta eruatur. Vt si Epacta eodem seculo quæratur aurei numeri 19. inueniemus Epactam aurei numeri 18. quæ est j. Additis ergo 11. fit Epacta xij. aurei numeri 19. Sic si cupiat quis Epactam aurei numeri 17. inuenta rursus Epacta j. au-

Regula generalis.

rei

rei numeri 18. detrahenda erunt 11. additis prius 30. Reliqua enim Epacta xx. aureo numero 17. respondebit. At vt Epacta aurei numeri 1. habeatur, auferenda sunt bis 11. ex Epacta aurei numeri 3. quo pacto reperies Epactam xxiiij. Et pro Epacta aurei numeri 2. demenda sunt 11. ex Epacta aurei numeri 3. vt reliqua fiat Epacta v. aureo numero 2. congruens.

De Cyclo Solari, siue literarum Dominicalium 28. annorum. Cap. III.

CYCLVS Solaris, siue literarum Dominicalium, est reuolutio 28. annorum, propterea quod literæ Dominicales post 28. annos eodem ordine redeunt. Procreatur hic Cyclus 28. annorum ex multiplicatione 7. per 4. cum septem sint literæ Dominicales, propter 7. dies hebdomadæ, & quarto quoque anno vnus dies intercaletur, ac proinde ordo ille 7. literarum tunc interrumpatur. Cyclum igitur Solarem cuiusuis anni hac ratione inuestigabimus. Cyclus Solaris quid.

IN Pollicis sinistri tribus articulis, & quatuor radicibus 4. digitorum interioribus collocandi sunt anni centesimi ab ortu Christi Domini, hoc modo. In extremo Pollice ponitur annus 0. in medio articulo interiore; annus 100. in radice 200. In radice Indicis 300. in radice digiti Medij, 400. In radice digiti Annularis 500. In radice digiti Auricularis, 600. Deinde redeundum est ad extremitatem Pollicis, ibique statuendus annus 700. In medio autem articulo annus 800. & ita deinceps, reuertendo semper post radicem digiti Auricularis ad extremitatem Pollicis. Collocatio annorum cẽtesimorũ in articulis digitorũ, ad cyclum Solarẽ inueniẽdum.

NE

NE autem cogamur toties prædictos 7. articulos percurrere, reperiemus sedem cuiusuis centesimi anni, quamuis magni, hoc modo. Ex numero centenariorum reijce omnia 7. vt in probatione septenaria apud Arithmeticos fieri solet, & ad residuum adijce 1. Numerus enim conflatus dabit articulum propositi centesimi. Vt si detur annus 45600. abiectis 7. ex centenariorum numero 456. remanet 1. Addita 1. fiũt 2. ergo annus 45600. in 2. articulo, hoc est, in medio Pollice collocabitur. Sic etiã si detur annus 1300. Abiectis 7. ex centenariorum numero 13. remanent 6. Addita 1. fiunt 7. ergo annus 1300. collocabitur in articulo 7. hoc est, in radice digiti Auricularis. & sic de cæteris.

Collocatio cycli Solaris in digitorum articulis.

DEINDE quoniam proximo anno ante Christum natum fuit numerus Cycli Solaris 9. collocandus est hic numerus 9. in Pollicis extremitate, vbi positus fuit annus Domini 0. hoc est, annus Christi ortum proxime antecedens. Et quoniam Cyclus Solaris 28. annorum ter in 100. annis continetur, & supersunt 16. si numero 9. in extremitate Pollicis collocato addantur 16. fient 25. pro numero Cycli Solaris in medio articulo Pollicis collocando, qui quidẽ debetur anno 100. post Christum, & omnibus alijs centesimis, qui in eum articulũ ex superiori dispositione incidunt. Si rursus ad 25. adijcientur 16. fient 41. Abiectis autem 28. (tantus enim est numerus annorũ Cycli Solaris) remanẽt 13. pro Cyclo ponẽdo in radice Pollicis. Eadem ratione si ad 13. addantur 16. fient 29. & abiectis 28. relinquetur 1. pro cyclo ponendo in radice Indicis, Et si iterum ad 1. adijciantur 16. fient 17. pro cyclo in radice digiti Medij collocãdo. Ad quem si apponantur rursus 16.

fient

fiet 33. & reiectis 28. remanebit 5. pro cyclo in radice digiti Annularis ponendo. Tandem si ad 5. iungantur 16. fient 21. pro cyclo in radice digiti Auricularis collocando. Neque altera collocatione opus est, quod ijdem numeri iam collocati iterum redeant eodem ordine. Nam si ad 21. quem numerum in radice digiti Auricularis statuimus, addantur 16. fient 37. & abiectis 28. relinquentur 9. pro cyclo in extremitate Pollicis iamdudum posito, &c. Atque hi septem numeri in septem illis articulis positi respondent omnibus centesimis, qui ex dispositione superiore in illos septem articulos incidunt.

QVOD si nimis laboriosum videatur, disponere in septē illis articulis cyclum Solarem, per additionē numeri 16. & abiectionem numeri 28. collocabimus eundem facilius per additionem quaternarij, in alternis articulis, hoc ordine. Ad 9. qui numerus in summo Pollice ponitur, addantur 4. fientque 13. pro cyclo, qui in radice eiusdē digiti (medio articulo omisso) locandus est: qui quidem debetur anno 200. in eadem radice posito. Nam in 200. annis continetur cyclus Solaris 28. annorum septies, & supersunt 4. Et si ad 13. addantur 4. fient 17. pro cyclo in radice digiti Medij (omisso Indice) ponendo, vbi collocatus est annus 400, Si iterū ad 17. addantur 4. fient 21. pro cyclo in radice digiti Auricularis (prætermisso Annulari) ponēdo, vbi locatus est annus 600. Et si denuo adijciantur 4. ad 21. fient 25. in medio articulo Pollicis (præterito Annulari) vbi positus est annus 800. reponēda. Ad 25. si rursus apponātur 4. fient 29. & abiectis 28. remanebit 1. pro cyclo radicis Indicis (relicto imo Pollicis articulo) vbi annus 1000. positus est. Et tandē

si ad 1. addantur 4. fient 5. pro cyclo radicis digiti Annularis (Medio prætermisso) vbi annum 1200, collocauimus. Vides igitur per additionem 4. eosdem numeros in eisdem articulis, alterno tamen ordine, (relicto nimirum semper vno articulo in medio) collocari.

Inuentio cycli Solaris. IAM ex his facile numerus cycli Solaris quouis anno elicietur. Nam si datus sit annus aliquis centesimus, inuenienda est eius sedes inter 7. illos, quos diximus, articulos, vna cum numero cycli Solaris ibi collocato. Is enim erit numerus cycli Solaris illius centesimi anni. At si datus sit annus quicumque post aliquem centesimum, inuestigãdus est cyclus Solaris cẽtesimi proxime elapsi, vt iam docuimus. Deinde quia singulis annis cyclus Solaris singulis vnitatibus augetur, addendæ sunt tot vnitates cyclo Solari illius centesimi inuento, quotus annus datus est post illum centesimum. Conflabitur enim hoc modo cyclus Solaris propositi anni. Verum si numerus conflatus maior fuerit, quam 28. reijcienda erunt 28. toties, quoties reijci possunt. Reliquus enim numerus erit cyclus Solaris quæsitus. Quod si remanserint 28. aut 0. erit cyclus Solaris 28.

FACILE autem ex quolibet numero, quamuis magno, reijcientur 28. si abijciantur 30. & pro singulis abiectionibus binæ vnitates reposcantur, quæ nimirum vna cum 28. abiectæ sunt.

RECTE quoq; feceris, si prius eo modo, quo diximus, reijcias 28. ex numero annorum post centesimum proxime antecedentem, si reijci possunt, & reliquum numerum cyclo Solari illius centesimi adijcias, vt cyclum Solarem propositi anni conficias.

EXEM-

EXEMPLI causa. Anno 1598. quærendus sit Cyclus Solaris. quoniam sedes anni 1500. est in medio articulo Pollicis, vbi collocatur numerus Cycli Solaris, 25. Et quia ex annis 98. qui vltra 1500. dantur, reijci possunt 30. ter, addemus ter duas, hoc est, sex vnitates, propter tres illas abiectiones, ad 8. annos reliquos, conflatumq; numerum 14. ad inuentum numerum cycli Solaris 25. anno 1500. debitum adijciemus, atque ex collecto numero 39. iterũ 30. reiiciemus, & pro hac abiectione duas vnitates reliquo numero 9. apponemus, vt constituamus 11. pro cyclo Solari anni 1598. Eademque in cæteris ratio seruanda est.

SVPER Arithmetices quoque præcepta inuenietur cyclus Solaris cuiusuis anni, hoc modo. Annis Domini addantur 9. collectusque numerus per 28. diuidatur. Reliquus enim ex diuisione numerus (nulla habita ratione Quotientis, quippe qui reuolutiones cycli Solaris elapsas duntaxat mõstret) erit cyclus Solaris anni propositi. Et si nihil ex diuisione superfit, cyclus erit 28. Vt si quæratur cyclus Solaris anni 1589. Addatur 9. ad 1589. & collectus numerus 1598. diuidatur per 28. Diuisione enim absoluta, reliquus erit numerus 21. pro cyclo Solari anni 1589. Rursus, si desideretur cyclus Solaris anni 10967. additis 9. ad 10967. fit numerus 10976. quo diuiso per 28. superest 0. Cyclus ergo Solaris illius anni erit 28. & sic de alijs.

Inuentio cycli Solaris per præcepta Arithmetices.

De litera Dominicali. Cap. IIII.

ETSI ad literam Dominicalem cuiusuis anni inueniendam cyclo Solari non

indigemus,cum eam ſine cyclo Solari multo facilius reperire poſſimus, vt paulo poſt docebimus:tamẽ vt ratio ab Eccleſia ad hoc vſque tẽpus obſeruata in Dominicali litera inuenienda aliquo modo retineatur, (eam enim rationem reddidimus etiam aliquanto commodiorem, vt patebit, ſi quis noſtram rationem cum ea, quam Computiſtæ ante anni reſtitutionem tradiderunt, contulerit) trademus primum viam, qua litera Dominicalis cuiuſuis anni ex cyclo Solari inuento reperiatur. Ita ergo rem exequemur. In radicibus interioribus digitorum ſiniſtræ manus (omiſſo Pollice) collocandæ ſunt hæ quinque literæ, C, D, E, F, G, (ex quibus litera Dominicalis cuiuſuis anni per cyclum Solarem reperietur) hoc modo. In radice digiti Auricularis ponitur C, In radiee Annularis D, in radice digiti Medij, E, & in radice Indicis duæ, F,G, propter annos biſſextiles, qui omnes cadunt in articulos Indicis, vt patebit. Hæ autem quinque literæ hoc verſiculo comprehenduntur.

Collocatio quinque literarum in ſiniſtra manu, ad literam Dominicalẽ ex cyclo Solari inueſtigãdã.

Cordati Dauid Extinxit Funda Gigantem.

Si enim primam vocem, [*Cordati*,] tribuas digito Auriculari, & ſecundam, [*Dauid*,] Annulari, & tertiam, [*Extinxit*,] Medio, poſtremas denique duas, [*Funda Gigantem*] Indici, dabunt primæ earum vocum literæ illas, quas in radicibus digitorum collocandas eſſe diximus.

Collocatio cycli Solaris in 28. articulis ad literã Dominicalẽ inueniendã.

INVENTVRVS deinde literam Dominicalem quouis anno propoſito, quære cyclum Solarem illius anni, eumque numera in 28. articulis eorum quatuor, quos diximus, digitorũ ſiniſtræ manus, hoc ordine. Primus annus cycli tribuatur interiori radici Indicis, ſecundus radici digiti Medij, tertius

radici Annularis, quartus radici Auricularis, quintus secundo articulo interiori Indicis; & sic deinceps in transuersum, ita tamen, vt quatuor extremitatibus, quatuor etiam annos cycli tribuas: qua ratione annus 28. cadet in radicem exteriorem digiti Auricularis. Annus porro quilibet, cuius cyclus Solaris in Indicem incidit, bissextilis est, alij vero anni, quorum cycli Solares in alios tres digitos cadunt, omnes communes sunt. Notandus autem erit diligenter articulus, in quem numerus cycli inuentus incidit. Ibi enim litera Dominicalis tum ante Calendarij correctionem, tum post, inuenietur. Ante quidem correctionem, hoc modo.

IN digito, in quem cyclus Solaris incidit, numera secundum seriem naturalem literarum Dominicalium (quæ sunt hæ septem, A, B, C, D, E, F, G,) initio facto ab ea litera, quæ ex prima regula huius Cap. in eiusdem digiti radicem interiorem cadit, percurrendo articulos, seu nodos, vna cum internodijs, tribueque singulis tam internodijs, quam nodis, singulas, redeundo post G, ad A, donec ad articulum propositi cycli Solaris peruenias. Litera namque in eum articulum incidens, erit Dominicalis eo anno. In Indice tamen prætereunda sunt internodia, & singulis articulis binæ tribuendæ literæ; quod ibi anni bissextiles collocentur, quibus binæ literæ respondent: quarum posterior Dominicum diem indicabit à principio anni vsq; ad festũ S. Matthiæ, prior autem ab eodẽ festo ad finem vsque anni. Atque hoc quidem modo litera Dominicalis cũ iusuis anni ante anni restitutionẽ reperitur. *Inuentio literæ Dominicalis ex cyclo ante anni correctionem.*

POST correctionem vero Calendarij ita litera Dominicalis inuenietur. Primum inqui-

Inuentio literæ Dominicalis ex Cyclo post anni correctionem.

quirenda est litera Dominicalis, perinde ac si nondum correctum esset Calendarium eo, quem proxime tradidimus, modo. Deinde numerandæ sunt à litera inuēta exclusiue tot adhuc literæ secundum ordinem alphabeti, quot vnitates supersunt, si septenarius numerus dierum vnius hebdomadæ toties abijciatur, quoties abijci potest, ex numero dierum, qui vsque ad principium dati anni ablati fuerint; qui quidē dierum numerus ex insequenti cap.5. sine magno labore cognoscetur: ita tamen, vt tum in annis quibusuis bissextilibus, tū in centesimis non bissextilibus, hoc est, in quibus intercalaris dies omittitur, numeratio literarum semper fiat à posteriori litera inuenta. Vltima enim litera huius numerationis erit Dominicalis post correctionem Calendarij, si annus est communis: si autem bissextilis est, postrema illa litera, & proxime antecedens, erunt Dominicales. In centesimis porro annis non bissextilibus sola vltima litera illius numerationis est Dominicalis, ita vt cum ea non sit assumenda proxime antecedens litera, quemadmodum in bissextilibus annis faciendum esse diximus.

EXEMPLIS rem illustremus. Sit inuenienda litera Dominicalis anni 1522. CyclusSolaris eo anno fuit 19. qui cadit in quintum articulum digiti Annularis, qui exterior est, & vngui proximus: ac propterea annus ille communis est, cum eius cyclus in Indicem non incidat. Si ergo a litera D, quæ in radice Annularis digiti posita est, per seriem naturalem literarum progrediaris, ponendo E, in proximo internodio, & F, in secundo articulo, &c. cadet litera E, in quintum illum articulum, atque idcirco litera E, Dominicalis fuit anno 1522.

ITEM

ITEM quærenda ſit litera Dominicalis anni 1520. Cyclus Solaris eius anni fuit 17. qui cadit in quintum articulum Indicis, in exteriorem videlicet ſub vngue: ac proinde annus biſſextilis fuit, quod eius cyclus in Indicem cadat. Si igitur a literis F, G, quæ in radice indicis collocatæ ſunt, numeres per ordinem alphabeti literas Dominicales, ponendo binas A, B, in ſecundo articulo, & binas C, D; in tertio, &c. cadent binæ G, A, in quintum illum articulum: quæ propterea Dominicales fuerunt anno 1520.

RVRSVS inquirenda ſit litera Dominicalis anni 1594. Cyclus Solaris, eius anni eſt 7. qui in ſecundum articulum interiorem digiti Annularis incidit, atque idcirco annus ille communis eſt. Si igitur a litera D, quæ in radice eiuſdem digiti collocatur, numeres literas Dominicales per ſeriem alphabeti, ponendo E, in proximo internodio, cadet F, in ſecundum articulnm, vbi poſitus eſt Cyclus Solaris 7. quæ litera Dominicalis eſſet, niſi Calendarij correctio decem dies abſtuliſſet. Quare ſi poſt F, percurras adhuc tres literas G, A, B, quod poſt abiectionem 7. ex 10. diebus ablatis ſuperſint 3. erit B, litera Dominicalis anno 1594.

ANNO quoque 1604. litera Dominicalis reperietur hoc modo. Cyclus Solaris eſt 17. qui incidit in quintum articulum Indicis, nimirum in exteriorem vngui proximum, in quem cadunt binæ literæ G, A, quæ Dominicales eſſent, niſi 10. dies eſſent exempti. Si numeres ergo a poſteriori litera A, adhuc tres literas B, C, D, & cũ vltima D, aſſumas quoque antecedentẽ literã C, quod annus datus ſit biſſextilis, (cũ eius Cyclus incidat in Indicẽ) erũt literæ Dominicales C, D.

ITEM

ITEM datus sit annus 1813. Cyclus Solaris est 2 qui in radicem digiti medij cadit, vbi litera E, collocatur. Sed quia ablati tunc erũt dies 12. numerãdæ sunt post E, hæ 5. literæ F, G, A, B, C, quod abiectis 7. ex 12. remaneãt 5. Ergo litera tunc Dominicalis erit C.

POSTREMO ita inquires Dominicalem literam anno 1800. non bissextili. Cyclus Solaris est 17. quem in quintum articulum Indicis cadere diximus, vbi ponuntur binæ literæ G, A. Et quoniam vsque ad principium anni 1800. ablati erunt dies 11 (Nam in Festo S. Matthiæ erit primum ablatus dies 12. quod tunc dies intercalaris omittatur) numerabimus post A, quatuor adhuc literas, B, C, D, E, quod post abiectionem 7. ex 11. remaneant 4. Erit ergo sola litera E, tunc Dominicalis, cum annus 1800. sit communis, hoc est, sine intercalari die transigatur, ac proptere a proxime antecedens litera D, assumenda non sit, quemadmodum in annis bissextilibus faciendum esse præcepimus.

VERVM longe facilius reperiemus literam Dominicalem tum ante, tum post correctionem Calẽdarij, nulla habita ratione Cycli Solaris, qui proposito cuius anno respondet, idq; in septem solis articulis sinistræ manus, quorum primus sit in Pollice summo, secundus in medio, tertius in imo, quartus in radice Indicis, quintus in radice digiti Medij, sextus in digiti Annularis radice, & septimus in radice digiti Auricularis. Primum igitur ante correctionem Calendarij, centesimi anni ita distribuendi sunt in septem illos articulos, de quibus iam dictum est. In extremo Pollice ponitur annus 0. In articulo medio eiusdem annus 100. In eiusdem radice annus 200. In radice Indicis 300. In radi-

Collocatio annorum centesimorum in 7. articulis ad inueniendam literã Dominicalem sine Cyclo ante correctionẽ.

ce Medij annus 400. In radice Annularis annus 500. In radice Auricularis annus 600. Deinde rursus in Pollicis extremo annus 700. atque ita deinceps, vt capite 3. de Cyclo Solari dictum est, donec ad annum 1500. perueneris, qui in medium articulum Pollicis incidit. Alij enim centesimi anni insequentes sunt iam post anni correctionem, ac proin de aliam dispositionem postulant, vt paulo post dicemus.

POSTEA numerandi sunt in eisdem 7. articulis omnes anni post quemlibet centesimum, quos expansos vocant, hoc ordine. In Pollicis extremo ponitur annus 1. In medio articulo annus 2. In radice annus 3. In radice tam Indicis, quam digiti Medij annus 4. 4. quod quartus annus sit bissextilis, ac proin de duas poscat literas. In radice digiti Annularis annus 5. In radice Auricularis annus 6. Deinde redeundo ad Pollicem, in eius extremo collocatur annus 7. In medio eiusdem, & radice annus 8. 8. quod octauus quoque annus sit bissextilis. In radice Indicis annus 9. In radice Medij annus 10. In radice Annularis annus 11. In radice Auricularis, & extremo Pollice annus 12. 12. quod annus duodecimus sit quoque bissextilis; atque ita deinceps omnes 100. anni expansi in illis 7. articulis ordine collocabuntur; dummodo memineris, in binis articulis binos numeros annorum bissextilium reponere, quales sunt anni 4. 8. 12. 16. 20. 24. 28. 32. 36. 40. & reliqui omnes, quos quaternarius metitur; qui quidem binis articulis tribuendi sunt, hoc modo, 4. 4: 8. 8: 12. 12: 16. 16: 20. 20. &c.

SED quoniam longum foret, ac difficile, numerare hac arte omnes annos expansos vsque ad propositum annum post quemli-

bet centesimum, præsertim si ab insequenti centesimo datus annus non longe absit, vtemur eodẽ illo artificio, quo supra vsi sumus Capite 3. quod eiusmodi fuit. Reiectis 30. ex numero anni post centesimum dati, quoties fieri potest, & pro singulis abiectionibus binis vnitatibus resumptis, addemus has vnitates reliquis annis, (qui nimirum post abiectionem 30. supersunt,) numerumque collectum, qui nunquam maior est, quam 28. (si namque maior aliquando fuerit, reijcienda sunt 28.) in 7. illis articulis sinistræ manus supputabimus, initio facto à Pollicis extremo, & numeris bissextilium annorum, puta 4 8. 12. &c. binis articulis semper attributis, vt supra diximus. Vt si datus sit, verbi gratia, post aliquem centesimum annus 69. quoniã abijci possunt 30. bis, reposcemus 4. vnitates, hoc est, bis duas, easque (quia nullus alius annus post 60. superest) numerabimus in articulis, tribuendo 4.4. radicibus Indicis, & digiti Medij. Atque hæ duæ radices anno 60. post quemlibet centesimum perpetuo tribuentur. Item si datus sit annus 85. post centesimum aliquem: reiectis 30. bis & 4. vnitatibus, id est, bis duabus, receptis, propter duas illas abiectiones 30. adijciemus eas ad reliquos annos 25. qui post abiectiones 30. ex 85. supersunt, & a numero conflato 29. abijciemus 28. hoc est, numerum Cycli Dominicalium literarum, reliquamque vnitatem in extremo Pollice statuemus, vbi perpetuo sedes est anni 85. & omnium aliorum, in quibus post abiectionem 28. vnitas est reliqua.

RVRSVS quia molestum quoque est percurrere singulos annos vsque ad 28. in 7. illis articulis, facileq; labi quis potest in ea numeratione, non tribuendo per incuriam

binis

binis articulis binos numeros eosdem annorum bissextilium, vti licebit hoc compẽdio. Quaternos annos (nimirum 4. 8. 12. 16. 20. 24. 28.) binis articulis tribuemus continuato ordine, initio tamen facto à digito Medio, atque Indice, per radicem, & medium articulum Pollicis, deinde per extremum Pollicẽ, ac radicem Auricularis, itemque per radices Annularis, ac Medii. atq̃ue ita deinceps versus Pollicem progrediendo, ordine scilicet contrario ei numerationi, quam annis expansis præscripsimus; cum annorum expansorum numeratio a Pollicis summo incipiens, per eius medium, atque imum, &c. versus Auricularem progrediatur; quaterni autem anni contrario ordine per binos articulos distribuantur, principio sumpto a radicibus digiti Medij, & Indicis, ac versus Pollicem progrediendo.

NVMERATIO vero hæc quaternorum annorum facilè sic fiet. Posita extremitate digiti Medij dextræ manus in radice digiti Medii manus sinistræ, & extremitate Indicis manus dextræ in radice Indicis sinistræ manus, statuemus ibi 4. 4. Deinde posita extremitate Medii dextræ manus in radice Pollicis sinistri, & extremitate Indicis manus dextræ in medio Pollicis sinistri, ibi locabimus 8. 8. Rursus posita Indicis dextri sũmitate in Pollice summo sinistro, & Medii dextri extremitate in radice Auricularis sinistri, ponemus in his duobus articulis 12. 12. Post hęc posita extremitate Medii dextri in radice Annularis sinistri, & Indicis dextri summitate in radice Medii sinistri, constituemus in duabus hisce radicibus 16. 16. Item posita extremitate Medii dextri in radice Indicis sinistri, & extremitate dextri Indi-

cis in radice Pollicis ſiniſtri, collocabimus in his duabus radicibus 20. 20. Præterea, poſita Medij dextri ſummitate in medio Pollicis ſiniſtri, & Indicis dextri extremitate in ſummo Pollice ſiniſtro, ponemus ibi 24. 24. Denique poſita extremitate Medij manus dextræ in radice Auricularis ſiniſtræ manus, & extremitate dextri Indicis in radice Annularis ſiniſtræ manus, ſtatuemus in duabus hiſce radicibus 28. 28. Atque in hunc modum collocati erunt omnes numeri annorum biſſextilium in proprijs ſedibus, in ijs nimirum articulis, in quos per ſuperiorem numerationem incidebant. Quod ſi datus ſit annus quiſpiam ex expanſis non biſſextilis, inquiremus eius ſedem in eiſdem 7. articulis hoc modo Inuenta ſede proxime antecedētis anni biſſextilis, eo quo diximus, artificio, tribuemus primum annum poſt illum biſſextum, ei articulo, qui ſedem eius biſſexti inuētam proxime eo ordine inſequitur, quē in numeratione annorum expanſorum ſeruandum eſſe diximus, ordine ſcilicet contrario ei, quem in collocatione quaternorum annorum nuper tenuimus: Item ſecundum annum poſt eundem biſſextum alteri articulo proxime inſequenti, & tertium alteri adſcribemus. Velut ſi datus ſit annus 19. inueniemus primo loco ſedem anni 16. (qui biſſextilis eſt, proxime antecedens annum 19.) in radicibus Annularis, ac Medij. Annum deinde 17. proximum poſt biſſextilem 16. dabimus radici Auricularis, & annū 18. ſecundum poſt biſſextilem eundem 16. extremitati Pollicis, & annum 19. tertium ab eodem biſſexto 16. medio articulo Pollicis. Atque in medio Pollice dices ſedem eſſe anni 19. Item ſi datus ſit annus 14. reperiemus

riemus primum ſedem anni 12.(qui eſt biſſextilis proxime antecedens) in extremo Pollice,& radice Auricularis. Annum deinde 13.qui primus eſt poſt biſſextilem 12.tribuemus medio Pollicis,& annum 14.ſecundum ab eodem biſſexto 12. radici eiuſdem Pollicis,ibique ſedem eſſe dicemus anni 14. atque ita de cæteris.

SED percommode quoque ſic agemus in ſedibus annorum 28.expanſorũ inueniendis. Quoties quaternarius in dato numero annorum expanſorum (reiecto prius, ſi fieri poteſt,Cyclo 28.annorum) continetur, tot vnitates eidem annorum numero addantur. Si enim in 7. illis articulis numerum collectum numeremus à ſummo Pollice per eius medium,radicem,&c. nullo numero binis articulis tributo,finietur numeratio in articulo, qui dati anni ſedes eſt: ita tamen, vt in anno biſſextili articulus inuentus ſit ex duobus ei debitis poſterior, ac propterea eidem tribuendus quoque ſit proxime antecedens articulus verſus Pollicis ſummitatem, & ab hac (ſi forte articulus ſit Pollicis ſummitas) verſus radicẽ Auricularis progrediendo. Vt ſi datus ſit,v.g.annus 27.Quoniam in 27.continetur quaternarius ſexies,addemus 6. ad eundem numerũ 27. annorum,& conflatũ numerum 33.ita breuiter numerabimus.Dẽptis 7.quoties fieri poteſt,computabimus in articulis reliquas 5. vnitates à ſummo Pollicis incipientes; cadetq; quinta vnitas in radicẽ Medij. Ibi ergo ſedes erit anni 17.Sic quoq; ſi datus ſit annus 76.poſt quempiam centeſimũ,reiectis 30.bis,addemus reliquo numero 16.bis duas vnitates,hoc eſt,4.vt numerũ 20. cõpleamus.Quoniã vero in 20.continentur 4. quinquies,addemus 5. ad 20. vt faciamus 25.

atque hunc numerum compositum 25. numerabimus, vt prius; hoc est, reiectis 7. quoties fieri potest, reliquas 4. vnitates in articulis numerabimus, principio ab extremitate Pollicis sumpto, cadetque vltima vnitas in radicem Indicis. Quare annus 20. cum bissextilis sit, sedem habebit in radicibus Indicis, & Pollicis. Radici enim Indicis adiungendus etiam est articulus antecedens, nimirum radix Pollicis, propter bissextilem annum, vt dictum est.

Facillima inuētio literæ Dominicalis ante correctionem, sine Cyclo Solari.

HIS positis, ita literam Dominicalem ante anni restitutionem inuestigabimus. Inuenta in 7. illis articulis sede centesimi, qui annum propositū proxime antecedit, vt paulo ante docuimus, statuemus in ea literam B. Notato quoque articulo, qui sedes est propositi anni expansi post datum centesimum, progrediemur a litera B, quam in sede propositi centesimi statuimus, naturali ordine literarum per C, D, E, F, G, A, versus extremitatem Pollicis, & hinc ad radicem Auricularis procedemus, deinde ad radicem Annularis, &c. donec ad articulū, qui anni post eum centesimum dati sedes est, veniamus. Litera enim in eum articulum incidens, Dominicalis erit eo anno, simplex quidem; si annus est communis; si vero bissextilis, duplex, duæ nimirum cadentes in duos articulos anno bissextili tributos, quarum posterior in alphabeto, id est, quæ posterius occurrit in numeratione per articulos facta, in priori anni parte vsque ad festum S. Matthiæ assumenda est, prior autem in parte anni posteriori.

In quos articulos cadant literæ Dominicales centesimorū annorum bissextilium.

QVOD si anno quopiam centesimo litera Dominicalis inquirenda sit, numerandū erit a litera B, quam in illius centesimi sede

collo-

collocauimus,eodem naturali ordine per C, D,E,F, G,A, versus Pollicis extremitatem, vsque ad radices Auricularis, & Annularis. Literæ enim in has radices incidentes, Dominicales erunt eo centesimo anno bissextili. Cum enim post radices Annularis, atque Auricularis in numeratione annorum expansorum transeatur statim ad summum Pollicis,vbi primus annus eum centesimum insequens locatur;ita vt litera in eum locum incidens per numerationem literarũ a B,(quę in sede eiusdem centesimi posita est) per C, D,E,&c. sit primo illo anno post eum centesimum Dominicalis:consequens est necessario, vt anno centesimo proxime præterito literæ Dominicales fuerint duæ illæ,quæ in radices Auricularis,& Annularis eadem numeratione incidunt. quæ quidem duæ radices in numeratione literarum serie naturali proxime insequuntur Pollicis extremum; at in numeratione annorum expansorum, proxime antecedunt eandem Pollicis extremitatem. Id quod videmus quoque aliis annis accidere.Nam si,Verbi gratia,litera Dominicalis alicuius anni incidit in radicem digiti Medii, necesse est, Dominicalem literam proxime antecedentis anni cadere in radicẽ Indicis, quæ quidem radix in numeratione literarum serie naturali proxime insequitur radicem Medii, in numeratione vero annorum expansorum eandem radicem Medii proxime antecedit. Quæ omnia ex ijs, quæ diximus, perspicua sunt.

EXEMPLI causa.Inuenienda sit litera Dominicalis anno 400. post Christum natũ. Quoniam hic annus sedem habet in radice digiti Medii, collocabimus ibi literam B, a qua si numeremus ordine naturali alias lite-

ras,posita litera C,in radice Indicis, & litera D,in radice Pollicis, &c.cadent in radices Auricularis,& Annularis,vbi diximus literas Dominicales annorum centesimorum inueniendas esse,literæ G,A,quarum posterior A,Dominicalis fuit priore anni parte,& prior G,posteriore.

ITEM quærenda sit litera Dominicalis anni 1580.Sedes anni 1500. est in medio Pollice.Ibi ergo collocabimus literam B, & quoniam annus 80. hoc est (reiectis Cyclis 28. annorum) annus 24. bissextilis est, caditque in medium,& extremitatem Pollicis, numerabimus à litera B, in medio Pollice locata,vsque ad extremitatem Pollicis, quæ vna cum medio Pollicis sedes est propositi anni; cadetque in hanc extremitatem litera C. Igitur cum in medio Pollicis constituta sit litera B, fuerunt literæ B, C, Dominicales anno bissextili 1580. quarum posterior C, in principio anni vsum habuit, prior autem B,post festum S. Matthiæ.

POSTREMO inuestiganda sit litera Dominicalis anno 1347. Sedes anni 1300 est in radice Auricularis. Ibi ergo figenda erit litera B, à qua si numeremus vsque ad medium Pollicis,vbi statuitur annus 47.hoc est, (reiecto cyclo 28.annorum) annus 19. reperiemus ibidem literam Dominicalem G, quæ Dominicũ diẽ anno 1347.indicauit.

EODEM prorsus modo literam Dominicalem post correctionem Calendarij reperiemus: si modo centesimos annos post emendatum annum cum litera B, quæ eos annos semper comitatur,aliter disponamus in Pollice, & radicibus digitorum manus sinistræ. Nam sedes annorum expansorum eædem prorsus permanent. Collocatio autem anno-

rum

rum centeſimorũ poſt reſtitutũ Calẽdarium hæc eſt. In ſummo Pollice ſtatuuntur omnes anni centeſimi, qui a biſſextis centeſimis primi ſunt: In eiuſdẽ imo (prætermiſſo articulo medio) collocãtur oẽs anni cẽteſimi a biſſextis ſecundi: In radice digiti Medij, (omiſſa etiã radice Indicis) ponuntur oẽs anni centeſimi tertii poſt biſſextos: Denique in radice proxima digiti Annularis ſedem habent oẽs anni centeſimi biſſextiles. Vbi vides, ſedem centeſimorum annorum in ſummo Pollice, qui a biſſextis primi ſunt, inſequi ſedem centeſimorum biſſextiliũ, quæ eſt in radice Annularis, non proxime, ſed radice Auricularis vacua relicta; quemadmodum alij centeſimi non biſſextiles alios item centeſimos non biſſextiles non proxime ſequuntur, ſed ſemper vno articulo præterito. Sola ſedes cẽteſimorum biſſextilium ſedem centeſimorum, qui a biſſextis tertii ſunt, proxime inſequitur, nullo articulo inani relicto. Itaque cognito, nũ centeſimus propoſitus ſit biſſextilis, an primus, ſecundus, aut tertius poſt biſſextum, non opus erit ſæpius percurrere omnes articulos, vt in centeſimis ante correctionem Calendarii faciendũ erat, ſed eius ſedes inter quatuor enumeratos articulos ſtatim in promptu erit. Quo pacto autem centeſimos annos biſſextiles à non biſſextilibus facile ſecernere poſſimus, capite inſequenti trademus: Interim quia annus 1600 biſſextilis eſt, erit eius ſedes in radice Annularis; ac proinde annus 1500. (quod ad annos expanſos poſt anni correctionem attinet) eum proxime antecedẽs, erit inſtar centeſimi cuiuſpiam a biſſexto tertij, cum proxime inſequens annus centeſimus, nimirũ 1600 ſit biſſextilis. Igitur annus 1500. (qđ ſpectat ad annos expãſos poſt

Collocatio annorũ centeſimorum in 7. articulis, ad inueniendam literam Dominicalẽ ſine Cyclo poſt correctionem.

anni reſtitutionem) ſedem habet in radice digiti Medii. At annus 1700. primus poſt biſſextum in Pollicis ſummo locabitur: Et annus 1800. ſecundus à biſſexto, in Pollicis radice: Annus vero 1900. tertius poſt biſſextū in radice digiti Medii: Annus deinde 2000. biſſextilis ſedem iterum habebit in Annulari: Et annus 2100. in extremo Pollice. Atque ita deinceps alios centeſimos, qui inſequuntur, in ijſdem articulis collocabis, relicto ſemper vno articulo vacuo, exceptis radicibus digiti Medij, & Annularis, inter quas nullus articulus inanis relinquitur.

Inuentio literæ Dominicalis ſine Cyclo, poſt correctionē, longe etiam facillima.

ITAQVE ſi poſt correctionem anni, ſedes centeſimi anni propoſiti, vna cum litera B, inueniatur, atque articulus notetur, in quem annus poſt eum centeſimum datus incidit: Ab ea autem litera B, verſus Pollicis extremitatem, & hinc verſus Auricularem, Annularemque inſequentes literæ recto ordine percurrantur, donec ad articulum anni poſt centeſimum propoſiti perueniatur, reperietur eo in articulo litera Dominicalis, non ſecus atque ante anni reſtitutionem. Quod ſi litera Dominicalis anni alicuius centeſimi quæratur, numerandum erit à litera B, in loco illius centeſimi collocata, per inſequentes literas vſque ad radices Auricularis, atque Annularis. Ibi enim inuenietur litera Dominicalis, vt ante correctionem: duplex quidem in vtraque radice, ſi centeſimus datus ſit biſſextilis; ſimplex vero in ſola radice Auricularis, ſi communis fuerit.

EXEMPLI cauſa. Sit quærenda litera Dominicalis anni 1590. Quoniam annus 1500. poſt correctionem ſedem habet in radice digiti Medii, quemadmodum & omnes alii centeſimi, qui tertii ſunt à centeſimis biſ-

ſexti-

ſextilibus (ſubſequens. n. centeſimus 1600. biſſextilis eſt, ideoque ſedem habet in radice Annularis, quam proxime antecedit, vt diximus, ſedes centeſimorum, qui tertii ſunt a biſſextis:) locabimus literam B, in eadem radice digiti Medii. Deinde quia 30. continentur in annis 90. poſt centeſimum datis, ter, & nil ſupereſt, accipiemus ter duas vnitates, id eſt, 6. quas ſi numerabimus in ſeptẽ, quas diximus, articulis manus ſiniſtræ, initio ab extremitate Pollicis facto, ita tamen vt 4. 4. radicibus Indicis, ac digiti Medii tribuamus, cadet ſexta vnitas in radicem Auricularis. Quod etiam ex compendio ſupra tradito conſtat. Si enim 4. 4. in radicibus Medii, & Indicis ponamus, & 5. in radice Annularis, incidet 6. in radicẽ Auricularis. Quamobrẽ ſi à litera B, in radice digiti Medii poſita, vbi ſedes eſt anni 1500. numeremus literas Dominicales ſecundũ ſeriẽ alphabeti, verſus Pollicem progrediẽdo, reperiemus in radice Auricularis, hoc eſt, in ſede anni expanſi 90. literam G, quæ Dominicalis fuit anno 1590.

RVRSVS proponatur annus 1800 qui ſedem habet vna cum litera B, in radice Pollicis, cum ſit ſecundus centeſimus a biſſexto 1600. Sed quia annus 1800. non eſt biſſextilis, inuenienda erit eius litera Dominicalis in radice Auricularis, vt dictum eſt. Si igitur numeremus a litera B, in radice Pollicis vna cum anno 1800. collocata, alias literas ordine naturale verſus Pollicis extremum, vſque ad radicem Auricularis, reperiemus literam E, Dominicalem eſſe anno 1800.

ITEM datus ſit annus 2000. qui ſedem habet vna cum litera B, in radice Annularis, cum biſſextilis ſit, (vtpote quartus à biſſexto 1600.) ac proinde eius literæ Dominicales

in radicibus Annularis, & Auricularis inueniendæ. Si supputemus igitur a litera B, in radice Annularis (vbi est annus 2000.) posita, alias literas naturali serie versus Pollicem, inueniemus in radicibus Auricularis, & Annularis literas A, B, quæ Dominicales erunt anno 2000. Verum posita litera B, in Annulari, perspicuum est, literam A, ante eam statui in Auriculari. Quare cum annus 2000. sit bissextilis, constat sine alia numeratione, literas A, B, esse Dominicales in quolibet centesimo bissextili.

SIT deinde propositus annus 2143. Quoniam annus 2100. locatur in extremitate Pollicis, vna cum litera B, cum primus centesimus sit post bissextilem 2000. Annus vero 43. hoc est, (reiectis 28.) annus 15. cadit in radicem Indicis, si numerauerimus a litera B, in extremo Pollice vna cum anno 2100. posita, alias literas ordine alphabeti, transitu statim facto a summo Pollice ad Auricularem, & hinc ad Annularem; vsque ad Indicem, offendemus ibi literam Dominicalem F, pro anno 2143.

DENIQVE detur annus 4752. Quoniam annus 4700. tertius à bissexto sedem habet cum litera B, in radice digiti medij, caditque annus expansus 52. hoc est, (abiectis 28.) annus 24. bissextilis, in medium Pollicis, eiusque extremitatem, reperiemus in hisce articulis, (si à litera B, posita in radice digiti Medii, vbi annus est 4700. numeratio literarum instituatur) literas Dominicales E, F, pro anno dato 4752.

De

De annis Bissextilibus, Communibusque tum centesimis, tum non centesimis, & numero dierum ob æquationem anni Solaris usque ad datum quodcunque tempus exemptorum. Cap. V.

ANNOS non centesimos Bissextiles, & communes ita cognosces. Proposito quouis anno, reiice omnes millesimos, & centesimos annos, item ex cæteris numerum 20. quoties potes. Ex reliquo denique numerum 4. quoties id fieri potest: Si enim nihil remanserit, annus propositus bissextilis est; si superfuerit 1. erit primus post bissextum; si reliqua fuerint 2. secundus post bissextum; si denique 3 tertius à Bissexto. Eodem modo, si post abiectionem omnium 100. vel 20. nihil remanserit, annus bissextilis est. Anni non centesimi bissextiles, & communes qua ratione cognoscantur.

VERBI causa. Proponatur annus 1589. Reiectis annis 1500. (qui centesimi sunt) & 20. ex reliquis 89. quoties fieri potest, & ex residuis annis 9. detractis omnibus 4. superest 1. Quare annus 1589. communis est, ac primus post Bissextum.

ITEM datus sit annus 5960. Abiectis 5900. (hoc est annis centesimis) & 20. ex reliquis 60. nihil superest. Annus ergo 5960. Bissextilis est.

DENIQVE detur annus 6456, Reiectis centesimis annis, hoc est, 6400. & 20. bis ex reliquis 56. & 4. quater ex reliquis 16 nihil remanet. Quare datus annus 6456. Bissextilis est.

EADEM ratione centesimos Bissextiles, & non Bissextiles dignoscemus. Nam propo-

Anni centesimi bissextiles, & nō bissextiles quo pacto cognoscantur.

sito quolibet anno centesimo, reiiciantur omnes denæ millenarum unitatum, (vt more Arithmeticorū loquar) hoc est, 10000. anni: 20000. 30000. 40000. 50000. 60000. 70000. 80000. 90000. 100000. 200000. & denique omnes anni, quos numerus 10000. metitur; quales sunt omnes illi, qui ultra quartum locum sui numeri (procedendo a dextra sinistram versus) reperiuntur; Nam ii omnes Bissextiles sunt. Et cum numero reliquorum centesimorum annorum, qui semper minor erit, quam 100. (cum 100. centesimi efficiant 10000.) agatur, ac si essent anni simplices, & expansi, non autem centesimi. Centesimus.n. annus, quando post abiectionem omnium 20. vel 4. ex numero millenarum, & centenarum, (non habita ratione denarum millenarum) nil remanet, bissextilis est, si superest 1. primus centesimus post bissextum; si 2. secundus; & si 3. tertius. Quod si datus annus habuerit primas quatuor figuras, procedendo a dextra sinistram versus, 0000. is bissextilis quoque erit.

ITAQVE si proponatur numerus centenariorum, quamuis magnus, suis characteribus descriptus, considerandus tantum est numerus expressus duabus figuris, quæ in quarto loco, & tertio reperiuntur, id est, in loco millenarum, & centenarum; atque cum eo numero procedendum, vt de annis non centesimis dictum est. Vt si detur annus 37000. notandus est numerus 70. cum figura 7. locum millenarum occupet, & figura 0. locum centenarum. Si vero annus datus sit 30900. habenda est ratio solius figuræ centenarum 9. cum figura millenarum 0. nihil addat ei præposita. Sic (vt vis huius præcepti etiam in maximis annorum numeris cernatur) in anno

no 946700000. nihil conſiderandum eſt, cum in loco millenarum, & centenarum figura o. exiſtat; ſed annus propoſitus Biſſextilis eſt. Denique in anno 6789200. ratio habenda eſt numeri 92. &c.

EXEMPLI gratia. Datus ſit annus 1900. qui quoniam minor eſt, quam 10000. nihil reiiciemus, ſed notandus in eo ſolum eſt numerus figuris millenarum, & centenarum expreſſus, hoc eſt numerus 19. à quo ſi abiiciantur omnia 20. ſuperſunt 19. ex quibus ſi demantur omnia 4. remanent 3. Quare annus 1900. communis eſt, etſi centeſimus eſt, ac tertius poſt Biſſextilem centeſimum.

DETVR quoque annus 30400. Reiectis 30000 hoc eſt, conſiderata ſolum figura centenarum 4. quod figura millenarum ſit o. ſi reiiciantur omnia 4. ex 4. nil ſupereſt. Ergo annus 30400. biſſextilis eſt.

ITEM datus ſit annus 407600. Reiectis 400000. ſuperſunt 76. centeſimi, qui ſoli conſiderandi ſunt. Ex quibus ſi abijciantur 20. ſuperſunt 16. ex quibus ſi tollantur omnia 4. nihil relinquitur. Quamobrem annus 407600. propoſitus Biſſextilis eſt.

POSTREMO offeratur annus 580600. Abiectis 580000. ſuperſunt 6. centeſimi. Abiectis autem 4. ſemel ex 6. ſuperſunt 2. Quare centeſimus annus datus 580600. communis eſt, & ſecundus poſt centeſimum Biſſextilem.

PERCOMMODE igitur incidit Calendarii correctio in annum inter 1500. & 1600. contentũ, qualis eſt annus correctionis 1582. cum hac ratione anni centeſimi Biſſextiles, ac communes regulam annorum Biſſextilium, ac communium non centeſimorum retineant.

IAM

IAM vero quot dies intercalares vltra illos 10. anno correctionis exemptos vsque ad quemcunque centesimum annum propositũ inclusiue omissi sint, hoc modo cognosces. Ablatis annis 1600. ex numero centesimi anni propositi, partire reliquos annos centesimos per 4. Quotientem numerum (vt Arithmetici loquuntur) per 3. multiplica (propterea quod spatio quolibet 400. annorum tres dies intercalares omittuntur) & producto numero residuum diuisionis, si quod est, adijce, (quod vnitates residui numeri, quae semper pauciores erunt, quam 4. sint centesimi anni communes (conficiesque numerum dierum ad illud vsque tempus exemptorum vltra 10. dies, qui anno correctionis exempti sunt.

VERBI gratia. Si quis optet scire, quot sint dies exempti a tempore correctionis vsque ad annum 6790. inclusiue, detrahat 1600. ex 6700. (Nam centesimorum tantum ratio habetur) vt remaneãt 5100. hoc est, anni centesimi 51. qui si per 4. diuidantur, erit Quotiens 12. & residuum 3. Si igitur Quotiens 12. multiplicetur per 3. & procreato numero 36. adiiciantur 3. anni centesimi ex diuisione residui, conficientur 39. dies vsque ad annum 6790. inclusiue detracti, quibus si adiiciantur dies 10. anno correctionis exempti, fient dies omnino 49.

SIC post correctionis annum ad annum 8800. vsque inclusiue, ablati erunt dies 54. Nam demptis annis 1600. ex 8800. supersunt anni 7200. hoc est, anni centesimi 72. qui si diuidantur per 4. erit quotiens 18. nihilque ex diuisione superent. Multiplicato igitur Quotiente 18. per 3. fiet numerus dierum exemptorum 54. Additis autem 10. diebus

anni

anni correctionis, efficientur dies 64. in vniuersum ablati.

COMMODIVS fortasse idem assequemur, si omnes annos centesimos, non subtractis 1600. per 4. partiamur, & ex Quotiente (seruato interim residuo diuisionis, si quod est) demamus 4. propterea quod 4. in 16. centesimis, id est, in annis 1600 quos auferre debueramus, continentur quater. Nam si reliquum numerum per 3. multiplicemus, numeroque producto residuum diuisionis adiungamus, colligemus numerum dierum vltra illos 10. dies anni correctionis exemptorum.

EXEMPLI causa. Sit propositus annus 8800 Diuisis 88. centesimis per 4. fiet Quotiens 22. Ablatis 4. supererũt 18. quibus multiplicatis per 3. gignentur 54. Tot ergo dies vltra illos 10. anni correctionis ablati tunc erunt, quos priori etiam via inueneramus.

RVRSVS sit propositus annus 634700. Diuisis cẽtesimis annis 6347. per 4. fiet Quotiens 1586. & remanebunt 3. Ablatis 4. ex Quotiente, & reliquo numero 1582. multiplicato per 3. gignetur numerus 4746. additisque 3. quæ reliqua fuerunt, fiet numerus dierum exemptorum 4749. præter eos 10. qui anno correctionis ablati sunt.

ATQVE cognitio hæc numeri dierum exemptorum omnino necessaria est, si beneficio cycli Solaris Dominicalem literam inuestigare velimus, vt nimirum intelligamus, quot literæ post inuentam literam Dominicalem sint numerandæ, veluti principio cap. 3. docuimus. Pernecessaria quoque est eorundem dierum cognitio, vt motus cælestes ex tabulis Astronomicis ad quemcunque annũ post correctionem Calendarij datum possint supputari.

De

De Festis Mobilibus. Cap. VI.

Collocatio 7 literarū Dominicaliū in digitis ad festa mobilia inuenienda.

AD inuenienda festa mobilia tum ante, tum post Calendarij restitutionem, collocandæ sunt primum omnes 7. literæ Dominicales in quolibet 4. digitorum manus sinistræ (pollice omisso) & rursus in digito Auriculari dextræ manus, hoc modo. In radice interiori cuiusque illorum 5. digitorum ponitur D; In secundo articulo E; In tertio F; In quarto, hoc est, in extremitate G; in quinto, qui est exterior sub vngue, A; in sexto B; in septimo C; quæ quidem collocatio hoc versu continetur.

Donec Erat Fortis, Gens Africa Bella Ciebat.

Nam si, initio facto à radice interiori, omnes 7. articulos cuiusque illorum quinque digitorum percurras, singulisque articulis singulas voces illius versiculi tribuas, ostendet prima litera cuiusque vocis eam literam, quæ in respondente articulo collocatur.

Collocatio 30. Epactarū in sinistra manu, ad festā mobilia inueniendā.

DEINDE vt mobilia festa post anni correctionem reperiantur, (De eorundem enim inuentione ante annum restitutum paulo post agemus) disponendæ sunt 30. Epactæ in manu sinistra hoc ordine. In vola manus ponitur Epacta xxiij. In radice interiori Indicis xxij. In secundo eiusdem articulo xxi. atque ita deinceps ordine retrogrado in Epactis seruato, ita tamen, vt a radice exteriori cuiusq; digiti confestim ad radicem interiorem insequentis digiti transilias, hoc est, a septimo articulo Indicis ad primum digiti Medij, & a septimo huius ad primum digiti Annularis, ac demum ab huius septimo ad primum Auricularis digiti. Hac seruata ratione, Epa-

cta xv. incidet in radicem interiorem digiti Medij, & viij. in radicem Annularis, & 1. in radicem Auricularis. Porro in penultimo articulo Auricularis ponenda quoque est Epacta 25. diuerso colore, aut charactere notata, vna cum Epacta xxvj. In vltimo vero duæ Epactæ xxv xxiiij. vt in Calendario fit.

SED facilius fortasse ordine naturali numerorum eædem Epactæ collocabuntur in manu, si ab vltimo articulo Auricularis exteriore initium fiat; ibique colloces Epactas xxiiij. xxv. simul; & progrediaris versus penultimum articulum, & antepenultimum articulum, &c. vsque ad radicem Indicis interiorem, & volam manus: hoc est, in articulo penultimo Auricularis ponas xxvj. 25. in antepenultimo xxvii. In extremitate xxviij. & ita deinceps. Cadet enim tandem hac ratione Epacta xxiii. in volam manus, vbi antea initium fiebat.

VERVM multo facilius sedem cuiuslibet Epactæ cõperiemus hoc modo. Epactæ propositæ adiiciantur 6. & numerus coaceruatus, si minor est, quam 30. aut certe, si minor non est, numerus, quo ille coaceruatus superat 30. in imo pollice sinistro collocetur. Deinde si ab hoc numero inclusiue fiat numeratio secundum seriem naturalem numerorũ per volam manus sinistræ, & per articulos tam interiores, quam exteriores Indicis, & aliorum digitorum vsque ad 30. Vel si Epacta est 25. diuersi coloris, characterisve, aut xxiiij. (quarum vtraque per vnum. diem in Aprili superius ascendit, propterea que Lunationem in Martio inchoatam habet dierum *29.*) vsque ad 29. numeratio hæc in sede Epactæ propositæ terminabitur.

VELVTI si Epactæ x. addamus 6 fiũt 16.

Statuen-

Statuendo ergo 16. in radice pollicis, & 17. in vola manus, & 18. in radice Indicis, &c. cadet numerus 30. in penultimum articulum digiti Medij, qui eſt exterior. Ibi ergo ſedes eſt Epactæ x.

ITEM ſi Epactæ 25. diuerſo charactere, vel colore notatæ adijciantur 6. fiunt 31. qui numerus ſuperat 30. vna unitate. Si ergo ponamus 1. in radice pollicis, & 2. in vola manus, & 3. in radice Indicis, &c. cadet numerus 29. (quando enim Epacta eſt 25. diuerſi coloris, vel characteris, numerandum eſt vſque ad 29. duntaxat, quod eius Lunatio menſe Martio incipiens contineat dies duntaxat 29.) in penultimũ articulum, ſiue ſextũ Auricularis. Ibi ergo locus eſt Epactæ 25. quæ diuerſo colore, vel charactere ſcribi ſolet.

RVRSVS ſi Epactæ xxiij. addãtur 6 fiũt. 29. ſi ponamus igitur 29. in radice Pollicis, cadet numerus 30. in volam manus. Statuetur ergo Epacta xxiij. in vola manus.

SI denique Epactæ xxiiij. addantur 6. fiunt 30. qui numerus ſuperat 30. nihilo. Ergo ſi ſtatuamus 0. in radice Pollicis, & 1. in vola manus, & 2. in primo articulo Indicis, terminabitur numerus 29. (Nam quando Epacta eſt xxiiij. numerandum etiam ſolum eſt vſque ad 29. quod eius quoque Lunatio in Martio incipiens ſit dierum ſolum 29.) in vltimo articulo Auricularis. Ibi ergo ſedes eſt Epactæ xxiiij.

Feſta mobilia, eorũmq; radices quæ ſint.

TERTIO diligenter memoriæ mandandæ ſunt radices feſtorum Mobilium, hoc eſt, dies menſium, ante quos nunquam feſta Mobilia celebrari poſſunt, in ipſis tamen nonnunquam celebrantur. Præcipua autem feſta Mobilia ſunt, Septuageſima, dies Cinerum, Paſcha, Aſcenſio Domini, Pentecoſte, feſtum

Cor-

Corporis Christi. Atque horum festorum distantiæ inter se nunquam mutantur, sed semper idem numerus dierum interiicitur. Aduentus autem Domini etiamsi mobile etiam festum sit, aliam tamen rationem sequitur, vt infra dicetur. Radix igitur Septuagesimæ est dies 18. Ianuarij. Diei Cinerum dies 4. Februarij. Paschæ dies 22. Martii. Ascensionis Domini, dies 30. Aprilis. Pentecostes, dies 10. Maij. Et Corporis Christi, dies 21. Maij. Huiusmodi enim festa in hisce diebus radicum celebrari possunt, ante eos non possunt. Hæ aut radices facilius fortassis memoria retinebuntur hisce carminibus.

Octodecim Ianus: Februus sed quatuor optat:
Viginti duo Mars: Triginta poscit Aprilis.
Bis quinque at Maius: Ter septem postulat idem.

NAM hæ radices superioribus festis conueniunt ordine enarrato, vt prima radix primo festo Mobili, id est, Septuagesimæ; secunda secundo, hoc est, diei Cinerum &c.

ITAQVE inuenturus quodcunque ex illis festis Mobilibus quolibet anno, vide primum, in quem articulum Epacta illius anni, ex superiori dispositione, incidat: Deinde in quo articulo post Epactam iam suo loco affixam litera Dominicalis eiusdem anni posita sit eo ordine, quem principio huius capitis præscripsimus: Ita tamē, vt si litera Dominicalis in eundē articulum cum Epacta incidit, accipiatur eadē litera in simili articulo subsequentis digiti. Quod etiā intelligendū est de duabus literis anni Bissextilis. Si enim alterutra earum eundem, quem Epacta, articulum occupat, sumendæ sunt eædem duæ literæ in similibus articulis digiti insequentis. Tertio, & vltimo, à radice festi propositi numera

Inuentio festorum mobilium.

mera

mera dies mensium, initio a radice Indicis facto, (posito nimirum in articulo primo Indicis numero radicis diei festi propositi; in secundo, proxime maiore numero, & sic deinceps: dummodo memor sis, Ianuarium habere dies 31. Februarium 28. tam in anno communi, quam in bissextili, quod ad præsens negotium spectat; Martium 31. Aprilem 30. & Maium 31.) vsque ad articulum, in quo litera Dominicalis post sedem Epactæ currentis collocata est. Dies enim mensis, quo numeratio terminatur, erit is, quo propositum festum celebrandum est. Vbi illud etiam notandum, in Paschæ inquisitione diem mensis, qui in articulum currentis Epactæ incidit, esse eum, quo xiiij. Paschalis, vel Pascha Hebræorum occurrit. Itaque si quis Pascha Hebræorum, vel Lunam xiiij. Paschalem desideret, numerãdum erit a radice Paschæ, id est, à 22. die Martij, vsque ad articulum, in quo Epacta currens sedem habet.

Pascha Hebræorũ, vel xiiij. Paschalis, quo pacto inueniatur.

CAETERVM in anno bissextili omnia festa Mobilia inuestiganda sunt per literã Dominicalem posteriorem, quæ nimirũ in vsu est post diem festum S. Mathiæ: ea tamen lege, vt ad diem quidem Septuagesimæ inuentum semper adiiciatur unus dies, ad diẽ vero Cinerum tum solum vnus quoque dies adiũgatur, cum is mense Februario, non autem mense Martio inuentus fuerit. Quia enim ante diem S. Mathiæ sacrum in vsu est prior litera Dominicalis, quæ nimirum in alphabeto posterior est, ac proinde literam Dominicalem posteriorem, quæ in alphabeto priorem tenet locum, vno die in Calendario subsequitur, fit vt Septuagesima, & dies Cinerum ante eundem festum diem S. Mathiæ, celebretur vno die serius, quam a posteriore

Quid agendum in anno bissextili propter duas literas Dominicales.

litera

litera Dominicali currente, hoc est, a priori in alphabeto, indicatur. Quare diei inuento per posteriorem literam addendus tunc est vnus dies. Post festum autem S. Matthiæ, licet posterior litera sit iam in vsu, addendus tamen tunc quoque est dies alter diei Cinerum mense Februario inuento, propter diem intercalarem sexto calendas Martias additum, qui in Calendario descriptus non est. Propter hunc enim diem intercalarem dies 24. Februarii in Calēdario dicitur 25. & dies 25. vocatur 26. & dies 26. appellatur 27. hic autem 28. & hic 29. Ex quo efficitur, diem Cinerum inuentum, verbi gratia, die 26. Februarii per posteriorem literam Dominicalem, reipsa esse diem 27. in dierum numeratione, & sic de aliis. Quod si dies Cinerum reperiatur mense Martio in anno bissextili, nihil addendum est diei inuento, sicut neque in Paschæ festo, & aliis subsequentibus, quia tunc & litera posterior Dominicalis est in vsu, & dies mensium propriis numeris respondent, cum dies intercalaris Februario sit additus: ita vt primus dies Martij dicatur primus, & secundus, secundus, &c. Cur autem in bissextili anno per posteriorem literam inquirenda sint festa, declaratum est Can. 6. in Calendario Gregoriano, quod explicationi eiusdem Calendarii præpositum est.

EXEMPLI causa. Sint inuestiganda omnia festa mobilia anni 1589. quo ex superioribus regulis Epacta est xiij. & litera Dominicalis A. Et quoniam Epacta xiij. sedem habet in tertio articulo digiti Medij, & litera A, eum articulum proxime insequens, in articulo quinto eiusdem digiti collocatur; cadent omnia festa mobilia in hunc articulum quintum digiti Medii. Si ergo a radice Septua-

ptuagesimæ,id est,à die 18. Ianuarij inclusiue numeres, initio a radice Indicis sumpto, & versus articulum secundum, & alios progrediendo,donec ad quintum articulum Medij peruenias, deprehendes Septuagesiam in diem 29.Ianuarij incidere.Si vero eodē modo,initio a radice Cinerum,hoc est, a die 4. Februarij facto, numeres, donec ad eundem articulum quintum Medij peruenias,comperies diem Cinerum 15. die Februarij celebratum esse, & sic de alijs.

ITEM anno 1605. quo Epacta est x.incidens in penultimum articulum Medij, qui est sextus. Quia vero litera Dominicalis B, illius anni in eundem illum articulum cadit, accipienda est litera B, in eodem articulo sexto Annularis.In eum enim articulum omnia illius anni festa mobilia cadent.Quapropter si numeres a radice Paschæ, id est,à die 22.Martii,initio facto a primo articulo Indicis, reperies in penultimo articulo Annularis diem 10. Aprilis, quo Pascha anno 1605. celebrabitur.

RVRSVS anno 1588.bissextili Epacta fuit ij. cadens in vltimum articulum Annularis, qui est exterior. Literæ Dominicales fuerunt C, B. Et quoniam litera B, posterior in vsu,(etsi in alphabeto prior est) per quam omnia festa sunt indaganda,vt diximus,proxime antecedit eum vltimum articulum Annularis,accipienda erit eadem litera B, in penultimo articulo Auricularis. Inuenies autē Septuagesimam cadere in 13. diem, addito vero vno die,in diem 14.Februarij. Diem autem Cinerum comperies in diem 2. Martij incidere, ac propterea nihil addendum esse, &c.

DEINDE anno bissextili 1596.Epacta est

j, cadens in radicem interiorem Auricularis. Literæ Dominicales G,F, quarum F,posterior in vſu, cadit in articulum tertiũ eiuſdem Auricularis.. Si igitur a radice cuiuſuis feſti numeres vſque ad eum articulum, reperies Septuageſimam incidere in diem 10. Februarij. Addita ergo vnitate, comperies, eam celebratam eſſe die 11. Diem autem Cinerũ deprehendes cadere in diem 27. Februarij. Addita igitur vnitate, dices eum celebratum fuiſſe die 28. qui quidem in Calendario eſt 27. dicitur autem 28. ob diem intercalarem ſexto Calendas Martij additum.

PRAETEREA anno 1935. Epacta eſt 25. diuerſo ab aliis colore, aut charactere notata, ſedem habens in penultimo, ſiue ſexto articulo Auricularis. Litera Dominicalis F, quę poſt Epactam cadit in tertium articulum Auricularis manus dextræ. Quare incidet Septuageſima in diem 17. Febr. dies Cinerum in 6. Martii, Paſcha in 21. Aprilis, &c.

INSVPER anno 1700 nõ biſſextili Epacta eſt ix. cuius ſedes eſt in vltimo articulo Medii, hoc eſt, in radice exteriore. Litera Dominicalis C, in eundẽ articulum incidẽs, vt propterea litera C, in vltimo articulo Annularis accipienda ſit. Igitur ſi a radice Aſcenſionis fiat numeratio, hoc eſt, a die 30. Aprilis, inuenietur Aſcẽſio Domini die 20. Maij.

AD hæc anno biſſextili 2096. Epacta eſt v. ſedem habens in extremitate Annularis. Literæ Dominicales A,G, per quarum poſteriorem G, (quæ videlicet in vſu, non autẽ in ordine literarum Dominicalium, poſterior eſt, cum in ordine literarum litera A, proxime ſequatur literam G, non autem contra, litera G, literam A,) omnia feſta mobilia ſunt inquirenda. Sed quoniam litera G, cadit in

eandem extremitatem Annularis, ſumenda eſt eadem litera G, in Auricularis extremo, quo in loco reperies Septuageſimam cadere in diem 11. hoc eſt, (addita vnitate) in diem 12. Februarij: Cineres in diem 28. id eſt, (addita vnitate) in diem 29. Februarii, qui in Calendario eſt dies 28. Paſcha in diem 15. Aprilis: Aſcenſionem Domini in diem 24. Maii: Pentecoſten in diem 3. Iunij: feſtum denique Corporis Chriſti in diem 14. Iunij.

DENIQVE anno 1612. biſſextili Epa-ῶa eſt xxvii. cuius ſedes eſt in quinto Auricularis articulo, qui exterior eſt, & vngui proximus. Literæ Dominicales A, G, quarum A, prior in vſu cadit in eundem articulum, & poſterior G, ante eum articulum ſtatuitur in extremitate. Quare accipiendæ ſunt eædem literæ in digito inſequenti, hoc eſt, in Auriculari manus dextræ, & per poſteriorem G, quæ cadit in extremitatem Auricularis dextræ manus, inquirenda feſta mobilia. Inuenies enim in ſummo Auricularis Septuageſimam die 18. Februarii, hoc eſt, (addita vnitate) die 19. celebrandam eſſe. Cineres die 7. Martii: Paſcha die 22. Apr. Aſcenſionem Domini die 31. Maij. Pentecoſten die 10. Iunij: & Corpus Domini die 21. Iunii. Eademque ratio in omnibus alijs annis ſeruanda eſt.

CAETERVM percommode eadem feſta mobilia reperiemus ſine diſpoſitione Epactarum, & literarum Dominicalium in manu, hac ratione. Inueniatur Nouilunium Paſchale, vt cap. 2. docuimus. Ad diem Nouilunij adijciantur 13. vt habeatur Luna xiiij. Paſchalis. Deinde inueſtigetur dies hebdomadæ, in quem Luna xiiij. incidit. quod facillimo negotio fiet per ea, quæ cap. 9. trademus. Tertio vide, quot dies numerentur poſt diē

Lunæ

Lunæ xiiij. vſque ad Dominicum incluſiue. Numerus enim horum dierum additus ad diem Lunæ xiiij. dabit diem Paſchæ.

EXEMPLVM. Quando Epacta eſt vij.& litera Dominicales c,b, in aliquo anno biſſextili: Detracta Epacta vij.ex 30. quæ Calendis Martij aſcribitur, ſuperſunt 23. & addita 1. fiunt 24. pro die Nouilunij Paſchalis. Additis 13. fiunt 37. hoc eſt, (abiectis diebus 31. Martij) dies 6. Aprilis pro Luna xiiij. cadés in diem Mercurij, poſt quem numerantur 4. dies vſque ad Dominicam. Ergo Paſcha celebrabitur die 10. Aprilis. Rurſus currente Epacta xxvj. & litera Dominicali A, reperietur Nouilunium 4. Aprilis, & xiiij. Luna 17. Aprilis, cadens in diem Lunæ, poſt quem numerantur ſex dies vſque ad Dominicam. Ergo die 23. Aprilis Paſcha celebrabitur.

VT autem quodcunque aliud feſtum mobile inueniatur, inueſtigandum prius erit Paſcha, vt dictum eſt. Deinde videndum, quot diebus poſt radicem, hoc eſt, poſt 22. Martij celebretur, obſeruando, quod in Martio ſuperſunt dies 9. Igitur addendo diem Paſchæ, ſi in Aprili celebretur, habebitur numerus dierum poſt radicem Paſchæ. Et quia alia feſta totidem diebus a ſuis radicibus abſunt, ſi eum dierum numerum ad radicem cuiuſque feſti adijcies, habebis diem, quo celebrari debet. In annis tamen biſſextilibus addenda eſt inſuper vnitas diei Septuageſimæ, & Cinerum: ita tamen, vt quãdo dies Cinerum fuerit 29. vel maior, vnitas non addatur, ſed 28. detrahãtur, vt reliqua fiat dies Cinerum in Martio. V.g. In poſteriori exemplo Paſcha incidit in 23. Aprilis. Additis 9. fiet eius diſtantia poſt radicem, id eſt, poſt 22. Martii, dierum 32. quæ addita ad radicem Septuage-

ſimæ, hoc eſt, ad 18.Ianuarii, efficiunt 50. & ablatis diebus 31.Ianuar. relinquetur dies 19.Febr. pro Septuageſima. Sic reperietur dies Cinerum die 36.hoc eſt, detractis diebus 28. Febr. die 8. Martii. Aſcenſio die 62. Aprilis, hoc eſt, demptis diebus 30. Apr. & 31.Maii, die 1.Iunii, &c. In priori vero exemplo anni biſſextilis diſtat Paſcha a ſua radice diebus 19. quæ diſtantia addita radici Septuageſ. cadet Septuageſ.in diem 37.Ianua. hoc eſt, in 6 Febr.& addita 1.in 7.Dies Cinerum in 23.Febr. id eſt, addita 1.in 24.nimirũ in vigiliam S. Mathiæ, &c.

Collocatio aureorum numerorum in manu.

IAM vero ſi loco Epactarum diſponantur in manu ſiniſtra aurei numeri, inueniẽtur eodem modo, vt ſupra dictum eſt de Epactis, feſta omnia mobilia a Cõcilio Nicæno vſq; ad annum reſtitutionis Calendarii. Ita autem aurei numeri locabuntur in ſiniſtra manu. In vola manus ponitur 16. Additis 8.& ex ſumma 24.abiectis 19.relinquitur aureus numerus 5. locandus in radice interiore Indicis poſt volam manus. Additis rurſus 8. conficitur aureus numerus 13.tertii articuli Indicis ſecundo vacuo relicto. Numerus enim aureus minor in hac diſpoſitione ſequitur sẽper maiorem in proximo articulo, maior autem minorem non in proximo, ſed in altero, quod diligenter obſeruandum eſt, vt omnes aurei numeri proprijs in locis reponantur. Additis rurſus 8.ad aureum numerum 13.in tertio articulo Indicis poſitum, & ex ſumma 21.abiectis 19.reliquus fit aureus numerus 2. in extremitate Indicis ponendus, nullo articulo vacuo relicto, cum numerus 2. minor ſit, quã 13. Rurſus additis 8.ad aureum numerum 2. conficitur aureus numerus 10. maior, quam antecedens, ac proinde in ſexto articulo Indicis

dicis (quinto relicto vacuo) collocandus. Ad hunc si iterum adijciatur 8. fit aureus numerus 18. maior item, quam antecedens 10. ideoque in radice digiti Medij, (omisso vltimo articulo Indicis vacuo) reponendus. Adiectis præterea 8. ad aureum numerum 18. in radice Medii constitutum, & ex summa 26. reiectis 19. relinquitur aureus numerus 7. qui quoniam minor est quam 18. in proximo articulo Medii, id est, in secundo ponendus est. Atq; hoc artificio omnes 19. aurei numeri in sinistra collocabũtur, si modo memineris, minorem proxime locandum esse post maiorẽ, maiorem vero post minorẽ non proxime, sed vno articulo in medio relicto. Ille porro aureus numerus semper antecedente minor est, qui post abiectionem 19. relinquitur: quod fit, quando ex additione 8. ad antecedentem aureum numerum conficitur summa maior, quam 19. Tunc vero aureus numerus maior est, quam antecedens, quando non sunt abiicienda 19. ex summa confecta ex additione 8. ad antecedentem aureum numerum: quod tum demum fit, quando ea summa maior non est, quam 19.

IIDEM aurei numeri ita quoque in manu sinistra disponentur. Quando antecedens aureus numerus maior est quam 11. subtrahantur 11. & reliquus numerus ponatur in proxime insequenti articulo: quando autem non est maior, quam 11. addantur 8. & numerus conflatus non in articulo proximo, sed in altero, vno inani relicto, collocetur. Vt quoniam aureus numerus 16. in vola manus positus, maior est, quam 11. abiectis 11. reliquus est aureus numerus 5. minor in proximo articulo, hoc est, in radice Indicis, locãdus. Additis 8. ad 5. fit aureus numerus 13.

non in secũdo articulo Indicis, sed in tertio, secundo vacuo relicto, ponendus. Detractis rursus 11. ex 13. remanet numerus 2. minor ponendus in articulo proximo, id est, in extremitate Indicis, atque ita de reliquis.

CAETERVM sedem cuiusque aurei numeri in manu sinistra reperiemus per Epactam, quæ ei aureo numero ante correctionis annum respondebat, etiamsi antecedentes aurei numeri nõdum sint locati, hoc modo. Ad Epactam, quæ ex dato aureo numero ante anni restitutionem elicitur, vt ad initium capitis 2. traditum est, addantur 3. & numerum collectum, si minor est quàm 30. vel si minor non est; reliquum numerum post abiectionẽ 30. tribue Pollici: proxime maiorẽ numerum volæ manus: insequentem item proxime maiorem radici Indicis, & sic deinceps, donec ad 30. peruenias. In quem enim articulum numerus 30 incidet, ibi erit locus aurei numeri. Vt si quæratur sedes aurei numeri 8. cui ante correctionem anni respondebat Epacta 28. addãtur 3. ad Epactam 28. vt fiat summa 31. Ablatis 30. remanet 1. Si igitur in Pollice statuas 1. in vola manus 2. in radice Indicis 3. & ita deinceps, cadent 30. in extremum articulum digiti Auricularis. Ibi ergo sedes est aurei numeri 8.

SIC etiam, quia ante annum restitutum aureo numero 1. respondebat Epacta xj. si ad hanc Epactam adiicias 3. & numerum collectum 14. ponas in Pollice; 15. in vola manus; 16. in primo articulo Indicis; 17. in secundo, & sic deinceps, incidet numerus 30. in primum articulum Annularis. Ibi igitur aurei numeri 1. sedes est, atque ita de reliquis.

ITAQVE si a radice cuiusque festi mobilis in primo articulo Indicis posita numeres sequen-

ſequentes dies menſis, donec poſt ſedem currentis aurei numeri ad articulum peruenias, vbi litera Dominicalis propoſiti anni, ex ijs, quæ ad initium huius capitis docuimus, ponitur, reperies in eo articulo diem menſis, quo feſtum propoſitum ante correctionem anni celebratum eſt. Verbi gratia, ſi ſcire velis, quo die Paſcha celebratum ſit anno 1450. cuius litera Dominicalis fuit D, & aureus numerus 7. ſedem habens in ſecundo articulo digiti Medij, id efficies hac ratione. Quoniam litera Dominicalis D, articulum ſecundum Medii conſequens ponitur in radice Annularis, ſi a radice Paſchæ in primo articulo Indicis poſita, hoc eſt, à die 22. Martij numeres vſque ad radicem Annularis, inuenies Paſcha anno 1450. celebratum eſſe die 5. Aprilis. Eademque in cæteris ratio eſt.

Inuentio feſtorum mobilium per aureos numeros, ante correctionem anni.

De Aduentu Domini. Cap. VIII.

QVO die menſis prima Dominica Aduentus celebretur, ita expeditiſſime cognoſcemus. Quoniam initium Aduentus Domini ſemper celebratur ea Dominica, quæ feſto S. Andreæ proxima eſt, vel in ipſum feſtum incidit, manifeſtum eſt, Dominicam primam Aduentus celebrari poſſe tribus diebus ante illud feſtum, & tribus poſt. Si igitur memoriter teneas, literam F, Calendis Decembris præfigi, (quod tamen facile docebit cap. 9.) perſpicue intelliges, diei ſecundo præfixam eſſe literam G, & literam A, tertio diei: At poſtremo diei Nouembris, qui eſt 30. apponi literam E, quæ videlicet literam F, primo diei Decembris adſcriptam præit; literam autem D, diei 29. & literam C, diei 28. ac poſtremo literam B, diei 27.

Inuentio primæ Dominicæ Aduētus.

Atque hinc aduentum eo die celebrandum esse intelligemus, cui litera Dominicalis pro positi anni præfigitur. Vt quoniã anno 1598. litera Dominicalis fuit D, quæ in diem 29. Nouembris incidit, (quod patebit, si à litera F, Calendis Decembris adscripta retrocedas vsque ad D, dices Aduentum eo anno incepisse die 29. Nouẽbris, qui diem S. Andreæ sacrum antecedit. Itaque vt vides, satis est, si teneas memoriter, literam F, Calendis Decembris præfigi.

De numero Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum. Cap. VIII.

Numerus Dominicarũ inter Pentecosten & aduentum quantus sit quolibet anno.

BREVISSIME ac facillime numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum hac via assequeris Vide, quot sint Dominicæ post Pascha vsque ad diem S. Georgii inclusiue, qui in diem 23. Aprilis incidit, hoc est, quoties hic numer. 7. in diebus post Pascha vsque ad eum diem B. Georgio sacrum inclusiue contineatur. Tot enim Dominicæ addendæ erunt ad 24. vt compleatur numerus Dominicarum inter Pentecosten & Aduentum. Quod si nulla Dominica inueniatur post Pascha vsque ad illud festum S. Georgii inclusiue: hoc est, si pauciores dies sint post Pascha vsque ad diem S. Georgii, quam 7. vel Pascha in ipsum diem festum incidat, erunt 24. tantum Dominicæ, Si denique post eundem diem S. Georgii Pascha celebretur, erunt tantum Dominicæ 23. inter Pentecosten, & Aduentum.

VERBI gratia. Cadente die Paschæ in diem 22. Martii, sic inquires numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum. Post Pascha, hoc est, post diem 22. Martii

tii vſque ad diem B. Georgii, ſiue ad diem 23. Aprilis incluſiue, numerantur 32. dies, nimirum 9. vſque ad exitum Martii, (detractis enim 22. ex diebus 31. Martii; ſuperſunt 9.) & alii 23. in Aprili vſque ad diem 23. Quia vero in 32. diebus continetur numerus 7. quater, addendæ ſunt 4. Dominicæ ad 24. vt totus numerus 28. Dominicarum inter Pentecoſten, & Aduentum compleatur.

SIC etiam, incidente die Paſchæ in 3. diem Aprilis, numerantur 20. dies poſt Paſcha, ſeu poſt 3. diem Aprilis, vſque ad 23. diem; quod ablatis 3. ex 23. ſuperſint 20. Et quia in 20. continetur numerus ſeptenarius bis, addendæ erunt 2. Dominicæ ad 24. Erunt ergo tunc 26. Dominicæ, &c. Eadem prorſus ratio eſt in alijs.

A quo die hebdomadæ quilibet dies menſis anno quouis propoſito denominetur, ſiue primus is ſit, ſiue non.
Cap. IX.

PRIMO loco diſcendum eſt, quæ litera Dominicalis primo diei cuiuſuis menſis in Calendario præfigatur. Quod ex duodecim vocibus horum verſuum facile cognoſces.

Aſtra dabit Dominus, gratiſque beabit egenos.
Gratia Chriſticolæ feret aurea dona fideli.

Nam prima vox [*Aſtra*] primo mẽſi, hoc eſt, Ianuario tribuitur: ſecunda [*Dabit*] ſecundo, id eſt, Februario, atque ita deinceps: ita tamen, vt quarta vox [*Gratiſque*] pro

vna tantum accipiatur. Prima autem litera cuiuſque vocis, eſt ea Dominicalis, quæ in Calendario Calendis eius menſis, quem illa vox refert, apponitur. Veluti Ianuarius Calendis ipſis adſcriptā habet literā A, Februarius D, Martius item D, Aprilis G, Maius B, Iunius E, Iulius G, Auguſtus C, September F, October A, Nouember D, & December F.

Quæ litera Dominicalis ad Calendas cuiuſuis menſis ſcripta ſit.

COGNITA prima litera Dominicali cuiuſlibet menſis, facile intelliges, a qua feria quilibet menſis incipiat. Nam ſi in digitorum articulis a litera Dominicali anni propoſiti incluſiue numeres inſequentes literas ordine alphabeti, vſque ad eam literam, quæ Calendis dati menſis præfixa eſt, (redeundo a litera G, ad literam A, ſi opus eſt) indicabit numerus articulorum, quos in digitis percurriſti, numerum feriæ, a qua mēſis propoſitus initium ducit.

A qua feria quilibet mēſis incipiat quolibet anno.

VERBI gratia. Anno 1592. Biſſextili, quo literæ Dominicales ſunt E, D, quoniam Ianuarij Calendis appoſita eſt prima litera A, propter primam vocem [*Aſtra*] primo menſi tributam; ſi a litera Dominicali currente E, (Hæc enim vſque ad diem S. Matthiæ vſum dabet) numeres alias literas ſerie literarum naturali vſque ad A, hoc modo, E, F, G, A, percurres quatuor articulos. Ianuarius igitur à feria quarta, hoc eſt, à die Mercurij incipit. Nam ſi litera E, Dominicam indicat, ſignificabit litera F, diem Lunæ, ſiue feriā ij. litera G, diem Martis, hoc eſt, feriam iij. & litera A, feriam iiij. ſeu diē Mercurij.

DEINDE, quia Calendis Februarij adſcripta eſt litera D, ob ſecundā vocem [*Dabit*] quæ Februario debetur, ſi ab eadem currente litera Dominicali E, numeres alias literas vſq; ad D, hoc modo, E, F, G, A, B, C, D,

percurrentur ſeptem digitorum articuli, ac propterea Menſis Februarius initium ſumit à feria ſeptima, hoc eſt, à die Sabbati. Feria enim vij. Sabbatum appellari ſolet, ſicut feria j. Dominica.

RVRSVS quia menſis Martius incipit a litera Dominicali D, vt tertia vox [*Dominus*] denotat, eſtque tunc in vſu poſterior litera Dominicalis D, pronuntiabis primum diem menſis Martii eſſe Dominicam, ſeu feriam primam.

POSTREMO quoniam Maius a litera B, incipit, quod ei quinta vox [*Beabit*] reſpondeat, eſtque in vſu tunc litera poſterior D, Dominicalis, numerandum erit à D, vſque ad B, hoc ordine, D, E, F, G, A, B. Cum ergo ſex articuli digitorum percurrantur, erit primus dies Maij dies Veneris, ſeu feria vj.

IAM vero ſi a numero cuiuſlibet diei in quocunque menſe abijcias 7. quoties fieri poteſt, ita tamen, vt pro reſiduo, ſi nihil remanet, aſſumas 7. & a prima litera Dominicali propoſiti menſis incluſiue numeres ſerie naturali literas inſequentes in digitorum articulis, (redeundo poſt G, ad A,) donec tot articulos percurreris, quot vnitates in numero illo reſiduo continentur, collocata erit vltima litera (quæ nimirum in vltimum articulum numeratum incidit) ad diē menſis propoſitum. Quare ſi rurſus a litera Dominicali currente alias literas ſequentes numeres vſque ad literam diei propoſito aſcriptā, (quæ proxime inuenta fuit,) cognoſces eodem modo feriam hebdomadæ, a qua propoſitus dies menſis nomen habet, quo feriam primi diei menſis cognouimus.

Quæ litera Dominicalis ꝓpoſito diei cuiuſuis menſis aſcripta ſit: & a qua feria idem ille dies denominandus ſit.

EXEMPLI cauſa. Eodem anno 1592. cuius literæ Dominicales ſunt E, D, deſiderat

quis ſcire, quæ litera Dominicalis diei 22. Februarij, quo Cathedra S. Petri Antiochena celebratur ab Eccleſia apponatur, & quæ feria tunc ſit. Quoniam vox [*Dabit*] indicat literam D, Calendis Februarii apponi, & abiectis 7. ter ex 22. ſupereſt 1. numeranda erit in vno ſolo articulo prima menſis litera D, hoc modo, D. Igitur litera D, diei 22. Februarii adſcribitur. Quocirca cum prior adhuc litera Dominicalis E, ſit tunc in vſu, ſi numerabimus incluſiue vſque ad D, 7. literas E, F, G, A, B, C, D, comperiemus diem propoſitum 22. Februarii eſſe feriam vij. hoc eſt, Sabbatum.

RVRSVS volo ſcire, quæ litera præfixa ſit ſexto diei Decembris, qui B. Nicolao ſacer eſt. Quoniam vltima vox [*Fideli*] monſtrat literam F, appoſitã eſſe primo diei, numerabimus ab F, ſex literas hoc modo; F, G, A, B, C, D, quoniam 7. ex 6. reiici non poſſunt. Igitur D, præfigitur diei ſexto, ac proinde dies ille Dominicus erit, cum litera Dominicalis tunc ſit D.

SIC ſi quæratur de die 21. Decembris B. Thomæ ſacro. Reiectis omnibus 7. nihil remanet. Numerandi ergo erunt 7. literæ ab F, hoc ordine F, G, A, B, C, D, E, ita vt E, præfigatur diei 21. Ad quam ſi fiat numeratio a Dominicali litera D, hoc modo. D, E, reperies eum diem eſſe feriam ſecundam.

DEINDE ſit inquirendum, quæ litera ad anniuerſarium diem S. Matthiæ, qui in diem 24. Februarii incidit, ponatur; & quæ feria dies ille ſit, Numera a prima litera menſis, nimirum à D, tres literas hoc ordine, D, E, F, (Reiectis enim 7. ex 24. quoties fieri poteſt, nimirum ter, ſuperſunt 3.) Nam vltima F, diei 24. aſcripta eſt. Sed quia tunc poſterior

rior iam litera D, vſurpanda eſt, ſi numeres a D, vſque ad F, hoc modo D, E, F, reperies feſtum S Matthiæ, id eſt, diem 24. Februarij, qui vere tunc eſt 25. propter diem intercalarem adiectum, incidere in feriam iij. id eſt, in diem Martis.

EADEM ratione, ſi in anno Biſſextili quocũque proponatur dies in Februario poſt feſtum S. Matthiæ, quærenda erit litera, quæ ei diei præfigitur, cuius numerus proxime minor eſt numero diei propoſiti: atque per poſteriorem literam Dominicalem feria inueſtiganda. Vt ſi propoſitus ſit dies 28. quærenda eſt litera diei 27. propterea quod dies intercalatus in Calendario deſcriptus non eſt. Ita vides, paulo ante pro feſto S. Matthiæ inquiſitam eſſe literam diei 24. quamuis in anno biſſextili illud feſtũ die 25. celebretur.

Quid agendũ in anno biſſextili, quando dies propoſitus eſt poſt feſtum S. Matthiæ.

AD extremum ſit inquirendum, in quam feriam dies anniuerſarius S. Iacobi Apoſtoli, hoc eſt, dies 25. Iulii incidat. Quoniam ſeptima vox [*Gratia*] monſtrat, literam G, Calendis Iulij adſcribi, & abiectis ter. 7. ex 25. remanent 4. numerandæ erunt à G, quatuor literæ hoc modo, G, A, B, C. Nam vltima C, diei 25. præfixa eſt. Si igitur a poſteriori litera Dominicali D, quæ tunc in vſu eſt, fiat numeratio vſque ad C, proxime inuentam, hoc ordine D, E, F, G, A, B, C, deprehendes feſtum diem S. Iacobi, hoc eſt, diem 25. Iulii incidere in Sabbatũ, vel in feriã vij.

RATIO autem, cur à numero diei propoſiti reiicienda ſint 7. quoties fieri poteſt, eſt, quod poſt diem 7. menſis cuiuſuis, & poſt 14. 21. & 28. repetitur eadem illa litera, quæ Calendis præfigitur.

De Nonis, Idibus, & Calendis. *Cap. X.*

PRIMVS dies cuiuslibet mensis a Calendis nomen accipit. Nam primo die Ianuarij dicere solemus, Calendis Ianuarij; primo die Februarij, Calendis Februarij, atque ita in cæteris. Alij autem omnes dies à Nonis, vel Idibus eiusdem mensis, vel a Calendis insequentis mensis notari solent: ita vt die, qui quatriduo abest inclusiue à Nonis, Idibus, vel Calendis, (duobus nimirum diebus interpositis) dicendum sit quarto Nonas, Quarto Idus, & Quarto Calendas, inclusiue.

VT autem quemcunque diem mensis propositi ritè denominare scias à Nonis, Idibus, vel Calendis, diligenter memoriæ mandandi sunt dies, in quos Nonæ, atque Idus cuiuslibet mensis incidunt. Hi autem facile ex numero Nonarum, atque Iduum cuiusque mensis comprehendi possunt. Vt quia hi 4. menses, Martius, Maius, Iulius, October, habent 6. Nonas, alij autem 8. menses, Ianuarius, Februarius, Aprilis, Iunius, Augustus, September, Nouember, December, 4. duntaxat, cadent Nonæ in prioribus 4. mensibus in diem 7. in posterioribus vero 8. in diem 5. Numero enim Nonarum adiiciendus est primus dies, qui non à Nonis, sed a Calendis nomen sumit, vt dies habeatur Nonarum. Quia vero singuli menses habent 8. Idus, si diei Nonarum addantur 8. incident Idus priorum 4. mensium in diem 15. posteriorum vero 8. in diem 13. Atque ad memoriam iuuandam hi duo versiculi conditi sunt.

Quot Nonas, atque Idus, quilibet mensis habeat, & in quem diē incidant tam Nonæ, quam Idus.

Maius

Maius sex Nonas, October, Iulius, & Mars.

Quatuor at reliqui: dabit Idus quilibet octo.

ITAQVE antequam diem cuiusuis mensis propositum à Nonis, vel Idibus, Calendis ve denomines, vide prius, num mensis ille sit vnus ex 4. prioribus, nec ne. Si enim ex illis est, & dies propositus est 7. appellabis diem illum, Nonas eius mensis. Si vero datus dies est 15. dices eum, Idus eiusdem mensis. Quod si dies oblatus est ante diem 7. vel post, ante tamen 15. diem, detrahe eius numerum, dempta prius vnitate, (numerum videlicet eius diei, qui propositum diem antecedit in Calendario) ex 7. vel 15. & reliquum numerum denomina à Nonis, vel Idibus, prout dies propositus fuerit ante diem 7. vel 15. At si datus dies diem 15. consequitur, subtrahe eius numerum, dempta prius vnitate, (numerum scilicet eius diei, qui in Calendario diem datum proxime anteit.) ex numero dierum totius mensis propositi, si tamen prius vnitatem addideris ad mẽsis dies, (nimirum primum insequentis mensis diem, in quem eius Calendæ incidunt) & numerum reliquum à Calendis mensis insequentis denomina.

Quo pacto dies mẽsium denominandi sint a Nonis, Idibus, & Calendis.

EADEM hæc in posterioribus 8. mensibus seruabis omnino, dummodo pro 7. die Nonarum, & 15. Iduum, sumas diem 5. & 13. in quos videlicet dies, Nonæ atque Idus illorum mensium incidunt.

EXEMPLI gratia. Denominandus sit dies 3. Martij, qui Nonas diei 7. antecedit. Deme. 2. (numerum videlicet vnitate minorem numero diei 3. propositi) ex 7. remanent 5. Dices ergo die 3. Quinto Nonas Martij,

tij, hoc eſt, quinto die ante Nonas incluſiue.

RVRSVS detur dies 10. eiuſdem menſis. Quia Idus cadunt in 15. diem Martii, & dies 10. propoſitus eſt poſt Nonas ante Idus, detrahe 9. ex 15. vt reliqua fiant 6. Dices igitur die 10. Sexto Idus Martii.

PRAETEREA offeratur dies 23. Iunii. Quoniam Idus prӕterierunt, & Calendӕ Iulii inſequentis incidunt in diem 31. à Calendis Iunii numeratum, (quod Iunius habeat dies 30.) auferemus 22. ex 31. vt relinquantur 9. Die igitur 23. Iunii dicendum eſt, Nono Calendas Iulii.

SIT denique datus dies 10. Auguſti. Quia Nonӕ prӕterierunt, Idus vero in diem 13. incidunt; ſi 9. ex 13. demantur, remanebunt 4. Dices ergo tunc, Quarto Idus Auguſti.

ADVERTE tamen, quando numerus reliquus eſt 2. non eſſe dicendum, Secundo Nonas, vel Idus, vel Calendas, ſed Pridie Nonas, vel Idus, vel Calendas.

Quomodo ex Nonis Idibus & Calendis dies menſiũ cognoſcãtur.

IAM vero ſi dies proponatur à Nonis vel Idibus alicuius menſis aut a Calendis ſubſequentis denominatus, velimuſque ſcire, quotus dies menſis is ſit, detrahendus erit numerus denominationis, minus vno, ex numero diei, in quem Nonӕ cadunt, vel Idus, vel Calendӕ inſequentis menſis, prout dies denominatus erit à Nonis, vel Idibus, aut Calendis. Reliquus enim numerus dabit diem menſis, qui quӕritur.

VERBI gratia. Scriptӕ ſint literӕ quӕdam Quinto Idus Ianuarii. Quoniam Idus Ianuarii in diem 13. incidunt, demendus erit numerus 4. (vnitate ſcilicet minor numero Quinti Idus) ex 13. vt reliqua ſint 9. Fuit ergo dies ille, quo ſcriptӕ ſunt literӕ, dies 9. Ianuarij.

ITEM

ITEM datæ ſint aliæ literæ Pridie Nonas Octobris. Quoniam Nonæ Octobris cadunt in diem 7. auferemus 1. (numerum ſcilicet unitate minorem numero Secundi Nonas, qui Pridie profertur) ex 7. relinqueturque dies 6. Octobris.

POSTREMO ſcriptæ ſint aliæ literæ Decimooctauo Calendas Iulij, qui dies in menſe Iunio exiſtit. Quia ergo Calendæ Iulii cadunt in diem 31. a Calendis Iunii numeratum, cum Iunius habeat dies 30. ſi detrahantur 17. ex 31. ſuperſunt 14. Literæ ergo ille ſcriptæ ſunt 14. Iunii, proximo videlicet die poſt Idus.

De Indictione. Cap. XI.

INDICTIO eſt reuolutio 15. annorũ ab 1. vſque ad 15. qua reuolutione finita, iterum ad 1. reditur. Et quoniam frequens vſus eſt Indictionis in Bullis Pontificiis, ac diplomatibus, aliiſque ſcripturis publicis, non abs re erit paucis docere, qua via cuiuslibet anni Indictio reperiri poſſit: quod hac ratione fiet. Indictio quid

IN extremitatibus Pollicis, Indicis, ac Medii ſiniſtræ manus diſponendi ſunt primum anni centeſimi, hoc modo. In Pollice ponatur 0. In Indice 100. In Medio 200. Rurſus in Pollice 300. In Indice 400. In Medio 500. In Pollice 600. &c. Collocatio annorũ centeſimorum in manu, ad Indictionẽ perueſtigãdam.

MAGNO autem numero centeſimorum annorum propoſito, ita ſedem eius centeſimi expedite reperies Reiice 3. ex numero centeſimi propoſiti, quoties fieri poteſt; quod facile fiet, ſi figuras numerum centeſimum exprimentes in vnam ſummã ordine colligas, reiectis ſemper 3. quemadmodũ apud Arithmeticos reiici ſolent 9. in probatione nouenaria. Si namque poſt abiectionem omnium

3. reli-

3. reliquo numero adijcias 1. collocādus erit annus centesimus in eo digito, quem numerus procreatus, qui nunquam maior erit quā 3. indicat. Verbi gratia, si datus sit annus 4716. Ex 47. numero scilicet centesimorum annorum, reiectis 3. remanent 2. (Reiectio hæc ita fiet. Abiectis 3. ex figura 4. manet 1. quæ addita ad figuram 7. fiunt 8. & abiectis 3. relinquuntur 2.) quibus si adijcias 1. fiunt 3. In tertio igitur digito, id est, in Medio, locandus erit annus 4700. Item datus sit annus 1589. Abiectis 3. ex 15. nimirum ex numero centesimorum, remanet 0. Addita 1. fit 1. Igitur in primo digito, videlicet in Pollice, annus 1500. ponendus est.

Collocatio trium Indictionum, ad indictionem cuiusuis anni inquirendam.

DEINDE in eisdem tribus extremitatibus reponendi sunt tres numeri trium Indictionum, hac ratione. Quia Christus Dominus natus est post annū 3. Indictionis, ponetur Indictio 3. in Pollice, vbi scilicet locatus est annus 0. id est, annus ortū Christi proxime antecedēs. Et quoniā Cyclus 15. annorū Indictionis in 100. annis sexies cōtinetur, & supersunt 10. si addemus 10. ad 3. conficietur Indictio 13. in secūdo collocāda digito. Additis rursus 10. ad proximam Indictionē 13. colligitur summa 23. à qua si reijcietur Cyclus Indictionis, hoc est, anni 15. supererit Indictio 8. locanda in tertio digito. Atque hæ Indictiones illis annis centesimis debentur, qui in illis digitorum extremis ex superiore dispositione collocantur. Hi autem tres numeri Indictionum, quos in digitorum annorum extremis statuimus, hoc versiculo comprehenduntur.

Da tria primo, alij tredecim, deinde octo sequantur.

Hoc

Hoc enim carmine indicatur, primo digito tribui 3. secundo 13. & tertio 8.

IAM si Indictioni cuiusuis centesimi anni, quæ collocata est in eo digito, in quo ille centesimus est constitutus, adiicias annos expansos post eum centesimum datos, atque ex summa abijcias 15. quoties fieri potest, procreabis Indictionem anni propositi.

EXEMPLI gratia. Datus sit annus 1589. Quoniam annus 1500. in Pollicem cadit, siue in primum digitum (quod reiectis 3. ex 15. numero videlicet annorum centesimorum superfit o, & addita 1. fiat 1.) conueniet anno 1500. Indictio 3. in eodem Pollice constituta. Ad quam si adijciantur anni expansi 89. & ex summa 92. reijciantur omnia 15. reliqua fiet Indictio 2. anni 1589.

RVRSVS proposito anno 4716. qui in digitum Medium, siue tertium, cadit, (quod reiectis 3. ex 47. numero scilicet annorum centesimorum, reliqua sint 2. quibus si addatur 1. fiunt 3.) vbi collocata est Indictio 8. Cui si anni 16. expansi addantur, colligetur summa 24. Ex hac reiecto Cyclo 15. annorum Indictionis, superest Indictio 9. anni 4716. propositi, atque ita de cæteris.

INDICTIONEM quoque per Arithmetices præcepta facile reperiemus, si annis Domini adijciemus 3. numerumque collectum per 15. diuidemus. Numerus enim ex diuisione reliquus erit Indictio quæsita: aut si nihil superfit, Indictio quæsita erit 15. Vt si Indictio quæratur anno 1589. Additis 3. & numero cōflato 1592. per 15. diuiso, superest numerus 2. pro Indictione anni 1589. Rursus si Indictio anni 3462. desideretur; Additis 3. ad annos 3462. diuidatur collectus numerus 3465. per 15. supererit enim o. Igitur Indi-

Inuentio Indictionis per præcepta Arithmetices.

ctio anni 3462. erit 15. Eadem in reliquis ratio seruanda est.

De loco Solis in Zodiaco. Cap. XII.

VT scias, quonam in signo, & gradu Zodiaci, plus minus, Sol quotidie commoretur, nosse primo loco oportet, in quod signum quolibet mense Sol ingrediatur. Pro qua re discendi sunt duo hi versiculi ab Astronomis olim compositi.

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo:
Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces.

In quod signum quolibet mẽse Sol ingrediatur.

Hæc enim duodecim signa eodem ordine duodecim mensibus anni, sumpto principio à Martio conueniunt. Primum etenim signum, id est Arietem, ingredietur Sol mense Martio; secundum, quod est Taurus, mense Aprili; atque ita deinceps: ita vt vndecimum, nimirum Amphoram, siue Aquarium, mense Ianuario, qui vndecimus est a Martio, ingrediatur: Et mense Februario Pisces, siue duodecimum signum.

DEINDE discendum est, quo die mensis Sol in signum ei tributum mensi ingrediatur. Quod vt memoria facilius comprehendi possit, hi alij duo versiculi excogitati sunt.

Inclyta Laus Iustis Impenditur: Hæresis Horret
Garrula: Grex Gratus Faustos Gratatur Honores.

Nam 12. voces horum versuum 12. mensibus anni eodem ordine respondent, initio tamen facto à Ianuario, ita vt prima vox [*Inclyta*] tribuatur Ianuario: secunda [*Laus*] Februario, & sic deinceps.

IGITVR vt diem habeas, quo Sol in signum proprij mensis intret, vide, quota sit in

alpha-

alphabeto prima litera eius vocis, quæ proposito mensi respondet. Si enim tot vnitates, quotum in alphabeto ea litera locum occupat, ex 30. subtrahas, reliquus fiet numerus illius diei, quo Sol signum illius mensis ingreditur.

Quo die Sol in quodlibet signum ingrediatur.

VELVTI si scire cupias, quo die mensis Martij Sol signum Arietis introeat: quoniam Martio, id est, tertio mensi tribuenda est vox tertia [*Iustis*] cuius prima litera I, nona est in Alphabeto, detrahemus. 9. ex 30. vt relinquantur 21. Die ergo 21. Martij Sol principium Arietis tenebit.

SIC si velim scire, quo die Nouembris Sol intret signum Arcitenentis, seu Sagittarij: quia Nouembri, hoc est, vndecimo mensi, respondet vndecima vox, (*Gratatur*) cuius litera prima G, septima est inter Alphabeti literas; auferenda erunt 7 ex 30 vt dies 23. Nouembris fiat reliquus, quo Sol Sagittarium ingreditur.

QVOD si easdem vnitates, quas prima litera cuiusuis mensis offert, adijcias ad numerum propositi diei eiusdem mensis, colliges numerum, qui indicabit, quo in gradu signi Sol existat eo die: ea tamen lege, vt si numerus collectus minor fuerit, quam 30. inuentus gradus referatur ad signum antecedentis mensis; quod tunc Sol nõdum ad proprium signum propositi mensis peruenerit. Si vero idē numerus maior, quam 30. fuerit, in eo gradu signi proprij mensis dicas Solem commorari, qui relinquitur, si 30. abijciātur ex numero conflato. Si denique summa confecta fuerit omnino 30. pronuncies Solem tenere vel gradum 30. signi antecedentis mensis, vel principium signi proprij mensis.

In quo gradu Sol quotidie versetur.

VERBI gratia. Si quis scire desideret vbi Sol

dies

die 10. Aprilis exiſtat:addat 9.propter primã literã I,quartæ vocis [*Impenditur.*]quæ quarto mẽſi,id eſt,Aprili debetur;addat, inquam,9.ad 10. diem propoſitum, vt efficiat 19.qui numerus minor eſt quam 30. Nõdum ergo Sol ſignum Tauri, quod Aprili tribuitur,ingreſſus eſt,ſed in gradu 19. Arietis, ſigni videlicet antecedentis menſis Martij, verſatur.

RVRSVS optet quiſpiam cognoſcere, in quo gradu verſetur Sol die 27. Septembris, qui menſis nonus eſt,ac propterea nona vox [*Gratus*] ei tribuenda eſt, cuius prima litera G, ſeptimum locum inter literas Alphabeti occupat. Si igitur addam 7. ad diem 27. propoſitum,efficiam 34.numerum maiorem,quam 30.ex quo intelligam,Solem iam ingreſſum eſſe Libram, ſignum ſcilicet menſis Septembris. Ablatis autem 30.ex 34. ſupereſt 4. gradus Libræ, in quo Sol tunc exiſtet.

POSTREMO ſi cupias noſſe,vbi Sol die 22. Maii moretur:quoniam Maio,quinto mẽſi, reſpondet vox (*Hæreſis*) cuius prima litera H,octaua eſt in Alphabeto. Additis ergò 8. ad diem 22. conficitur ſumma 30. Sol ergo die 22. Maij verſabitur in gradu 30. Tauri,vel in principio Geminorum.

ETSI autem hac ratione non omnino verus locus Solis cognoſci poteſt, tum propter annos Biſſextiles, atque communes, tum quia Sol non prorſus vnum gradum quotidie in Zodiaco peragrat; vix tamen error committetur dimidiati gradus, vel ad ſummum vnius;ita, vt plus minus, verum Solis locum aſſequamur,tam certo videlicet,atque explorate; vt tuto eo poſſimus vti in vſu eorum horologiorum, in quibus ad horas cognoſcendas

ſcendas neceſſe eſt, locum Solis in Zodiaco habere perſpectum. Quod etiam ad vſum aliorum inſtrumentorum, quibus Aſtronomi vtuntur, requiritur.

De loco Lunæ in Zodiaco, & quot horis noctu luceat. *Cap. XIII.*

QVEM locum Zodiaci Luna quolibet die propoſito occupet, hoc eſt, in quo ſigno, & gradu exiſtat, plus minus, colligunt Computiſtæ hoc fere modo. Aetatem Lunæ in Calendario inuentam, addita prius vnitate, (propterea quod Luna plerunque vno die citius cum Sole coniungitur, quàm Epactis monſtratur: ac proinde cum Epacta quælibet indicat Lunam dierũ, verbi gratia, 16. merito eandem dicemus in cælo eſſe dierum 17.) duplicant, numerumque procreatum per 5. partiuntur. Quotiens enim numerus indicabit, quot ſignis integris Luna a Sole, ſecundum ſucceſsionem ſignorum diſtet: vnitates autem reliquæ, ſi quæ ſunt, dabunt quintas partes vnius ſigni, (ita vt pro ſingulis vnitatibus ſenos gradus accipiant;) quibus vltra ſigna integra, Luna a Sole abeſt, ſecundum eandem ſucceſſionem ſignorum.

EXEMPLI gratia. Anno 1588. die 7. Decembris Luna inuenietur habere dies 18. verius autem continebit tunc dies 19. Duplica igitur 19. & numerum procreatum 38. partire per 5. Quotiens erit 7. & reliquæ vnitates 3. Aberit ergo tunc Luna a Sole 7. ſignis, & inſuper 18. gradibus, id eſt, tribus quintis partibus vnius ſigni. Cum igitur die 7. Decembris Sol teneat gradum 15. Sagittarij, vt ex capite ſuperiori patet, ſi poſt Sagittarium

numere-

numeremus ſeptem ſigna, Capricornum, Aquarium, Piſces, Arietem, Taurum, Geminos, Cancrū, diſtabit gradus 15. Cācri à loco Solis, hoc eſt, a gradu 15. Sagittarij, ſeptē ſignis: & ſi adijciamus alios 18. gradus, reperiemus tunc Lunam occupare gradum 3. Leonis fere.

HAC regula diſces, Lunā in primo aſpectu quadrato, cum ſcilicet eſt dierum 7. cum ſemiſſe, abeſſe a Sole tribus ſignis: In plenilunio autem, cum habet dies 15. diſtare Lunā ſex ſignis a Sole: In ſecundo deniq; quadrato aſpectu, cum fere eſt dierum 22. cum ſemiſſe, receſſiſſe Lunam a Sole nouem ſignis. Nam bis 7, & ſemis faciunt 15. quibus diuiſis per 5. producuntur 3. ſigna. Item bis 15. efficiunt 30. quibus diuiſis per 5. producuntur ſex ſigna. Denique bis 22. & ſemis ſunt 45. quibus diuiſis per 5. exeunt 9. ſigna.

EVNDEM locum Lunæ in Zodiaco ita quoque inueſtigare poterimus. Quoniam Luna mouetur ab occaſu in ortum motu medio Grad. 13. fere, vt ex Theoricis patet; ſi ætatē Lunæ multiplicemus per 13. procreatūq; numerū per 30. partiamur, indicabit Quotiens numerū ſignorum, quibus Luna ſecundū ſucceſsionem ſignorū diſtat a loco; vbi in Nouilunio erat: Reliquus aūt numerus dabit gradus. Inuento ergo loco Solis tempore illius Nouilunij, reperies facile locum Lunæ.

VT die 7. Decembris anni 1588. Luna habet dies 19. qui multiplicati per 13. efficiunt 247. gradus, hoc eſt, ſigna 8. & gradus 7. Cum ergo die 19. Nouembris, quo Nouilunium factum eſt in cælo, (licet Epacta ij. illud reijciat in diem 20.) Sol ac proinde & Luna extiterit in gradu 26. Scorpij, exiſtet die 7. Decembris Luna in 3. gradu fermo

Leonis,

Leonis,hoc est, distabit signis 8. gradibus 7. fere a gradu 26.Scorpij.

PER hanc etiam regulam disces Lunam in plenilunio abesse 6.signis a Sole,in primo autem quadrato aspectu signis 3. & in secundo signis 9. Nam multiplicatis 15. per 13. fiunt 195.gradus, hoc est, signa 6. & gradus 15.Cum ergo Sol confecerit grad. 15.à Nouilunio vsque ad Plenilunium,aberit Luna a Sole signis 6.In primo autem quadrato aspectu si dies 7.& semis, ducatur in 13.fiunt gr. 97 & semis,hoc est,signa 3.&grad.7.cum semisse. Cum igitur Sol a Nouilunio ad primũ quadratum aspectum vsque confecerit grad. 7.cum semisse, distabit Luna à Sole signis 3. In secundo denique aspectu quadrato, si ducantur dies 22. & semis in 13. procreantur grad.292.cũ semisse, hoc est,signa.9.& grad. 22.cum semisse.Quare cum Sol a Nouilunio vsque ad secundum aspectum quadratum confecerit fere gradus 22.cum semisse, aberit Luna à Sole signis 9.

Quot horis noctu Luna luceat.

IAM vero quanto tempore Luna noctu luceat, Computistæ ita fere cognoscunt. Aetatem Lunæ inuentam (addita quoque prius vnitate)si maior non sit,quam 15. dierum:vel eius complementum ad 30. si maior fuerit, quam 15. multiplicant per 4. numerumq. genitum partiuntur per 5. Quotiens enim indicabit horas inequales, & reliquæ vnitates,si quæ sint,quintas partes vnius horæ, quibus Luna lucet; quæ quidẽ horæ post occasum Solis numerandæ sunt,quando pleniluniũ nondum aduenit;post Pleniluniũ vero eædẽ numerandæ sunt ante Solis exortũ: adeo vt Luna crescente,fulsio eius sit vespertina;matutina autem,eadem decrescente.

VERBI gratia.Anno 1588.die 7.Dec.reperietur

perietur ætas Lunæ dierum 18. & addita vnitate, dierum 19. Complementum eius ad 30. est 11. quo numero multiplicato per 4. numeroque producto 44. diuiso per 5. fiet Quotiens 8. cum quatuor quintis. Tot ergo horis inæqualibus, hoc est, octo duodecimis partibus totius noctis, & insuper quatuor quintis vnius partis duodecimæ, Luna ea nocte lucebit ante ortum Solis.

HAC porro regula comperies Lunam in plenilunio lucere 12. horis, id est; tota nocte: in vtroque quadrato aspectu, 6. horis, hoc est, dimidiata nocte: cum Luna dies 5. vel 25. habet; horis 4. id est, tertia parte noctis. Denique cum Luna est 4. aut 26. dierum, horis ferme 3. siue quarta noctis parte.

ITAQVE cognita magnitudine noctis propositæ, si ea in duodecim partes æquales distribuatur, cognoscentur etiam horæ æquales, quibus Luna lucet. Vt quoniam die 7. Decembris nox continet hor. 14. min. 55. fere ad latitudinem grad. 42. lucetque tum Luna ex data regula horis 8. inæqualibus, cum quatuor quintis; complectitur autem pars duodecima noctis horã 1. min. 14. cũ. 7. duodecimis, comprehendent octo duodecimæ noctis, & quatuor quintæ vnius partis duodecimæ, horas æquales ferme 10. min. 56. & paulo amplius, quibus Luna tunc lucebit.

MVLTAS autem ob causas, neque locus Lunæ in Zodiaco, neque tempus eius fulsionis, per hasce regulas ad vnguem reperitur; tum quia minuta in ijs negliguntur; & Luna non æquabiliter sub Zodiaco fertur; ex quo necessario error aliquis in eius loco inuestigando committitur: tum etiã, quia tempus fulsionis Lunæ augetur, cũ ipsa suo motu velox est, & Septẽtrionalis: diminuitur autẽ,

cum

cum tarda est, ac Meridionalis; vt propterea in eo tempore inquirendo necessario a vero aberretur. Huc accedit, quod neque ætas Lunæ exquisite per Epactas reperitur, neque locus Solis in Zodiaco: quæ res aliquot graduum errorem inducat, necesse est. Satis est per has regulas reperiri, plus minus, signum, in quo Luna die proposito existat, etiamsi interdum aliquot gradibus a vero eius loco, ob eas, quas diximus causas, aberremus.

COMPVTI ECCLESIASTICI

Pars Secunda per Tabulas.

Aurei numeri inuentio ex tabula I.

SI propositus annus est vnus ex centesimis, quære eum inter centesimos annos. Nam ad dextram illico e regione illius reperies aureum numerum illi centesimo congruentem in linea solitaria aureorum numerorum.

SI vero datus annus non est centesimus, inuenies eius aureum numerum e regione dati anni expansi in ea linea aur. numer. quæ præfixam habet eãdem literam maiusculam, quæ centesimo anno, qui datum annum expansum proxime antecedit, ad sinistram ascripta est.

VERBI gratia. Quærendus sit aureus numerus anni 9600. Quoniam hic annus inter centesimos inuentus ad dextrã ascriptum habet numerum 6. dices aureum numerum anni 9600. esse 6. qui idem numerus aureus debetur quoque annis 100. 2000. 3900. &c. Sic annis 300. 2200. 4100. &c. vides congruere aureum numerum 16.

RVRSVS inuestigandus sit numerus aureus anni 1604. Quoniam inter annos centesimos, anno 1600. qui proxime annum 4. præcessit, præfigitur ad sinistram litera R, reperies in linea eiusdem literæ R, inter aureos nume-

numeros, e regione anni expansi 4. aureum numerum 9. qui anno 1604. congruit sic anno 4738. comperies aureum numerum esse 8, e regione anni expansi 38. in linea literæ K, quæ centesimo anno 4700. ad sinistram præfigitur.

Epactæ inuentio ex tabula 2.

QVæratur aureus numerus anni propositi, ex tabula 1. Deinde in tabella æquationis tabulæ 2. sumatur annus propositus, vel si non adest, annus proxime minor, vna cum litera siue maiuscula, siue minuscula ad sinistram ipsius collocata. Postremo in cyclo Epactarum eandem literam nota, & cellulæ, quæ ab illa litera inclusiue versus sinistram tertia est, aureum numerum 1. tribue, & sequenti cellulæ ad dexteram, sequentem aureũ numerũ 2. &c. In cellula enim, in quã aureus numerus anni propositi incidit, reperies Epactã ei anno debitã. Quod si totam tabellã cycli percurreris, antequam ad aureum numerum dati anni peruenias, redeundum erit ad tabellæ principium. Item cadente aureo numero dati anni in cellulam literæ F, maiusculæ, si ille aureus numerus non maior est, quã 11. accipienda est Epacta xxv. si vero maior est, quam 11. sumenda est Epacta 25. diuerso colore charactereve descripta.

EXEMPLI causa. Sit propositus annus 1597. quo aureus numerus est 2. Quoniã anno 1582. qui in tabella æquationis proxime minor est anno 1597. præfigitur litera D, maiuscula; si in cyclo Epactarum tribuas cellulæ literæ a, minusculæ, quæ tertia est à cellula literæ D, maiusculæ inclusiue sinistrã versus, aureum numerum 1. cadet aureus numerus 2. dati anni in cellulam literæ m, minusculæ, sub qua reperitur Epacta xij. quæ

anno 1597.in vſu eſt.Rurſus datus ſit annus 4300.quo aureus numerus eſt 7. & cui in tabella æquationis præfigitur litera l,minuſcula.Si igitur cellulæ litere u,minuſculæ, quæ ſiniſtram verſus tertia eſt a cellula litera l, minuſculæ, tribuas aureum numerum 1. ſequenti vero cellulæ literæ P, maiuſculæ aureum numerum 2. &c. cadet aureus numerus datus 7. in cellulam literæ F,maiuſculæ, in qua reperiuntur duæ Epactæ xxv. 25. Accipienda ergo eſt prior xxv.quia aureus numerus 7.maior non eſt, quàm 11. At vero anno 3393.quo aureus numerus eſt 12.maior quã 11.erit Epacta 25.diuerſo charactere notata: quia in eandem cellulam literæ F,maiuſculę incidit aureus numerus 12. ſi aureus numerus 1. tribuatur cellulæ E, maiuſculæ, quæ a cellula literæ r,minuſculæ anno 3300.præfixæ,tertia eſt incluſiue.Rurſus anno 4218. in tabella æquationis reſpondet litera l, minuſcula, eſtque aureus numerus 1. Igitur ſi in cyclo Epactarum aureum numerum 1.tribuas cellulæ literæ u,minuſculæ, quæ tertia eſt a cellula literæ l,verſus ſiniſtram,reperies Epactam xix.pro anno dato 4218.Præterea anno 1710.reſpondet litera C, maiuſcula in tabella æquationis, eſtque rurſum aureus numerus 1. quem ſi tribuas cellulæ P, maiuſculæ, quæ tertia eſt a litera C,maiuſcula, reperies Epactam ✳ pro anno 1710. Denique anno 1912. reſpondet in tabella æquationis litera B,maiuſcula,eſtq; aureus numerus 13. Quapropter ſi in cyclo Epactarum cellulæ literæ N, maiuſculæ, quæ tertia eſt a cellula literæ B,maiuſculæ,tribuas aureum numerum 1. & ſequenti cellulæ,2.& ſic deinceps, cadet aureus numerus 13. in Epactam xi. quæ anno 1912. vſurpanda erit.

Litera Martyrologij inuentio ex cyclo Epactarum perpetuo.

LItera, quæ supra Epactam cuiusuis anni in cyclo Epactarum posita est, ætatem Lunæ in Martyrologio indicabit: proptereaque litera Martyrologij dici consueuit. Vt anno, quo Epacta est xij. litera Martyrologij erit m, minuscula, quæ ei Epactæ ascripta est. Sic Epactæ ✳. respondet litera Martyrologii P, maiuscula, &c.

Nouiluniorum, & ætatis Lunæ inuentio ex tabula 3.

DIes Nouilunii dicto citius e regione Epactæ sub dato mense reperitur. Vt anno, quo Epacta est 12. fiet Nouilunium in Aprili die 17. & in Maio die 17. quoque. Epacta vero currente 20. Nouilunium Martii continget die 11. at in Decembri, idem fiet tnm die 1. tum 31.

NOVILVNIVM quoque in quouis mense, eo die continget, cui Epacta currens præfixa est in Calendario. Vt currente Epacta 12. fiet Nouilunium in Iunio die 15. & in Nouembri die 10. quia ijs diebus Epacta 12. ascripta est in Calendario.

SI a die Nouilunii inclusiue numeres sequentes dies in articulis manus, vsque ad diē inclusiue, quo ætatem Lunæ inquiris, dices ætatem Lunæ tot esse dierum, quot articulos percurristi. Vt currente Epacta 7. ætas Lunæ die 10. Februarii continebit dies 18. quia a die 24. Ianuarii inclusiue, quo Nouilunium fit, vsque ad diem 10. Februarii inclusiue percurruntur dies 18.

IN postrema columna eiusdem tabulæ 3.

ad dexteram inuenies, quænam Epactæ constituant annum Lunarem Embolismicũ, continentem 13. Lunationes: Et quæ communẽ, complectẽtem 12. Lunationes duntaxat. Vbi vides Epactam xviij esse indifferentem, cum modo constituat annum communem, modò Embolismicum, vt in explicatione Calendarii cap. 17. Num 10. exposuimus.

Cycli Solaris Inuentio ex tabula 4.

SI annus, quo Cyclus Solaris desideratur, ex centesimis vnus est, reperies eius Cyclum sub anno inter centesimos inuento, in linea solitaria Cycli Solaris.

SI vero annus datus non est centesimus, reperies eius Cyclum Solarem e regione dati anni expansi in linea, cui suprascripta est ea litera maiuscula, quæ supra annum centesimum, qui datum annum expansum proxime antecedit, reperitur, qui datum annum expansum proxime antecedit.

VERBI gratia. Anno 1500. Cyclus Solaris est 25. Anno vero 2100. est 9. Denique anno 1697. Cyclus est 26. e regione anni expansi 97. in linea litera C, quæ supra annum 1600. reperitur; &c.

Litera Dominicalis inuentio tum ex 5. tum ex 6. tabula.

INuento Cyclo Solari, reperies in tabula 5. e regione ipsius literam Dominicalem in linea, cui eadem litera suprapoſita est, quæ supra annum centesimum propositum notatur. Et si vnica litera occurret, annus erit communis; bissextilis autem, si duplex. V. g. Anno 1697. Cyclus Solaris est 26. e cuius regione in linea literæ A, quæ supra annũ

1600.

1600.ponitur, reperies literam Dominicalem f. Anno autem 1812. Cyclus est 1. e cuius regione in linea C. inuenies literas Dñicales d, e. In annis porro centesimis non bissextilibus nō est assumenda vtraque litera, sed ea, quæ prior est in alphabeto. Vt anno 1900. Cyclus est 5. e regione cuius in linea D, (Nā litera D, supra annum 1900. collocatur in tabula 5.) scriptæ sunt duæ literæ g, A. quarum sola g, Dominicalis eo anno erit, quia g prior est, cum à litera g, ad A, transeundum sit in ordine literarum, propterea quod g, vltima est in 7. literis Dominicalibus.

ANTE annum restitutum eodem modo inuenietur litera Dominicalis ex cyclo Solari inuento, in sola linea 5. literæ E. Vt à Anno 325. quo Cyclus Solaris est 26. deprehendes in 5. linea literam Dominicalem c. Anno vero 1582. ante mensem Octobrem, quo annus reformatus est, & cyclus Solaris est 23. offendes literam g.

EX tabula 6. expeditius literam Dominicalem inuenies sine ope Cycli Solaris, hoc pacto. Si annus datus est ex centesimis aliquis, quære eum inter annos centesimos. Sub illo enim ad pedem tabulæ reperies binas literas Dominicales eo anno cētesimo currentes, si is bissextilis est; cuiusmodi sunt omnes centesimi ante annum restitutum, post correctionē vero Calendarii, isti soli, qui in sexta cellula descripti sunt, vbi sunt anni 1600. 2000. 2400. &c. Si autem centesimus annus propositus est cōmunis, quales sunt post correctionem omnes extra sextam cellulam, litera Dominicalis erit simplex, ea nimirum ex duabus, quæ ad dexteram posita est, obtinetque priorem locum in alphabeto.

QVOD si annus propositus non sit cente-

ſimus, inuenies eius literam Dominicalem ſupra annum expanſum datum in ea linea Dominicalium literarum, cui ad ſiniſtram præfigitur ea litera maiuſcula, quæ ſupra annum centeſimum poſt quem annus expanſus datus eſt, ponitur. Et ſi annus datus in annis expanſis fuerit geminatus, annus erit biſſextilis, cui reſpondent duæ literæ Dominicales. V. g. Anno 2000. vides Dominicales literas eſſe b, A. At anno 1700. ſolam literam c, eſſe Dominicalem. Item anno 1615. literam Dominicalem eſſe d. Anno denique 1604. Dominicales literas fore d, c. & ita de reliquis.

Indictionis inuentio ex tabula 7.

SI datus annus eſt aliquis ex centeſimis, reperies eius Indictionem infra ipſum in linea ſolitaria Indictionum.

SI vero datus annus non eſt centeſimus, inuenies eius Indictionem ſupra datũ annum expanſum in ea linea Indictionum, cui ad ſiniſtram præfigitur ea litera maiuſcula; quæ ſupra annum centeſimum, qui proxime datũ annum expanſum antecedit, aſcripta eſt.

EXEMPLI cauſa. Anno 1700. erit Indictio 8. Anno vero 1606. erit 4 Et anno 1200. reperies Indictionem 3. &c.

Feſtorum mobilium inuentio ex tabula 8.

IN latere ſiniſtro accipe Epactã illius anni, cuius feſta inquiris, & in linea literarum Dominicalium literam Dominicalem eiuſdem anni, infra tamen Epactam acceptã; ita vt ſi litera Dominicalis anni propoſiti reperiatur è regione Epactæ, aſſumenda ſit eadẽ litera Dominicalis proxime inferior, relicta ea, quæ è regione Epactæ ſcripta eſt. E regione huius literæ Dominicalis infra Epa-

ctam

ctam acceptæ omnia festa mobilia, & Dominicæ post Pentecosten, atque prima Dominica Aduentus Domini, vt tituli in vertice tabulæ descripti docent, continentur.

IN anno bissextili eadem festa indaganda sunt per posteriorem literam Dominicalem, quæ nimirum in alphabeto prior est, vsumque habet post festum S. Matthiæ; ne ambigamus, vtra duarum literarum pro hoc, aut illo festo inquirendo accipienda sit; ita tamen, vt Septuagesimæ, & diei etiam Cinerum, si in Februario inuenta fuerit, adijciatur vnus dies. Hoc etiam obseruato, vt, si altera duarum literarum Dominicalium existat è regione Epactæ, accipiantur aliæ similes duæ litteræ infra illas proxime occurrentes.

EODEM modo festa mobilia inuestiganda sunt ante restitutionem anni, si pro Epacta accipiatur aureus numerus propositi anni ad sinistram Epactarum descriptus.

VERBI gratia Anno 1597. Epacta est 12. & Dominicalis litera e, qua inuenta infra Epactam 12. reperies e regione ipsius Septuagesimam die 2. Februarij: Cineres die 19. Februarij. Pascha, die 6. Aprilis, Ascensionem Domini, die 15. Maij: Pentecosten die 25. Maij; Corpus Domini, die 5. Iunij: Dominicas inter Pentecosten, & Aduentum Domini, numero 26. Primam denique Dominicam Aduentus, die 30. Nouembris.

RVRSVS anno 1612. Epacta est 27. literæ Dominicales A, g, Et quoniam litera A, e regione Epactæ 27. posita est, sumendæ sunt eædem literæ proxime inferiores. Nam è regione literæ g, quæ prior est in alphabeto, (cum post g, sequatur A,) posterior autem in vsu, reperies Septuagesimã die 18. &

addita vnitate, die 19. Febr. Cineres die 7. Martij. hic enim non additur 1. cum cadant in Martium, non autem in Februarium. Pascha die vigesima secunda Aprilis &c.

SIC etiam anno 2096. Epacta erit 5. & literæ Dominicales iterum A,g. Et quia litera g, e regione Epactæ 5. reperitur, sumendæ sunt aliæ duæ A, g. quæ infra illas proxime occurrunt. Si igitur per g, posteriorem inuestigentur festa mobilia, inuenies Septuagesimam die 11. Febr. & Cineres die 28. Febr. si autem vtrique festo addatur dies 1. quod ante Martium vtrumque inuentum sit, cadet Septuagesima in diem 12. & Cineres in diem 29. Februarij; Pascha vero in die 15. Apr. &c.

POSTREMO anno 347. aureus numerus fuit 6. & litera Dominicalis d. Si ergo ad sinistram tabulæ, capias aureum numerum 6. & infra eum proximam literam Dominicalem d, reperies e regione huius literæ Septuagesimam die 8. Febr. Cineres die 25. Febr. Pascha die 12. Apr. Ascensionem die 21. Maij. Pentecosten die 31. Maii. Corpus Domini die 11. Iunii. Dominicas inter Pentecosten & Aduentum, numero 25. Aduentum denique die 29. Nouemb. Atque in hoc statu fuerunt festa mobilia eo anno.

PORRO tabella hæc 8. congruit omnino dispositioni Epactarum, aureorum numerorum, literarum Dominicalium, ac dierum mensium, quam in prima parte cap. 6. 7. & 8. tradidimus. Aureus enim numerus 16. & Epacta xxiij. respondent volæ manus sinistræ. Tota deinde insequens linea primo articulo Indicis respondet, vbi aureum numerum 5. & Epactam xxij. cum radicibus festorum mobilium, collocauimus. Proxima autem linea subsequens secundo Indicis articulo con-

gruit

gruit, & sic de alijs. Itaque in hac tabella tam Epactæ, quam aurei numeri describuntur è regione eorum dierum, in quos incidunt Lunæ xiiii. Paschales, & qui in alijs festis mobilibus instar sunt Lunarum xiiii. quemadmodum in superiori dispositione, tam aurei numeri, quam Epactæ in manu in easdem Lunas xiiii. incidebant, vt diximus. E regione solius Epactæ xxiii. notatæ non sunt Lunæ xiiii. in tabula: Eas tamen quilibet intelliget, cum vnitate minores sint radicibus festorum mobilium. Vt Luna xiiii. Paschalis Epactæ xxiii. est dies 21. Martii. Septuagesimæ, dies 17. Ianuarij. Cinerum dies 3. Februarii, & sic de cæteris.

Inuentio temporis, quo Luna noctu lucet, ex tabula 9.

ANTE Plenilunium ætas Lunæ accipienda est in latere sinistro: In dextro vero post Plenilunium: Horæ autem, quibus Luna lucet, in medio latere, quæ quidem post Solis occasum numerandæ sunt, si Plenilunium nondum aduenit, post transactum vero Plenilunium ante ortum Solis.

VERBI gratia. Quando ætas Lunæ est dierum 10. lucebit ea horis 8, inæqualibus post Solis occasum, duabus scilicet tertiis, vel 8. duodecimis partibus noctis. At quando ætas Lunæ continet dies 20. lucebit eadem horis 8. ante ortum Solis.

SIC existente ętate Lunæ dierum $3\frac{3}{4}$. erit eius fulsio post Solis occasum horarum inæqualium 3. per partem videlicet quartam noctis. Aetate vero Lunæ existente dierum $26\frac{1}{4}$. fulgebit eadem per quartam noctis partem, antequam Sol oriatur, horis nimirum 3. inæqualibus. Atque ita de reliquis.

Tabula Prima.

Letter								Aurei numeri annorum centesimorum.
T	& sic in	11300	9400	7500	5600	3700	1800	15
S	infinitū.	11200	9300	7400	5500	3600	1700	10
R		11100	9200	7300	5400	3500	1600	5
Q	12900	11000	9100	7200	5300	3400	1500	19
P	12800	10900	9000	7100	5200	3300	1400	14
O	12700	10800	8900	7000	5100	3200	1300	9
N	12600	10700	8800	6900	5000	3100	1200	4
M	12500	10600	8700	6800	4900	3000	1100	18
L	12400	10500	8600	6700	4800	2900	1000	13
K	12300	10400	8500	6600	4700	2800	900	8
I	12200	10300	8400	6500	4600	2700	800	3
H	12100	10200	8300	6400	4500	2600	700	17
G	12000	10100	8200	6300	4400	2500	600	12
F	11900	10000	8100	6200	4300	2400	500	7
E	11800	9900	8000	6100	4200	2300	400	2
D	11700	9800	7900	6000	4100	2200	300	16
C	11600	9700	7800	5900	4000	2100	200	11
B	11500	9600	7700	5800	3900	2000	100	6
A	11400	9500	7600	5700	3800	1900	0	1

Aureorum numerorum.

					Anni expansi.	A	B	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T
1	20	39	58	77	96	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16
2	21	40	59	78	97	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17
3	22	41	60	79	98	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18
4	23	42	61	80	99	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19
5	24	43	62	81	100	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1
6	25	44	63	82		7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2
7	26	45	64	83		8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3
8	27	46	65	84		9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4
9	28	47	66	85		10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5
10	29	48	67	86		11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6
11	30	49	68	87		12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7
12	31	50	69	88		13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8
13	32	51	70	89		14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9
14	33	52	71	90		15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10
15	34	53	72	91		16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11
16	35	54	73	92		17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12
17	36	55	74	93		18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13
18	37	56	75	94		19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14
19	38	57	76	95		1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15

Aurei numeri annorum expansorum.

TABVLA SECVNDA.

Cyclus Epactarum perpetuus.

P	l	C	c	p	F	f
*	xj	xxij	iij	xiiij	xxv. 25.	vj
ſ	M	i	A	a	m	D
xvij	xxviij	ix	xx	j	xij	xxiij
d	q	G	g	t	N	k
iiij	xv	xxvj	vij	xviij	xxix	x
B	b	n	E	e	r	H
xxj	ij	xiij	xxiiij	v	xvj	xxvij
h	u					
viij	xix					

Tabella æquationis cycli Epactarum perpetui.

	Anni Dñi.		Anni Dñi.		Anni Dñi.
N	1	u	2300	n	3800
P	320 Biss.	A	2400 Biss.	n	3900
P	500 Biss.	u	2500	n	4000 Biss.
a	800 Biss.	t	3600	m	4100
b	1100 Biss.	t	2700	l	4200
c	1400 Biss.	t	2800 Biss.	l	4300
post correct.		f	2900	l	4400 Biss.
D	1582.	ſ	3000	k	4500
D	1600 Biss.	r	3100	k	4600
C	1700	r	3200 Biss.	i	4700
C	1800	r	3300	i	4800 Biss.
B	1900	q	3400	i	4900
B	2000 Biss.	p	3500	h	5000
B	2100	q	3600 Biss.	g	5100
A	2200	p	3700	h	5200 Biss.

	Anni Dñi.		Anni Dñi.		Anni Dñi.
g	5300	G	7800	p	10300
f	5400	F	7900	p	10400 Biſſ.
f	5500	G	8000 Biſſ.	p	10500
f	5600 Biſſ.	F	8100	n	10600
e	5700	D	8200	m	10700
e	5800	D	8300	n	10800 Biſſ.
d	5900	D	8400 Biſſ.	m	10900
d	6000 Biſſ.	C	8500	l	11000
d	6100	C	8600	l	11100
c	6200	B	8700	l	11200 Biſſ.
b	6300	B	8800 Biſſ.	k	11300
c	6400 Biſſ.	B	8900	k	11400
b	6500	A	9000	i	11500
a	6600	u	9100	i	11600 Biſſ.
P	6700	u	9200 Biſſ.	h	11700
a	6800 Biſſ.	u	9300	h	11800
P	6900	t	9400	g	11900
N	7000	ſ	9500	g	12000 Biſſ.
N	7100	t	9600 Biſſ.	g	12100
N	7200 Biſſ.	ſ	9700		
M	7300	r	9800		
M	7400	r	9900		
H	7500	r	10000 Biſſ.		
H	7600 Biſſ.	q	10100		
H	7700	q	10200		

Tabula 3. Nouiluniorum

Epactæ.	Ianuarius	Februarius.	Martius.	Aprilis	Maius.	Iunius.	Iulius.	Augustus.	September.	October.	Nouember.	December.	Anni communes, & Embolismi.
*	1.31		1.31	29	29	27	27	25	24	23	22	21	comunis.
xxix	2	1	2	1.30	30	28	28	26	25	24	23	22	Embol.
xxviij	3	2	3	2	1.31	29	29	27	26	25	24	23	Embol.
xxvij	4	3	4	3	2	1.30	30	28	27	26	25	24	Embol.
xxvj	5	4	5	4	3	2	1.31	29	28	27	26	25	Embol.
xxv	6	5	6	5	4	3	2	1.30	29	28	27	26	Embol.
25	6	4	6	4	4	2	2.31	30	28	28	26	26	Embol.
xxiiij	7	5	7	5	5	3	3	1.31	29	29	27	27	Embol.
xxiij	8	6	8	6	6	4	4	2	1.30	30	28	28	Embol.
xxij	9	7	9	7	7	5	5	3	2	1.31	29	29	Embol.
xxj	10	8	10	8	8	6	6	4	3	2	1.30	30	Embol.
xx	11	9	11	9	9	7	7	5	4	3	2	1.31	Embol,
xix	12	10	12	10	10	8	8	6	5	4	3	2	Embol.
xviij	13	11	13	11	11	9	9	7	6	5	4	3	indifferẽs.

Anni communes

xvij	14	12	14	12	12	10	10	8	7	6	5	4
xvj	15	13	15	13	13	11	11	9	8	7	6	5
xv	16	14	16	14	14	12	12	10	9	8	7	6
xiiij	17	15	17	15	15	13	13	11	10	9	8	7
xiij	18	16	18	16	16	14	14	12	11	10	9	8
xij	19	17	19	17	17	15	15	13	12	11	10	9
xj	20	18	20	18	18	16	16	14	13	12	11	10
x	21	19	21	19	19	17	17	15	14	13	12	11
ix	22	20	22	20	20	18	18	16	15	14	13	12
viii	23	21	23	21	21	19	19	17	16	15	14	13
vii	24	22	24	22	22	20	20	18	17	16	15	14
vi	25	23	25	23	23	21	21	19	18	17	16	15
v	26	24	26	24	24	22	22	20	19	18	17	16
iiij	27	25	27	25	25	23	23	21	20	19	18	17
iij	28	26	28	29	26	24	24	22	21	20	19	18
ij	29	27	29	27	27	25	25	23	22	21	20	19
j	30	28	30	28	28	26	26	24	23	22	21	20

Quando epacta xix. & aureus num. 19. concurrunt, incidit aliud Nouilunium in diem 31. Decembris.

TABVLA QVARTA
ANNI CENTESIMI.

A	B	C	D	E	F	G
14000	14100	14200	14300	Et sic in infinitum.		
13300	13400	13500	13600	13700	13800	13900
12600	12700	12800	12900	13000	13100	13200
11900	12000	12100	12200	12300	12400	12500
11200	11300	11400	11500	11600	11700	11800
10500	10600	10700	10800	10900	11000	11100
9800	9900	10000	10100	10200	10300	10400
9100	9200	9300	9400	9500	9600	9700
8400	8500	8600	8700	8800	8900	9000
7700	7800	7900	8000	8100	8200	8300
7000	7100	7200	7300	7400	7500	7600
6300	6400	6500	6600	6700	6800	6900
5600	5700	5800	5900	6000	6100	6200
4900	5000	5100	5200	5300	5400	5500
4200	4300	4400	4500	4600	4700	4800
3500	3600	3700	3800	3900	4000	4100
2800	2900	3000	3100	3200	3300	3400
2100	2200	2300	2400	2500	2600	2700
1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
700	800	900	1000	1100	1200	1300
0	100	200	300	400	500	600

Cyclus Solaris annorum centesimorum.

9	25	13	1	17	5	21

Anni expansi.

				A	B	C	D	E	F	G
1	29	57	85	10	26	14	2	18	6	22
2	30	58	86	11	27	15	3	19	7	23
3	31	59	87	12	28	16	4	20	8	24
4	32	60	88	13	1	17	5	21	9	25
5	33	61	89	14	2	18	6	22	10	26
6	34	62	90	15	3	19	7	23	11	27
7	35	63	91	16	4	20	8	24	12	28
8	36	64	92	17	5	21	9	25	13	1
9	37	65	93	18	6	22	10	26	14	2
10	38	66	94	19	7	23	11	27	15	3
11	39	67	95	20	8	24	12	28	16	4
12	40	68	96	21	9	25	13	1	17	5
13	41	69	97	22	10	26	14	2	18	6
14	42	70	98	23	11	27	15	3	19	7
15	43	71	99	24	12	28	16	4	20	8
16	44	72	100	25	13	1	17	5	21	9
17	45	73		26	14	2	18	6	22	10
18	46	74		27	15	3	19	7	23	11
19	47	75		28	16	4	20	8	24	12
20	48	76		1	17	5	21	9	25	13
21	49	77		2	18	6	23	10	26	14
22	50	78		3	19	7	23	11	27	15
23	51	79		4	20	8	24	12	28	16
24	52	80		5	21	9	25	13	1	17
25	53	81		6	22	10	26	14	2	18
26	54	82		7	23	11	27	15	3	19
27	55	83		8	24	12	28	16	4	20
28	56	84		9	25	13	1	17	5	21

Cyclus Solaris annorum expansorum.

Tabula Quinta

Anni centesimi.

A	B	C	D	E	F	G
	12000			12400	Et sic in in	
11800	11900	12100	12200	12300	finitũ.	
		11200			11600	
10900	11000	11100	11300	11400	11500	11700
10000			10400			10800
9900	10100	10200	10300	10500	10600	10700
	9200			9600		
9000	9100	9300	9400	9500	9700	9800
		8400			8800	
8100	8200	8300	8500	8600	8700	8900
7200			7600			8000
7100	7300	7400	7500	7700	7800	7900
	6400			6800		
6200	6300	6500	6600	6700	6900	7000
		5600			6000	
5300	5400	5500	5700	5800	5900	6100
4400			4800			5200
4300	4500	4600	4700	4900	5000	5100
	3600			4000		
3400	3500	3700	3800	3900	4100	4200
		2800			3200	
2500	2600	2700	2900	3000	3100	3300
1600			2000			2400
1582	1700	1800	1900	2100	2200	2300

Literæ Dominicales.

CYCLVS SOLARIS.

	A	B	C	D	E	F	G
1	b c	c d	d e	e f	f g	g A	A b
2	A	b	c	d	e	f	g
3	g	A	b	c	d	e	f
4	f	g	A	b	c	d	e
5	d e	e f	f g	g A	A b	b c	c d
6	c	d	e	f	g	A	b
7	b	c	d	e	f	g	A
8	A	b	c	d	e	f	g
9	f g	g A	A b	b c	c d	d e	e f
10	e	f	g	A	b	c	d
11	d	e	f	g	A	b	c
12	c	d	e	f	g	A	b
13	A b	b c	c d	d e	e f	f g	g A
14	g	A	b	c	d	e	f
15	f	g	A	b	c	d	e
16	e	f	g	A	b	c	d
17	c d	d e	e f	f g	g A	A b	b c
18	b	c	d	e	f	g	A
19	A	b	c	d	e	f	g
20	g	A	b	c	d	e	f
21	e f	f g	g A	A b	b c	c d	d e
22	d	e	f	g	A	b	c
23	c	d	e	f	g	A	b
24	b	c	d	e	f	g	A
25	g A	A b	b c	c d	d e	e f	f g
26	f	g	A	b	c	d	e
27	e	f	g	A	b	c	d
28	d	e	f	g	A	b	c

Tabula 6. literarum Dominicalium.

A	B	C	D	E	F	G
9300		9400	Et sic	in infinitum		
8900		9000		9100	9200	
8500		8600		8700	8800	
8100		8200		8300	8400	
7700		7800		7900	8000	
7300		7400		7500	7600	
6900		7000		7100	7200	
6500		6600		6700	6800	
6100		6200		6300	6400	
5700		5800		5900	6000	
5300		5400		5500	5600	
4900		5000		5100	5200	
4500		4600		4700	4800	
4100		4200		4300	4400	
3700		3800		3900	4000	
3300		3400		3500	3600	
2900		3000		3100	3200	
2500		2600		2700	2800	
2100		2200		2300	2400	
1700		1800		1900	2000	
1400	1500	Post correc,		1500	1600	
700	800	900	1000	1100	1200	1300
0	100	200	300	400	500	600
Litera Dominicales annorum centesimorum.						
d c	e d	f e	g f	A g	b A	c b

Literę Dominicales annorum expanſorum.

G	A	g	f	e	d	c	b
F	g	f	e	d	c	b	A
E	f	e	d	c	b	A	g
D	e	d	c	b	A	g	f
C	d	c	b	A	g	f	e
B	c	b	A	g	f	e	d
A	b	A	g	f	e	d	c
Anni expanſi	1	2	3	4	4	5	6
	7	8	8	9	10	11	12
	12	13	14	15	16	16	17
	18	19	20	20	21	22	23
	24	24	25	26	27	28	28
	29	30	31	32	32	33	34
	35	36	36	37	38	39	40
	40	41	42	43	44	44	45
	46	47	48	48	49	50	51
	52	52	53	54	55	56	56
	57	58	59	60	60	61	62
	63	64	64	65	66	67	68
	68	69	70	71	72	72	73
	74	75	76	76	77	78	79
	80	80	81	82	83	84	84
	85	86	87	88	88	89	90
	91	92	92	93	94	95	96
	96	97	98	99	100	100	

Anni centeſimi.

A	B	C	A	B	C
10800	10900	11000	Et ſic in infinitū.		
10200	10300	10400	10500	10600	10700
9600	9700	9800	9900	10000	10100
9000	9100	9200	9300	9400	9500
8400	8500	8600	8700	8800	8900
7800	7900	8000	8100	8200	8300
7200	7300	7400	7500	7600	7700
6600	6700	6800	6900	7000	7100
6000	6100	6200	6300	6400	6500
5400	5500	5600	5700	5800	5900
4800	4900	5000	5100	5200	5300
4200	4300	4400	4500	4600	4700
3600	3700	3800	3900	4000	4100
3000	3100	3200	3300	3400	3500
2400	2500	2600	2700	2800	2900
1800	1900	2000	2100	2200	2300
1200	1300	1400	1500	1600	1700
600	700	800	900	1000	1100
0	100	200	300	400	500

Indictiones annorum centeſimorum.

3	13	8	3	13	8

Indictiones annorum expansorum.

C	9	10	11	12	13	14	15	1	2	3	4	5	6	7	8
B	14	15	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
A	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	1	2	3
Anni expansi.															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	58	60
	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100					

Indictionum

Aur.nu. cal.ver.	Epactæ.	Lit.Do.	Septuagesima.	Cineres	Pascha.	Ascẽsio.	Pentecostes.	Corpus Domini.	Do.p.P.	Dom. 1. Aduentus.
16	xxiiij									
15	xxiij	d	18. Ian.	4. Feb.	22. Mar	30. Apr.	10. Maij	21. Maij	28	29. Nou.
	xxij	e	19	5	23	1. Maij	11	22	28	30. Nou.
13	xx	f	20	6	24	2	12	23	28	1. Dec.
2	xix	g	21	7	25	3	13	24	28	2. Dec.
	xviij	A	22	8	26	4	14	25	28	2. Dec.
10	xvij	b	23	9	27	5	15	26	27	27. Nou.
	xvj	c	24	10	28	6	16	27	27	28 Nou.
18	xv	d	25	11	29	7	17	28	27	29. Nou
7	xiiij	e	26	12	30	8	18	29	27	30 Nou.
	xiij	f	27	13	31	9	19	30	27	1. Dec.
15	xij	g	28	14	1. Apr.	10	20	31	27	2. Dec.
4	xj	A	29	15	2	11	21	1. Iun.	27	3. Dec.
	x	b	30	16	3	12	22	2	26	27. Nou.
12	ix	c	31	17	4	13	23	3	26	28. Nou.

1	viij	d	1. Feb.	18	5	14	24	4	26	29. Nou.
	vij	e	2	19	6	15	25	5	26	30. Nou.
9	vj	f	3	20	7	16	26	6	26	1. Dec.
	v	g	4	21	8	17	27	7	26	2. Dec.
17	iiij	A	5	22	9	18	28	8	26	3. Dec.
6	iij	b	6	23	10	19	29	9	25	27. Nou.
	ij	c	7	24	11	20	30	10	25	28. Nou.
14	j	d	8	25	12	21	31	11	25	29. Nou.
3	*	e	9	26	13	22	1. Iun.	12	25	30. Nou.
	xxix	f	10	27	14	23	2	13	25	1. Dec.
11	xxviij	g	11	28	15	24	3	14	25	2. Dec.
	xxvij	A	12	1. Mar.	16	25	4	15	25	3. Dec.
19	25. xxvj	b	13	2	17	26	5	16	24	27. Nou.
8	xxv. xxiiij	c	14	3	18	27	6	17	24	28. Nou.
		d	15	4	19	28	7	18	24	29. Nou.
		e	16	5	20	29	8	19	24	30. Nou.
		f	17	6	21	30	9	20	24	1. Dec.
		g	18	7	22	31	10	21	24	2. Dec.
		A	19	8	23	1. Iun.	11	22	24	3. Dec.
		b	20	9	24	2	12	23	23	27. Nou.
		c	21	10	25	3	13	24	23	28. Nou.

Tabula ix. inuentionis temporis, quo Luna noctu lucet.

Aetas Lunæ ante Pleniluniū.	Horæ inæquales, quibus Luna lucet	Aetas Lunæ post Pleniluniū
Dies	H. inæq	Dies
0	0	30
1	$\frac{4}{5}$	29
1 $\frac{1}{4}$	1	28 $\frac{3}{4}$
2	1 $\frac{3}{5}$	28
2 $\frac{1}{2}$	2	27 $\frac{1}{2}$
3	2 $\frac{2}{5}$	27
3 $\frac{3}{4}$	3	26 $\frac{1}{4}$
4	3 $\frac{1}{5}$	26
5	4	25
6	4 $\frac{4}{5}$	24
6 $\frac{1}{4}$	5	23 $\frac{3}{4}$
7	5 $\frac{3}{5}$	23
7 $\frac{1}{2}$	6	22 $\frac{1}{2}$
8	6 $\frac{2}{5}$	22
8 $\frac{1}{4}$	7	21 $\frac{1}{4}$
9	7 $\frac{1}{5}$	21
10	8	20
11	8 $\frac{4}{5}$	19
11 $\frac{1}{4}$	9	18 $\frac{3}{4}$
12	9 $\frac{3}{5}$	18
12 $\frac{1}{2}$	10	17 $\frac{1}{2}$
13	10 $\frac{2}{5}$	17
13 $\frac{3}{4}$	11	16 $\frac{1}{4}$
14	11 $\frac{1}{5}$	16
15	12	15

FINIS.

Errata, quæ in libro explicationis Calendarij deprehensa sunt ea quæ hic posuimus, vt quilibet librum suum emendare possit.

Pag.	Lin.	
643	30	pro [Epactæ xiiii.] lege [Epactæ xxiiii.]
644	24	pro [diei xxiiii.] lege [diei cum xxiiii.]
644	27	pro [de Epacta xxv.] lege [de Epacta 25.]
645	5	dele signum hoc [ )]
646	24	pro [Adiicienda] lege [Abiicienda]
647	vltima	pro [ex cyclo] lege [cyclo]
651	19	pro [in ordine]lege [eo ordine]
653	37	pro [in radice Auricularis] lege [in radice Annularis,incidet 6.in radicem Auricularis]
654	6	à fine pro [( ] pone [ )]
656	19	à fine pro [in sepe] lege [in sede]
658	13	a fine pro [in diem 18.] lege] in diem 28.]
658	14	pro [si numerus] lege [si numeres]
658	23	pro [Calendas Maii] lege]Calendas Martii]
659	27	pro [die 26.] lege [die 36.]
663	34	pro [ad mensis diem] lege [ad mensis dies]
664	vltima	pro [cadit, quod] lege [cadit (quod]
665	2	pro[Indictio 9.] lege[Indictio 8.]
667	7	à fine pro [tempus Lunæ] lege [tempus fulsionis Lunæ.]

In tabula magna festorum mobilium temporaria

poraria, quæ incipit à pagina 420. fieri etiã poteſt, vt errata aliqua irrepſerint. Ea corrigentur nullo negotio ex tabula feſtorum mobilium reſoluta paginæ 418. Si namque in tabula temporaria ſumes quouis anno diem Septuageſimæ, eumque quæres in tabula reſoluta, e regione quidem literæ c, ſi annus eſt communis, e regione vero literæ b, ſi annus eſt biſſextilis, reperies in ea linea, omnia alia feſta mobilia, quæ reſpondebunt mobilibus feſtis tabulæ temporariæ, ſi erratum non eſt.

Regeſtum.

A B C D E F.

Omnia ſunt integra folia præter F, quod eſt ſemifolium.

R O M AE,
Apud Aloyſium Zannettum.
M D C I I I.

SVPERIORVM PERMISSV.